

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
2019-YL-127

EPHESOS GRUBU SERAMİKLER

HAZIRLAYAN
Aylin KILINÇ

TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi Aydın ERÖN

AYDIN-2019

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Arkeoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Aylin KILINÇ tarafından hazırlanan “Ephesos Grubu Seramikler” başlıklı tez, .../...../2019 tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Kurumu	İmzası
Başkan:		
Üye :		
Üye :		

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu Yüksek Lisans tezi, Enstitü Yönetim Kurulunun ..... tarih .....sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Ahmet Can BAKKALCI

Enstitü Müdür V.

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek araştırmalar ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

...../...../2019

Aylin KILINÇ

ÖZET

EPHESOS GRUBU SERAMİKLER

Aylin KILINÇ

Yüksek Lisans Tezi, Arkeoloji Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Aydın ERÖN

2019, XV+118 sayfa

Ephesos Artemis Kutsal Alanı'nda 1907 yılında Hogarth tarafından gerçekleştirilen kazı çalışmaları sırasında Arkaik Dönem'e tarihlendirilen, çağdaş seramik örneklerinden farklı özellikler gösteren bir grup seramik ele geçmiştir. Hogarth, söz konusu seramikleri ilk buluntu yerinden yola çıkarak "Ephesian Ware" olarak adlandırmıştır. Tez kapsamında bu buluntu grubu "Ephesos Grubu Seramikler" adıyla incelenmiştir.

Ephesos Grubu Seramikler yapılan inceleme ve analizler sonucunda MÖ 7. yy sonu ile 6. yy başı tarihlendirilmiştir. Söz konusu seramiklerin Ephesos, Sardeis, Daskyleion, Miletos, Metropolis gibi Arkaik Dönem'in güçlü merkezlerinden ele geçmiş olması oldukça önemlidir. Ephesos Grubu Seramiklerin Artemision Kutsal Alanı haricinde diğer merkezlerde tapınak alanlarının dışında yer aldığı saptanmıştır.

Tez çalışması kapsamında 34 adet Ephesos Grubu Seramik örneği incelenmiştir. İncelenen eserlerden yalnızca iki tanesi sağlam olarak korunabilmiştir. Söz konusu seramikler çağdaş seramik örneklerinden yoğun mika katkısının yanı sıra sarımsı kili ve beyaz astar rengi ile ayrılmaktadır. Eserlerin üzerlerinde gördüğümüz koyu kahve ve kırmızı tonlu bezemesiyle özel bir seramik grubunu karakterize eder niteliktedir.

Ephesos Grubu Seramiklerin üretim yeri konusu günümüzde hala tartışmalıdır. Yerel ya da ünik bir grubu temsil ettiği açıkça belli olan seramik grubunun Ephesos veya Sardeis yerleşimlerinde üretilmiş olabileceği iddia edilmektedir. Fakat bu konuda hala bir kesinlik yoktur.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Ephesos Grubu Seramiği, Arkaik Dönem Seramikleri, Ephesos, Sardeis

ABSTRACT

EPHESIAN WARE

Aylin KILINÇ

Master's Thesis, Department of Archaeology

Thesis Supervisor: Dr. Aydın ERÖN

2019, XV+118 pages

During the excavations carried out by Hogarth in 1907, a group of ceramics dating to the Archaic Period and showing different characteristics than the contemporary ceramics were found in the Ephesos Artemis Sanctuary. Hogarth named these ceramics as "Ephesian Ware" from the first site. Within the scope of the thesis, this group of finds was examined under the name "Ephesos Group Ceramics".

The ceramics of the Ephesos Group were dated to the end of the 7th century BC and the beginning of the 6th century BC. It is very important that these ceramics were recovered from powerful centers of the Archaic Period such as Ephesos, Sardis, Daskyleion, Miletos, Metropolis. Ephesos Group Ceramics are located outside the temple areas in other centers except the Artemis Sanctuary.

Within the scope of the thesis, 34 samples of Ephesos Group Ceramics were examined. Only two of the artifacts were preserved intact. These ceramics are distinguished from contemporary ceramic samples by the addition of intense mica as well as yellowish clay and white primer color. It is characterized by a special group of ceramics with dark brown and red-tone decorations.

The production area of the ceramics is still controversial today. It is claimed that the ceramics group, which is clearly represented as a local or unique group, may have been produced in Ephesus or Sardis settlements. But there is still no certainty.

KEY WORDS: Ephesus Group Pottery, Archaic Pottery, Ephesos, Sardis

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında; 'Ephesos Grubu Seramik' adı altında sunmak istediğimiz, MÖ yaklaşık olarak 7. yy. ortalarından 6. yy. başlarına tarihlendirilmiş olan yerel seramik grubu incelenmiştir. Bu tez konusunun seçilme amacı hem unik halde elde bulunan bu özel parçaları tanımayı hedeflemek hem de bugüne kadar çeşitli müzelerde toplanan ve bizce özel bir kültürü temsil eden bir dizi seramiği arkeolojik yöntem ve eldeki verilerle inceleyerek, bölgenin ekonomik, sanatsal ve sosyal yönden önemini anlamaktır. Arkaik Çağ olarak adlandırılan dönemde kendine özgü tasarımıyla üretildiği açıkça görülmekte olan ve Batı Anadolu'da az sayıda karşımıza çıkmış olan bu özel grup; bölgeler arası kültürel etkileşime işaret eden bir nitelik taşımaktadır.

Öncelikle bana, böyle özel ve zevkli bir konuda çalışma olanağı sunan, çalışmamın her safhasında beni en güzel şekilde yönlendirip yüreklendiren, hep daha iyi yerlere gelmem için çabalayan ve tezime benden daha fazla emek harcamış olan Saygıdeğer Hocam Dr. Öğr. Üyesi Aydın ERÖN'e teşekkür ve minnetlerimi bir borç bilirim.

Ayrıca tezimi hazırlama aşamasında hiçbir yardımlarını benden esirgemeyen, manevi destekleriyle, dostluklarıyla yanımda olan ve ellerinden gelen her türlü yardımda bulunan tüm bölüm hocalarıma ve tüm arkadaşlarıma ayrı ayrı teşekkür ederim.

Son olarak eğitim ve kariyer hayatımda olduğu gibi hayatta da her konuda varlıklarını esirgemeyen, her konuda en büyük destekçilerim ve moral kaynağım olan aileme ne kadar teşekkür etsem azdır.

Aylin KILINÇ

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
LEVHALAR DİZİNİ	xi
TABLolar DİZİNİ	xiv
KISALTMALAR DİZİNİ	xv
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM.....	4
1. BATI ANADOLU ERKEN VE ORTA DEMİR ÇAĞI SİYASİ TARİHİ	4
2. BÖLÜM.....	6
2. EPHEsos GRUBU SERAMİKLER	6
2.1. Hamur, Astar ve Bezeme Rengi	7
2.1.1. Seramik Hamuru	7
2.1.2. Astar Rengi	8
2.1.3. Bezeme Rengi.....	8
2.2. Kap Formları.....	9
2.2.1. Amphora	10
2.2.1.1. Ephesos grubu seramiği amphora örneği	11
2.2.2. Dinos (Lebes).....	11
2.2.2.1. Ephesos grubu seramiği dinos örneği.....	11
2.2.3. Fincan	13
2.2.3.1. Ephesos grubu seramiği fincan örnekleri	13
2.2.4. Kase	14

2.2.4.1. Ephesos grubu seramiği kase örnekleri	14
2.2.5. Pyxis	16
2.2.5.1. Ephesos grubu seramiği pyxis örnekleri	17
2.2.6. Phiale (Omphaloslu Kase)	17
2.2.6.1. Ephesos grubu seramiği phiale örnekleri	18
2.2.7. Skyphos.....	19
2.2.7.1. Ephesos grubu seramiği skyphos örnekleri.....	19
2.2.8. Tabak	20
2.2.8.1. Ephesos grubu seramiği tabak örnekleri	20
2.2.9. Kulp	24
2.2.9.1. Ephesos grubu seramiği kulp örneği	25
2.2.10. Kapak.....	25
2.2.10.1. Ephesos grubu seramiği kapak örneği.....	25
2.3. Bezemeler	26
2.3.1. Geometrik Bezemeler	27
2.3.1.1. Meander motifi.....	27
2.3.1.2. Merdiven bant	29
2.3.1.3. Dama tahtası.....	30
2.3.1.4. Kare	31
2.3.1.5. Işın motifi	31
2.3.1.6. Üçgen	33
2.3.1.7. Baklava motifi	34
2.3.1.8. Noktalar-daireler	35
2.3.1.9. Bant ya da şerit motif	36
2.3.1.10. Ağ tarama	37
2.3.2. Bitkisel Bezemeler.....	38
2.3.2.1. Lotus Çiçeği	38

2.3.3. Figüratif Bezemeler	38
2.3.3.1. Köpek	38
2.3.3.2. Yaban keçisi	39
2.3.3.3. Kuş	40
2.3.3.4. At.....	41
3. BÖLÜM.....	42
3. EPHEOS GRUBU SERAMİKLERİN GÖRÜLDÜĞÜ MERKEZLER.....	42
4. BÖLÜM.....	43
4. EPHEOS GRUBU SERAMİKLERİN TAKLİTLERİ.....	43
5. BÖLÜM.....	45
5. EPHEOS GRUBU SERAMİKLERLE BENZERLİK GÖSTEREN SERAMİKLER....	45
5.1. Orientalizan Seramik	45
5.2. Lydia Seramiği.....	47
5.3. Fikellura Seramiği.....	49
5.4. Phryg Seramiği	51
5.5. Aiol Seramiği	52
6. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	53
7. KAYNAKLAR.....	56
8. KATALOG.....	62
9. LEVHALAR.....	99
ÖZGEÇMİŞ.....	118

LEVHALAR DİZİNİ

LEVHA 1	99
a) Ephesos Grubu Seramiklerin Doldurma Motifleri	99
b) Orientalizan Stil Meander Motifi, MÖ 720/10- 680/75	99
c) Attika'dan Boyun Kısmı Meander Motifi, MÖ 725-700.....	99
d) Meander Motifi; Greenewalt, 1970 vol.3 plate 16.	99
LEVHA 2	100
a) Dama Tahtası Motifi, Miletos Örneği	100
b) Dama Tahtası Motifi, Phrygia Örneği	100
LEVHA 3	101
a) Korintten Kotyle, Dip Işın Motifi, MÖ 630	101
b) Korint Işın Motifi	101
c) Daskyleion Işın Motifi Örneği.....	102
d) Daskyleion Işın Motifi Örneği.....	102
LEVHA 4	103
a) Miletos, Üçgen ve Kare Doldurma Motifi.....	103
b) Daskyleion Üçgen, Rozet Doldurma, Düz Yatay Şerit (dış ve iç örneği).....	103
c) Daskyleion Doldurma Motifi Örneği.....	103
LEVHA 5	104
a) Klazomenai, Bant Şerit, Işın Motifi Örneği.....	104
b) Daskyleion Bant Şerit Bezeme	104
c) Merdiven Dizisi Örneği, Daskyleion	104
LEVHA 6	105
a) Ephesos'dan Kalathos Parçası	105
b) Miletos, Köpek ve Doldurma Motifleri.....	105
c) Miletos, Köpek Figürü Kaüfler.....	105
LEVHA 7	106

a) Klazomenai Orientalizan Seramiği, Koşan Köpek Figürü	106
b) Ephesos, Dinos, Köpek tasviri	106
LEVHA 8.....	107
a) Samos Heraion, Köpek Figürlü Parça	107
b) Pitane'den Klazomenai Orientalizan Örneği, Koşan Köpek Tasviri	107
c) Al Mina'dan Köpek Figürü, Klazomenai Orientalizan Örneği	107
LEVHA 9.....	108
a) Klazomenai, Koşan Köpek Figürü	108
b) Rhodos, Köpek ve Dağ Keçisi Tasviri	108
LEVHA 10.....	109
a) Delos, Köpek Figürü	109
b) Miletos, Köpek ile Birlikte Koşan Tavşan Figürü	109
c) Dağ Keçisi, Konya Alaattintepe	109
LEVHA 11.....	110
a) Atlı Araba, Protoattik Örneği	110
b) Kanatlı At, Arkaik Mimari Terrakota Örneği	110
c) 6.yy Kylix, Köpek Dişi ve Bant Şerit Bezeme, Daskyleion.....	110
LEVHA 12.....	111
a) Daskyleion, 6.yy Kylix, Dama Tahtası ve Dil Motifi	111
b) 6.yy Kylix, Düz Şerit Bant ve Dil Motifi.....	111
c) Sardeis Kat. G Alanından Ele Geçen Lotus Palmet Bezemeli Parça	111
LEVHA 13.....	112
a) Miletos, Bant Şerit ve Kare Alanlar	112
b) Phrygia Seramiği; Gordion	112
c) Gordion, Phrygia Seramiği.....	112
LEVHA 14.....	113
a) Ephesos Grubu Taklit.....	113

b) Ephesos Grubu Taklit	113
c) Daskyleion, Ephesos Grubu Taklit	113
LEVHA 15	114
a) Daskyleion, Ephesos Grubu Taklit	114
b) Daskyleion, Ephesos Grubu Taklit.....	114
LEVHA 16.....	115
a)- k) Ephesos Grubu Taklit.....	115
LEVHA 17	116
a) Gordion, Demir Çağı Haritası.....	116
b) Batı Anadolu Haritası	117

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 2.1. Formların Sayıca Dağılım Oranları.....	9
Tablo 2.2. Amphora Formu Buluntu Sayısı	10
Tablo 2.3. Dinos Formu Buluntu Sayısı.....	11
Tablo 2.4. Fincan Formu Buluntu Sayısı.....	13
Tablo 2.5. Kase Formu Buluntu Sayısı	14
Tablo 2.6. Kase Formunun Buluntu Yerine Göre Sayıca Dağılımı.....	15
Tablo 2.7. Pyxis Formu Buluntu Sayısı.....	17
Tablo 2.8. Phiale Formu Buluntu Sayısı	18
Tablo 2.9. Skyphos Formu Buluntu Sayısı.....	19
Tablo 2.10. Tabak Formu Buluntu Sayısı	20
Tablo 2.11. Tabak Formunun Buluntu Yerine Göre Sayıca Dağılımı.....	21
Tablo 2.12. Kulp Örneği Buluntu Sayısı	24
Tablo 2.13. Kapak Örneği Buluntu Sayısı.....	25
Tablo 2.14. Kullanılan Bezemelerin Dağılım Oranları	26
Tablo 3.1. Ephesos Grubu Seramiklerin Buluntu Merkezleri	42
Tablo 4.1. Ephesos Grubu Seramiklerin, Taklit Grup Seramiklere Oranı	43
Tablo 4.2. Daskyleion, Taklit Grup Form Dağılımı	44

KISALTMALAR DİZİNİ

Bkz.	: Bakınız
Cm.	: Santimetre
Çev.	: Çeviren
Çiz.	: Çizim
Fig.	: Figure
Kat. No.	: Katalog Numarası
Lev.	: Levha
MÖ	: Milattan Önce
No.	: Numara
Pl.	: Plate (Levha)
Res.	: Resim
s.	: Sayfa
Taf.	: Tafel (Levha)
TTK.	: Türk Tarih Kurumu
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri

GİRİŞ

Konu, Amaç ve Kapsam

“Ephesos Grubu Seramikler” antik dönemin önemli fakat az bilinen bir grubudur. Söz konusu seramikler ilk buluntu yerinin Ephesos olmasından dolayı “Ephesian Ware” olarak adlandırılmıştır¹. Günümüzde de uluslararası literatürde aynı isimle tanınmaya devam etmektedir. Tez çalışması kapsamında “Ephesos Grubu Seramikler” olarak adlandırılan bu özel grup Ephesos dışında dönemin önemli Batı Anadolu yerleşimlerinde de karşımıza çıkmaktadır. Buluntu sayısının azlığı dikkat çekicidir. Sarımsı kırmızı, kırmızımsı, sarımtrak, sarı, devetüyü, turuncumsu, turuncumsu bronz, turuncu kahve, turuncu pembe, pembe kahverengi ve kızıl sarı hamur renginde olan eserlerin çok kaliteli beyaz renkli astarları bulunmaktadır. Kırmızı-kahve tonlarında boya kullanılarak yapılan bezemelerin kompozisyonu Orientalizan Dönem seramiklerinden Yaban Keçisi Stili ile olan benzerlikler göstermektedir. Form açısından da Phryg seramikleri ile yakınlık dikkat çekicidir.

Yapılan genel incelemeler sonucunda Ephesos Grubu Seramiklerin genel olarak MÖ 7. yüzyıl sonu ile 6. yüzyıl başı arasında kullanıldığı tespit edilmiştir². Orientalizan veya Arkaik Dönem olarak adlandırabileceğimiz tarih aralığında üretildiği bilinen diğer seramik gruplarıyla kıyaslandığında birebir benzerine rastlanmayan ve özel bir amaç için kullanıldığı düşünülen bu seramik grubunun en büyük problemi üretim yerinin henüz tespit edilememiş olmasıdır. Ephesos Grubu Seramik örneklerinin önemli bir bölümü Sardeis ve Ephesos kazılarında bulunmuştur. Söz konusu iki yerleşimin siyasi güçleri ve ticari başarıları dikkate alınarak Ephesos Grubu Seramikleri üretmiş olabilecekleri üzerinde durulmaktadır. Fakat mevcut veriler ışığında henüz net bir atölye saptanamıştır.

“Ephesos Grubu Seramikler” isimli yüksek lisans tez çalışmasında bu özel seramik grubunun üretim yeri konusunda yeni fikirler ortaya konulması amacıyla çalışmaya başlanılmıştır. Fakat konumuzun arkeoloji dünyasında uzun yıllardır kısıtlı araştırmalarla incelenmiş olmasından dolayı ne yazık ki yeni bir öneri getirilememiştir. Geçmiş yıllarda yapılan kil analizleri de üretim yeri sorununa net bir katkı sağlayamamıştır. Bu yüzden eserlerin üretim yeri sorunu konusunda yeni öneriler getirmek yerine eserlerin ayrıntılı olarak incelenmesine ve toplu halde güncel bir yayınının yapılmasına çalışılmıştır. Tez

---

¹ Greenewalt 1973, 91-92.

² Greenewalt 1973, 91-92; Kerscher 1997, 135.

konusu seramiklerin çağdaş seramik gruplarıyla benzerlik ve farklılıklarına değinilmiş, taklit grup örnekleri de ele alınarak çalışma tamamlanmıştır.

Tez çalışmasının kapsamını genel hatları itibariyle Ephesos Grubu Seramiklerin buluntu merkezleri oluşturmaktadır. Batı ve Orta Anadolu coğrafyasının MÖ 7 ve 6. yüzyıllar arasında çok önemli bir güç konumuna geldiği bilinmektedir. Tez çalışması içerisinde incelenen seramikler de bu dönem içerisinde üretilmişlerdir. Söz konusu coğrafyada Ephesos Grubu Seramikler ile çağdaş Lydia, Orientalizan (Yaban Keçisi Stili), Phryg ve Aiol seramikleri bulunmaktadır. Tez çalışmasında Ephesos Grubu Seramiklerin daha iyi anlaşılabilmesi için yakın coğrafyalarda yer alan seramik kültürleri ile karşılaştırılmasına çalışılmıştır.

Yöntem

Ephesos Grubu Seramikler isimli yüksek lisans tez çalışmasında ilk olarak konu ile bağlantılı yayınların saptanmasına ağırlık verilmiştir. Kütüphane çalışmalarında öncelikle konuyla ilgili antik dönem yazarlarının eserleri incelenmiş ve çalışılan dönem hakkında coğrafi ve siyasi bilgi edinilmiştir. Sonrasında makaleler taranarak seramik grubu hakkında ön bilgi edinilmiş, Ephesos Grubu Seramiklerin tespit edildiği merkezler belirlenmiştir. Türkçe ve diğer dillerdeki kitaplar, dergiler, makaleler vb. yayınlar incelenmiş, değerlendirilmiş ve edinilen bilgilere tez çalışması içerisinde yer verilmiştir. Yayın taraması sonucu elde edilen tüm veriler ışığında tespit edilen buluntu merkezleri dönemine ve bezeme repertuarlarına göre sınıflandırılmıştır. Ephesos Grubu Seramikleri daha yakından tanıyabilmek adına Selçuk Efes Müzesi teşhirinde ve deposundaki örnekler incelenmiştir. Benzerlik kurulan çağdaş seramiklerin yakından tanınması açısından İzmir Arkeoloji Müzesi'nde Arkaik Dönem'e tarihli teşhir eserleri incelenmiş ve farklı buluntu merkezleri ile ilgili bilgi edinilmiştir. Çağdaş bir seramik grubu üzerine doktora tezi³ hazırlayan ve aynı zamanda buluntu merkezlerimizden biri olan Sardeis'in seramiklerine çalışmalarında yer vermiş olan Doç. Dr. M. Nezh Aytaçlar ile tez konusu malzemelerin değerlendirilmesinde karşılıklı fikir alışverişinde bulunulmuştur. Benzerlik kurulabilecek seramikler üzerinde Teos Kazı Alanı atölyesinde Prof. Dr. Musa Kadioğlu ile çalışmalar yapılmıştır. Ephesos Grubu Seramikler ve çağdaş seramik grupları konusunda çalışmaları olan M. Kerschner ile mail aracılığıyla iletişim sağlanmış, kendisinin görüş ve önerileri alınmıştır.

---

³ N. Aytaçlar tarafından hazırlanan "Klazomenai Orientalizan Seramiği" isimli doktora tez çalışması alanında yapılmış olan önemli yayınlardan biri olma özelliği taşımaktadır.

Dijital yayın taraması sonucu ve edinilen bilgiler ışığında Ephesos Grubu Seramikler'in kataloğu oluşturulmuştur. Katalog kısmında her bir buluntunun görseline yer verilmiş, eserlerin envanter numarası, ölçüsü, buluntu yeri, dönemi, bezeme özellikleri gibi detaylı bilgileri verilerek tezin yazım kısmına geçilmiştir. Arkaik Dönem kapsamında ele alınan söz konusu seramiklerin buluntu merkezlerinin, çağdaş dönem merkezleriyle seramikleri karşılaştırılmış, benzerlik ve farklılıkları ele alınmıştır. Elde edilen veriler ışığında gerekli görülen yerlerde harita ve görsellere yer verilmiştir. Katalog, levha, harita ve yazım çalışmalarının tamamlanmasının ardından sonuç kısmında Ephesos Grubu Seramiklerin genel bir değerlendirmesi yapılmış, çağdaşı olan çevre merkez seramikleriyle benzerlikleri ve farklılıklarına değinilmiş, atölye ve isimlendirilmesiyle ilgili tartışma ve görüşlere yer vererek çalışma tamamlanmıştır.

1. BÖLÜM

1. BATI ANADOLU ERKEN VE ORTA DEMİR ÇAĞI SİYASİ TARİHİ

Deniz Kavimleri Göçü'nün ardından başlayan süreç Anadolu Arkeolojisi'nde genel olarak Demir Çağı⁴ olarak adlandırılmaktadır. Söz konusu dönemin başlangıcı ile ilgili bilgilerimiz oldukça azdır. Son yıllarda kazı ve yüzey araştırması çalışmalarının sayısının artmasıyla birlikte Demir Çağındaki durum hakkında bilgilerimiz çoğalmaya başlamıştır.

Anadolu'da büyük değişimlere yol açan Hitit İmparatorluğu'nun yıkılması ve devamındaki süreçte Balkanlar ve Kafkasya üzerinden geldiği öngörülen yarı göçebe topluluklar Anadolu coğrafyasını yurt edinmelerinin neticesinde politik bir güç oluşturdukları bilinmektedir. Son yıllarda dillendirilmeye başlayan yeni bir görüşe göre ise gerçekte tahmin edilen kadar büyük bir göç hareketinin yaşanmadığıdır.

Orta Anadolu Demir Çağı merkezleri Anadolu'nun en eski yollarının üzerinde kurulmuştur. Örneğin Ege Denizi kıyılarından, Doğu Anadolu, Suriye ve Kuzey Mezopotamya'ya uzanan büyük anayollar ile bağlantıyı bu merkezlerden geçen yollar sağlamaktadır. Nitekim daha geç Pers Egemenliği Dönemi'nde kurulan ve Sardeis'ten Susa'ya kadar uzanan Kral Yolu da bu merkezlerden geçmektedir. Bu konumuyla bu merkezler özellikle Gordion ulaşım ve ticaret bakımından Ege ile Ön Asya ülkeleri arasında bir düğüm noktası oluşturur niteliktedir. Bu stratejik konum siyasi açıdan kurulan ilişkilerde de önemli rol oynamaktadır. Örneğin Phrygia Bölgesi'nde güçlü bir siyasi örgütün adını duyurmaya başlayışı MÖ 8. yy'ın ikinci yarısına rastlar. Kuzey Suriye limanlarından Kuzeybatı İran, Doğu ve İç Anadolu ve Kafkasya mallarının Batı'ya dış satımının yapılmaz duruma geldiği bu dönemde, Batı Dünyası ile ticarete Anadolu kervan yollarının büyük bir önem kazanması doğaldır⁵.

Batı Anadolu'da göç olayını savunan geleneksel görüşe göre Aiol boylarının Anadolu'ya göçünden kısa bir süre sonra ikinci bir göç dalgası söz konusu olmuştur. Bu göç Orta Yunanistan'dan özellikle Attika'daki Atina ve Boeotia kentlerinden geldiği öngörülmektedir⁶. Yeni ortaya çıkan bu kavimin Ion ismiyle adlandırıldığını ilk olarak Asur

⁴ Dönmez 2010, 15. Demir Çağı olarak adlandırılan dönem Anadolu'da genel olarak, Hitit İmparatorluğu'nun MÖ 1200'den kısa bir süre sonra yıkılması ile başlatılmaktadır. Söz konusu dönemin MÖ 330 yılında bittiği kabul edilmektedir. Demirin ergitilerek kullanılmasıyla karakterize olan bir dönemdir.

⁵ Sevin 1982, 230.

⁶ Yüksel 2012, 10.

tabletlerinde görmekteyiz. Yeni tanınan Ionia ismi Asur dilinde Yaw(a)naya ve Babil dilinde Yam(a)naya'dan hareketle Luwice ile ilişkilendirilmektedir. Bu topluluğun halkı denizci olarak bilinmektedir⁷.

Herodotos Ionların yerleştiği coğrafyayı şu şekilde tanımlamaktadır; “*Panionion'da toplanan Ionlar, kentlerini bizim yeryüzünde bildiğimiz en güzel gökyüzü altında ve en güzel iklimde kurmuşlardır. Ne daha kuzeydeki bölgeler ne daha güneyde kalanlar Ionia ile bir tutulamazlar*”⁸. MÖ 8. yüzyılda 12 Ion kenti Panionion⁹ adını verdikleri dini bir konfederasyon kurmuştur. Bu birliğin güney sınırına yakın bir noktada Miletos antik kenti yer almaktadır. Bu yerleşim, Girit ve Akhalar'ın koloni kenti olmuştur. 4 büyük limanı vardır. Antik çağın en önemli yün merkezi konumundadır. Ephesos, birliğin en güçlü şehirlerindedir. Gücünü, ticaret merkezi olmasından almıştır. Kentteki ticari döngüye tekstil işiyle uğraşan, özellikle palto ve yün, tüccarları hâkimdir. Diğer kentler Myus, Priene, Erythrai, Teos, Phokaea, Kolophon, Klazomenae, Lebedos, Khios ve Samos'dur. Myus eski çağda Herakleia Latmos adı verilen büyük bir körfezin kenarındaki liman kentidir. Daha sonraları Maiandros (Büyük Menderes) ırmağının getirdiği alüvyonlar körfezi kapatınca kent önemini yitirdiği düşünülmektedir. Phokaiia eski çağda denizcilerin yaşadığı bir kenttir. Priene bir liman kenti olarak kurulmuştur. Menderes'in alüvyonları altında kalmış ve oturulamayacak duruma gelmiştir. Kolophon, denizden içeride kurulmuştur. Kolophon Smyrna'yı idaresi altına alınca 13. kent olarak Ion birliğine bağlanmıştır¹⁰.

Batı Anadolu özellikle Orta Demir Çağ olarak adlandırabileceğimiz zaman diliminde Lidya egemenliği altındadır. Lidya Hükümdarlığı MÖ 680-540 yılları arasında veraset sistemiyle babadan oğula geçen bir sistemle yönetilmektedir. Lidyalılar, Gyges'ten (MÖ 680-644 dolayları) başlayarak Kroisos Dönemine (MÖ 560-540 dolayları) kadar doğuda Halys Nehri'ne (modern Kızılırmak) kadar genişleyip en geniş uzamına erişen bir Batı Anadolu imparatorluğu (Lev. 17b) yaratmışlar ve yabancı güçlerle (Mısır, Mezopotamya, İran, Yunanistan) diplomatik ilişkiler kurmuşlardır¹¹.

---

⁷ Kurt 2010, 77.

⁸ Herodotos I.142.

⁹ Herodotos I.142; Boyana 2011, s.13-27.

¹⁰ Yüksel 2012, 11.

¹¹ Herodotos I.15; Strabon 13.1.22.

2. BÖLÜM

2. EPHEOS GRUBU SERAMİKLER

Uluslararası literatürde “Ephesian Ware” olarak tanımlanan eserler Türkçe yazılmış yayınlarda genel olarak “Ephesos Malları¹²” olarak adlandırılmıştır. Tez çalışması kapsamında söz konusu eserlerin “Ephesos Malları” yerine “Ephesos Grubu Seramikler” olarak isimlendirilmesi daha uygun görülmüştür. Seramikler ilk olarak; Ephesos kazılarını 1904 yılında devr alan Hogarth tarafından bulunmuştur. İlk buluntu yerinin Ephesos kazı alanı olması sebebiyle de “Ephesian Ware” olarak literatüre geçmesi kazı başkanı Hogarth tarafından uygun görülmüştür¹³. İlk buluntuların yayını D. G. Hogarth tarafından yapılmış ve bu seramik grupları ‘Yaban Keçisi Stili’ üretimleri olarak tanımlanmıştır¹⁴. C. H. Greenewalt, bu seramik grubu için üretim merkezi olarak en güçlü adayın Sardeis olabileceğini belirtip¹⁵, Batı Anadolu¹⁶ ve Anadolu¹⁷ seramik özelliklerini de bir arada taşınması nedeniyle üretim yeri konusunda kesin bir lokalizasyon önerememiştir¹⁸. Ephesos Grubu Seramikler genel olarak MÖ 7. yüzyılın ikinci yarısı ile 6. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmiştir¹⁹. Mevcut buluntular ışığındaki dağılım alanı; Didyma²⁰, Metropolis²¹,

¹² <http://sardisexpedition.org/tr/artifacts/latw-115> ; <http://sardisexpedition.org/tr/artifacts/latw-116> .

¹³ Hogarth 1908, 218-223.

¹⁴ Hogarth 1908 218- 223; Greenewalt 1973, 91-92, dipnot 1-2.

¹⁵ Greenewalt; kil ve boyama özelliklerini ele alarak, bu tür seramiklerin Batı Anadolu’da Yunan etkisi gösteren bir Lydia kentinde hatta muhtemelen Sardeis’de üretildiği düşünülmektedir. Fakat Cook bu seramiklerin Lydia’da üretilmiş olmalarına pek imkan vermemektedir, yüksek ihtimalle Ephesos’da üretilmiş olabileceklerini belirtmiştir; Cook 1998, 45, dipnot 22.

¹⁶ Ephesos Grubu Seramikler üzerine görülen bezemeler ile Yaban Keçisi Stili vazolar üzerinde kullanılan bezemeler arasında yakın benzerlikler söz konusudur. Örnek olarak; koşan köpek, geyik ve keçi figürleri her iki grupta da karşımıza çıkmaktadır. Bitkisel bezemelerde ise lotus-tomurcuk zinciri ve volüt-palmet bezemeleri de yakın benzerlikler göstermektedir. Özellikle bitkisel motiflerin içlerinin noktalarla doldurulması Güney İonia Erken Orientalizan Dönem vazoları ile yakın bağlantıyı yansıtmaktadır. Bununla birlikte Yaban Keçisi Stili vazolarda en yaygın kullanılan bezeme elemanı olan saç örgüsü motifi ve ilmik zinciri Ephesos Grubu Seramiklerde karşımıza çıkmaz. Ephesos Grubu Seramik örnekleri ile Yaban Keçisi stili seramikleri arasında renk kullanımı, firnis ve astarlarda da farklılıklar vardır. Ephesos Grubu Seramiklerde saten parlaklığı olarak tanımlayabileceğimiz beyaza yakın astar kullanılırken Yaban Keçisi Stili vazolarda krem astar kullanıldığı görülmektedir. Greenewalt 1973, 110- 113.

¹⁷ Orta Anadolu’da MÖ Geç 8-Erken 7. yüzyıl arasına tarihlendirilen ve “Olgun Phyrğ Stili” olarak isimlendirilen seramik örnekleri Ephesos Grubu Seramikler ile benzerlikler göstermektedir. Bu stilde üretilmiş olan seramiklere Batı Anadolu’daki merkezlerden hiç birinde rastlanmamıştır. Olgun Phyrğ Stili’ndeki seramiklerde sıklıkla geometrik ve çizgisel motiflerin kullanıldığını görmekteyiz. Her iki seramik stilinde de ortak kullanılan motifler olarak; eşkenar dörtgen, noktali ve noktasız kareler, dama tahtası ve çapraz taralı kare bezemelerini görmekteyiz. Greenewalt 1973, 116-117.

¹⁸ Greenewalt 1973, 113,122.

¹⁹ Greenewalt 1973, 116-117. Ephesos Artemis Tapınağı’nın temellerinde ele geçen Ephesos Grubu Seramikler yanlarına ele geçen Korinth malzemelerinin yardımıyla MÖ Geç 7 yüzyıl-6. yüzyılın ilk yarısı arasına tarihlendirilmiştir. Sardeis yerleşiminde bulunan Ephesos Grubu Seramik örnekleri ise MÖ 7. yüzyılın ikinci yarısı ile 6. yüzyılın ilk yarısına ait tabakalardan ele geçmektedir. Yaban Keçisi Stili seramikleri ile yapılan betimlemesal karşılaştırmalar sonucunda bu grupta yer alan figürler 7. yüzyılın üçüncü dörtlüğüne

Güre²², Ephesos²³, Miletos²⁴, Sardeis²⁵, Daskyleion²⁶ ve Lydia ile bağlantılı iç bölgeler ile sınırlıdır.

Dönemin popüler ya da özel bir anlam ifade eden bir grubu olmalıdır ki; elimizde çok az sayıda bulunmasına karşın taklit örnekleriyle de karşılaşmaktayız. Ephesos Grubu Seramiklerin taklitleri tez içerisinde ayrı bir başlık altında ele alınarak tanımlanmıştır.

Ephesos Grubu Seramiklerinin genel hamur, astar ve boya özelliklerini ele almadan önce ilk tanımlayan kişi konumunda olan Hogarth'ın bilgilerine yer vermek yerinde olacaktır. Hogarth'a göre seramiğin hamuruna bakıldığında parlak beyaz bir astar ve üzerine doğrudan uygulanan, mor/grimsi, mat boya ve yine doğrudan astar üzerine uygulanan, koyu kahverengi/ kırmızımsı parlak veya turuncu/ kahverengi parlak firnis dikkat çekmektedir²⁷. Ephesos'daki çalışmalarda seramik grubunun tamamının Artemis Kutsal Alanı'ndan ele geçtiğini ifade ettikten sonra söz konusu örnekleri homojen olarak nitelendirmiştir. Ephesos Grubu Seramiklerin kırmızımsı ve mikalı kil yapısına, kremi/beyaz parlak astar ve mor boya özellikleri ile dikkat çektiğini ifade etmiştir²⁸.

2.1. Hamur, Astar ve Bezeme Rengi

2.1.1. Seramik Hamuru

Batı Anadolu Demir Çağ seramik kültürünün az bilinen örnekleri arasında yer alan grubun hamur özellikleri incelendiğinde Ephesos buluntularının hamur renklerinin; kızıl sarı (**Kat. No. 26**), sarımsı kırmızı (**Kat. No. 1**), turuncu kahve (**Kat. No. 11, 12, 13**) ve kızıl sarı (**Kat. No. 2**) tonlarında olduğu tespit edilmiştir. Seramiklerin hamurlarındaki yoğun mika katkısı çok karakteristiktir. Bazen hafifçe kumlu, gevrek dokuludur. Kilin bu yapısı Sardeis örnekleri ile neredeyse aynıdır²⁹.

---

tarihlendirilmiştir. Bu verilere dayanarak Ephesos Grubu Seramik örnekleri Greenewalt tarafından MÖ 650-575 yılları arasına verilmiştir.

²⁰ Görkay 1999, 39 dipnot 39.

²¹ Gürtekin-Demir 2002, 114.

²² Gürtekin-Demir 2002, 114.

²³ Kerschner 1997, 186-188.

²⁴ Greenewalt 1973, 95. no.8.

²⁵ Greenewalt 1973, 109-110.

²⁶ Gürtekin-Demir 2002, 114-115.

²⁷ Hogarth 1908, 218.

²⁸ Hogarth 1908, 221-223.

²⁹ Greenewalt 1973, 96-108.

Ephesos Grubu Seramiklerin en fazla bulunduğu yer olan Sardeis'te ise hamur renkleri; turuncu kahve (**Kat. No. 13**), turuncumsu (**Kat. No. 14, 15, 22, 23**), kırmızımsı (**Kat. No. 16, 17, 18, 19, 24, 25**), sarımtrak (**Kat. No. 20**), turuncu pembe (**Kat. No. 27**), pembe kahverengi (**Kat.No.29**) ve turuncu kahve (**Kat. No. 30**) arasında değişmektedir. Daskyleion buluntsu örneklerin hamurları devetüyü (**Kat. No. 31, 34**) rengindedir. Miletos buluntusunun ise turuncu-kahverengimsi (**Kat. No. 12**) renklerde olduğu görülmektedir.

Ephesos Grubu Seramiklerin talep gören bir mal grubu olduğu taklit üretimlerinin yapılmasından anlaşılmaktadır. Daskyleion'da ele geçen 20 adet taklit buluntuyu değerlendirecek olursak; hamurlarının katkılı olduğu, hamur renklerinin kırmızımsı sarı kırmızımsı kahve, kırmızı, kahverengi arasında değiştiği tespit edilmiştir (Lev. 14, 15, 16).

2.1.2. Astar Rengi

Ephesos Grubu Seramiklerin astar yapısı oldukça önemlidir. Söz konusu seramiklerin genel olarak oldukça kalın, kremi beyaz renkli, prüzsüz astarı göze çarpmaktadır. Hatta Greenewalt söz konusu astarı tanımlarken “*bir inci izlenimi yaratacak kadar kaliteli*” ifadesini kullanmıştır. Tez çalışması kapsamında incelenen seramik örneklerinin hamur renklerinde; beyaz (**Kat. No: 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 26, 30, 31, 33**), kremi beyaz (**Kat. No: 1, 2, 4, 15, 24, 25, 27, 29, 32**), fildişi (**Kat. No: 3**), devetüyü (**Kat. No: 34**), pembe tonlu parlak beyaz (**Kat. No. 14**) gibi birbirine yakın renk tonlarının kullanılmış olduğu görülmektedir.

2.1.3. Bezeme Rengi

Ephesos Grubu Seramiklerin kaliteli kalın astar boyası üzerinde genelde koyu kahverengi ve kırmızımsı kahverenginin tonlarında yapılan bezemeler karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu seramik kültürünü ilk tanımlayan kişi konumunda olan Hogarth eserlerin üzerinde mor boya kullanımı olduğunu iddia etmektedir³⁰.

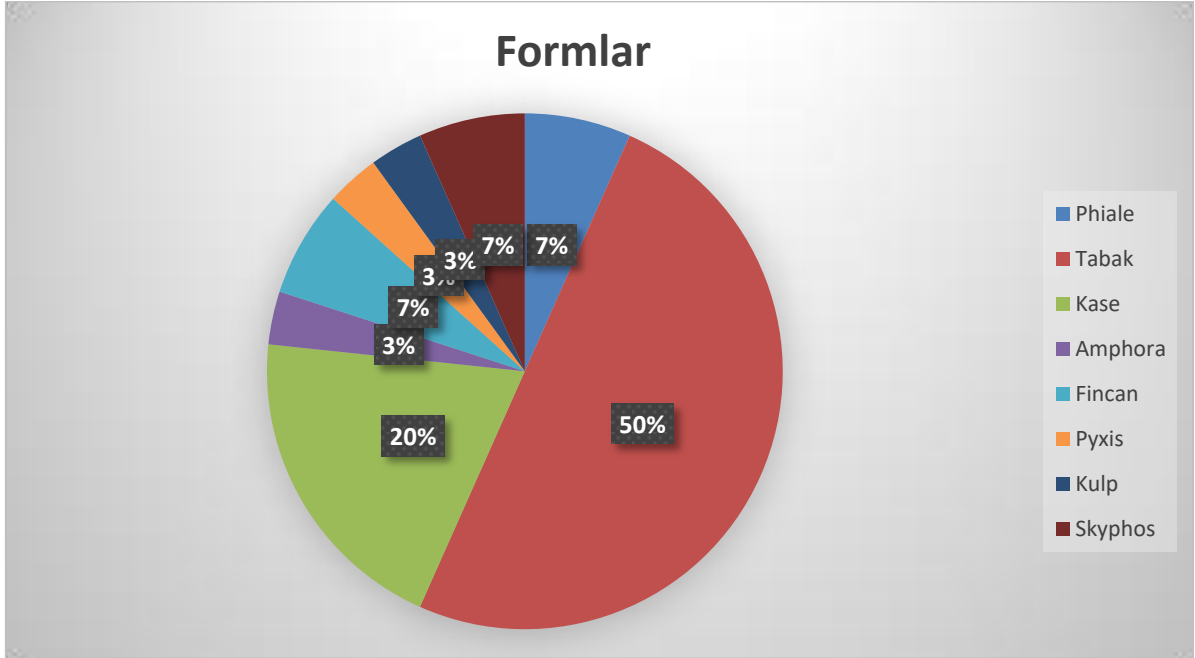
Ephesos Grubu Seramikler konusunda Kerschner'in son yıllarda gerçekleştirdiği çalışmalar anılmaya değerdir. Kerschner söz konusu seramiklerde parlak bir astar üzerinde kırmızı, kahverengi ve siyah renkli bezemelere yer verildiğini belirtmiştir. Ephesos Grubu

---

³⁰ Hogarth 1908, 221- 223.

Seramiklerin boyama anlayışı açısından “Black on Red” tekniği ile büyük oranda benzerlik gösterdiğini ifade etmiştir³¹.

2.2. Kap Formları

Tablo 2.1. Formların Dağılım Oranları

Ephesos Grubu Seramik örnekleri içerisinde incelediğimiz eserlerin **Kat. No. 32-33** numaralı eserler hariç tamamı kırık parçalar halinde bulunmuştur. Form repertuarı açısından Ephesos ve Sardeis buluntuları oldukça önemlidir. Yapılan incelemeler sonucunda Sardeis’te tabak, derin hazneli açık kap, şerit kulp, skyphos gibi formlara ait örnekler saptanmıştır. İsimlendirmelerden de anlaşılacağı üzere formu tespit edilemeyen örnekler için genelde kap ifadesi kullanılmıştır. Ephesos’ta ise tabak, derin hazneli kap ya da kase, fincan, phiale, amphora ve pyxis formlarına ait örnekler bulunmuştur. Miletos’tan ise kapak(?) olarak kullanıldığı düşünülen bir eser bulunur iken Daskyleion yerleşiminden kapak ve skyphos parçaları ele geçmiştir³².

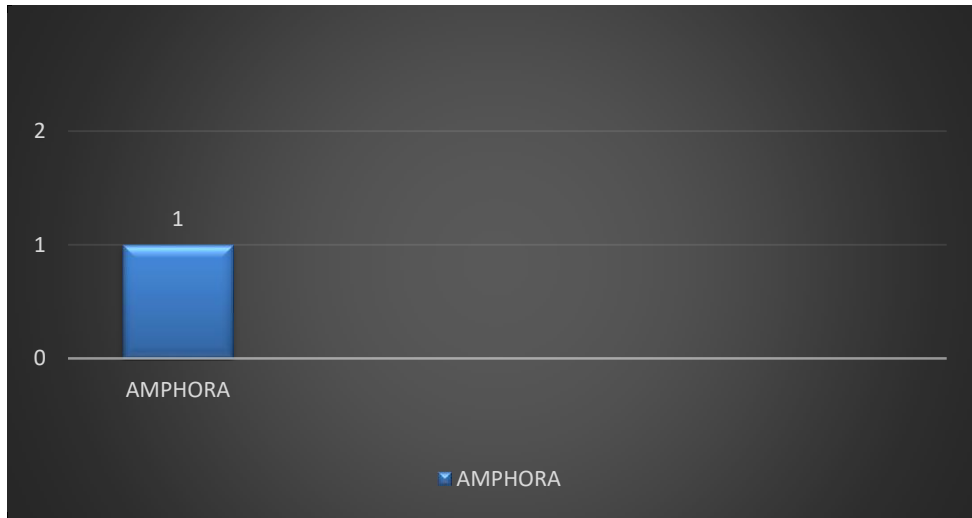
Buluntular ışığında Ephesos Grubu Seramikler içerisinde yoğun olarak kase ve tabak formlarının kullanıldığı tespit edilmiştir. Söz konusu formlara ek olarak phiale ve skyphos gibi formların da önemli olduğu düşünülmektedir. Tez çalışması kapsamında form örnekleri alfabetik sıra ile incelenecektir.

³¹ Kerschner 1999, 240.

³² Greenewalt 1973, 92-108.

2.2.1. Amphora

Amphora kelimesinin etimolojisine bakılırsa Eski Yunanca “amphi” (karşılıklı) ve “pherein” (taşımak) sözcüklerinden türediği kabul görmektedir. MÖ 7. ve 6. yüzyıllar arasında boyundan kulplu amphora örneklerinin popüler olduğu bilinmektedir. Amphoralar genel olarak ikiye ayrılmaktadır. Düz dipli olanlar ‘masa/sofra amphorası’, sivri dipli olanlar ise ‘ticari amphora’ olarak sınıflandırılmaktadır. Bu kapların şarap, su, zeytinyağı gibi sıvıların yanı sıra balık sosu ve bal gibi besin maddelerinin de hem depolanmasında hem taşınmasında kullanıldığı düşünülmektedir. Yaklaşık hacminin 26,2 litre olduğu bilinir³³. Şarap, zeytinyağı ve muhtemelen salamura edilmiş ürünlerin taşınmasında kullanılan Batı Anadolu ticari amphoraları, Arkaik Dönemden itibaren Karadeniz Bölgesi başta olmak üzere, Akdeniz’de pek çok merkezde karşımıza çıkmaktadır. Bu amphoraların deniz aşırı pazarlardan almış olduğu pay bölgelere göre değişmektedir. Özellikle Kuzey Karadeniz yerleşimlerinde, günümüz arkeolojik verileri doğrultusunda, ithalat pazarında en çok temsil edilen amphoraların Batı Anadolu çıkışlı olduğu bilinmektedir.

Tablo 2.2. Amphora Formu Buluntu Sayısı

³³ Çokay-Kepçe 2009, 1-2.

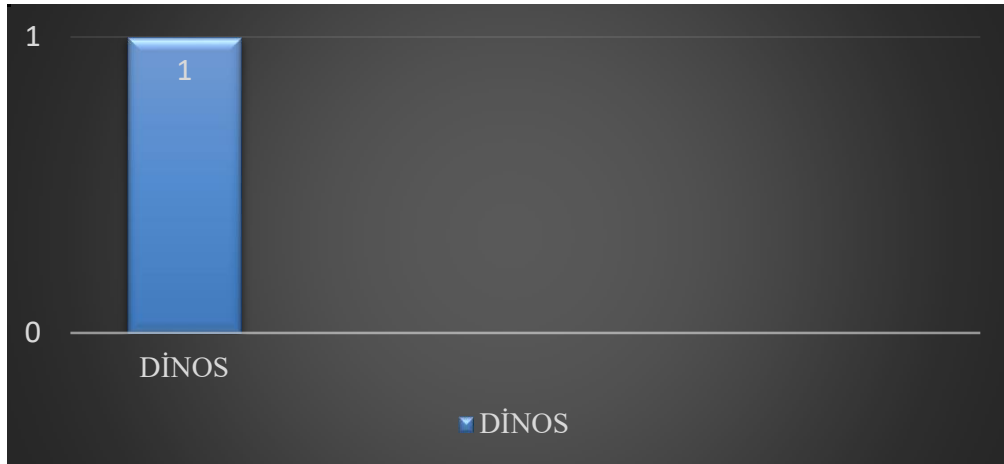

2.2.1.1. Ephesos Grubu Seramiği Amphora Örneği

Ephesos Artemis Kutsal Alanı'nda 1907 yılında yapılan arkeolojik kazı çalışmaları sırasında amphora başlığı altında incelenebilecek bir seramik parçası bulunmuştur. **Kat. No. 8** numaralı eser kırık bir boyun parçasıdır. Seramiđin hamuru yoğun mika katkılıdır. Eser ince cidarlıdır. Kırık parça halinde ele geçtiği için kabın tam formu ve boyutu saptanamamıştır. Amphora ya da kase parçası olduğu dűřünölmektedir³⁴. Fakat eserin cidarı ve boyun bۆlümü oluşu dikkate alınarak amphora başlığı altında incelenmesine karar verilmiştir. Eserin üzerindeki bezemelerin niteliği ve yoğunluğu dikkate alındığında kabın gۆnlük kullanım amacıyla değil de adak amaçlı üretilmiş olabileceği sonucuna ulařılmıřtır³⁵.

2.2.2. Dinos (Lebes)

Bu kap çeşidi yuvarlak bir dibe sahiptir. şişkin gövdeli, yüksek ve belirgin omuzlu, kulpsuz, alçak boyunlu ve derin bir kase olup genellikle şarap karıştırmakta kullanılan bir formdur. Genellikle ayak ile birlikte kullanımı görölmektedir³⁶. Tez kapsamında ele almış olduğumuz dinos örneğinin alişılmıştan biraz farklı bir özellik sergilediğini görmekteyiz.

Tablo 2.3. Dinos Formu Buluntu Sayısı

2.2.2.1. Ephesos Grubu Seramiği Dinos Örneği

Tez alışması kapsamında incelenen seramik örneklerinden bir tanesinin dinos formuna ait olduğu tespit edilmiştir. **Kat. No. 32** numaralı sağlam eser bazı yayınlarda

³⁴ Greenewalt 1973, plate 2/5.

³⁵ Greenewalt 1973, 94, plate 2/5.

³⁶ okay-Kepçe 2009, 16.

boyutundan yola çıkılarak pyxis olarak adlandırılmıştır³⁷. Söz konusu eserin formu oldukça tartışmalıdır. G. Gürtekin Demir yayımladığı bir makalesinde eseri dinos olarak adlandırmıştır³⁸. Tez çalışması kapsamında da dinos olarak tanımlanan bu eser 1977 yılında satın alma yoluyla ele geçmiştir ve buluntu yeri bilinmemektedir. Kremsi astar üzerine zengin bezeme repertuarıyla dikkat çekmektedir. Koç başlı olarak adlandırılan kabın özellikle boyun ve kuyruk kısmındaki bezemeler Ephesian Ware kaplarının bezeme repertuarıyla birebir örtüşmektedir. Baş kısmı Korinth vazo özelliği taşır, Rhodos ilişkili özelliklere benzer. Boyundaki S kıvrımının Phrygia tarzı özellik taşıdığı söylenebilir³⁹. Koç kafası portatifdir. Dekorasyonda Koçun göğüs ve arka kısmındaki kare metoplar Phrygia eserlerinde karşımıza çıkmaktadır. Kocasız bir kadına atfedilmiştir⁴⁰. Eserin üzerinde Rhodos, Korinth ve Phrygia etkileri net olarak hissedilmektedir.

Söz konusu eser diğer dinos kap formlarından bildiğimiz gibi sığ dışa çekik bir ağız kenarı, şişkin bir gövde ve yaklaşık 10 cm. bir boya sahiptir; fakat diğer örneklerde karşımıza çıkmayan bir ritüel sahnesine ve gövdeye protom şeklinde eklentilere sahiptir. Gövdenin bir tarafında kabın iç kısmına yüzü dönük şekilde tasvirlenmiş bir koçbaşı bulunmaktadır. Koçun gözlerinin iki ucu sivri elips şeklinde işlenmiş, boynuzun tam tur dönüşü net bir biçimde verilmiştir. Söz konusu figürün boynu gövdeye kadar yuvarlak ve dik olarak iner, kabın hizasına gelen kısımda yuvarlak yerine kare hat tercih edilmiş ve kare hatın altı düz dikey olarak kabın dip kısmına kadar kabartma olarak verilmiştir. Zeminde ayrıca koçtan gelen uzantıya ve gövdeye bağlı olarak damla şeklini andıran bir kıvrımlı kabartı da bulunmaktadır. Koç kafasının tam karşı hizasında yani gövdenin diğer tarafında kuyruk olduğu düşünülen ve kırık halde ele geçen eklenti bulunmaktadır. Ağız kenarı hizasındaki kısmı kırık olan eklenti yassı ve dikey olarak gövdeye eklenmiştir ve gövdenin şişkin kısmının hizasında sonlanmıştır.

---

³⁷ Bothmer 1972, 17.

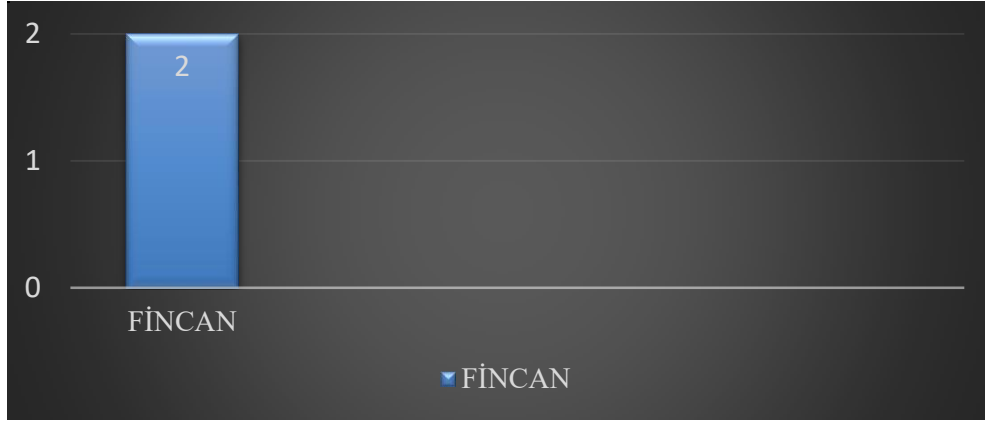
³⁸ Gürtekin- Demir 2013, 96.

³⁹ Gürtekin- Demir 2013, 97.

⁴⁰ Bothmer 1987, s.41.

2.2.3. Fincan

Form açısından bakıldığında küçük boyutlu, fazla derin olmayan, kulplu, içecek kaplarına verilen addır. Genellikle ağız kenarından dibe doğru hafif kavis yaparak daralan gövde yapısına sahiptir.

Tablo 2.4. Fincan Formu Buluntu Sayısı

2.2.3.1. Ephesos Grubu Seramiği Fincan Örnekleri

Ephesos Grubu Seramiği fincan örneklerinden bir tanesi Ephesos Artemis Kutsal alanında 1907 yılında yapılan kazı çalışmaları sırasında bulunmuştur⁴¹. **Kat. No. 11** numaralı eserin sadece gövde bölümünden bir parçası korunmuştur. İyi derecede pişmiş olan eserin hamurunda yoğun mika katkısı tespit edilmiştir. Açık kahverengi tonlu kilin üzeri beyaz astar ile boyanmış ve astar üzerine koyu kahverengi bezeme tercih edilmiştir. Olası fincanın gövde parçasının dış yüzeyinde: çiçek sapı olabileceği düşünülen içi çizgilerle doldurulmuş desen, motifin altında dönüşümlü kahverengi kırmızımsı boyanmış kare motifi dizisi yer almaktadır.⁴² Parça kırık bir amorph olarak ele geçtiği için motifin tamamı tanımlanamamaktadır.

Fincan başlığı altında değerlendirebileceğimiz bir diğer örnek Sardeis yerleşiminde bulunmuştur⁴³. Parçanın formu tartışmalıdır. Greenewalt söz konusu parçanın fincan ya da derin kase formuna ait olabileceğini ifade etmiştir. **Kat. No. 24** numaralı eser 1965 yılı kazı çalışmaları sırasında ortaya çıkarılmıştır. Eserin envanter kaydı yoktur. Açık kırmızımsı hamur rengine sahip olan eserdeki yoğun mika katkısı dikkat çekicidir. Kremi beyaz astar

⁴¹ Greenewalt 1973, pl. 2/7.

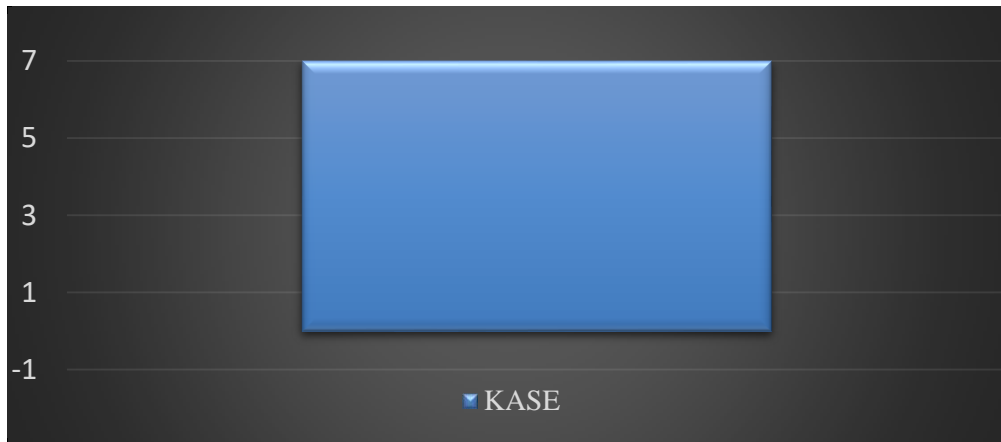
⁴² Greenewalt 1973, 94, pl. 2/7.

⁴³ Greenewalt 1973, pl. 10:4, no:24.

üzeri kahverengimsi kırmızı tonlarda boyamaya sahip olması bu seramik grubu içine dahil edilmesinde öncü rol oynamıştır.

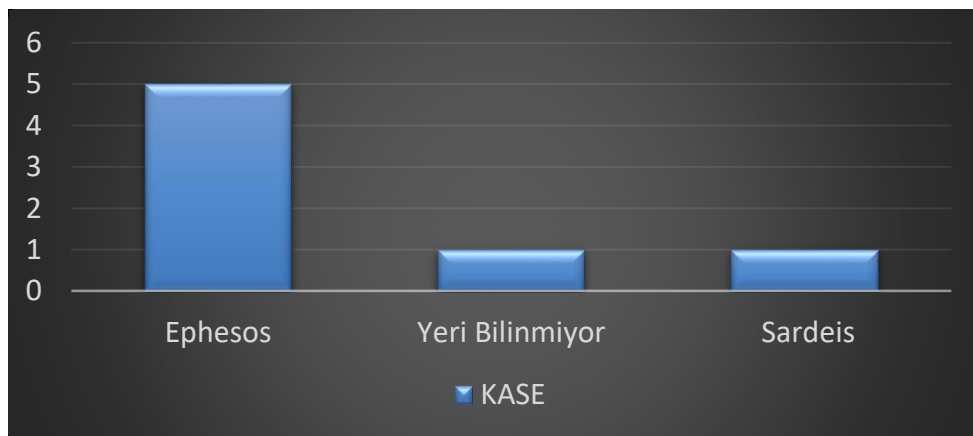
2.2.4. Kase

Kase formları MÖ 7-6. yüzyıl arasında yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu eserler derinliği fazla olmayan yarı küresel olarak adlandırılabilir bir gövdeye sahiptir. Örneklerin çoğunda düz dip ya da yüksek olmayan halka kaide yer alır. Tez kapsamında ele alınan örneklerin boyutlarının küçük olması adak amaçlı kullanılmış olabileceği düşüncesini akla getirmektedir.

Tablo 2.5. Kase Formu Buluntu Sayısı

2.2.4.1. Ephesos Grubu Seramiği Kase Örnekleri

Tablo 2.6. Kase Formunun Buluntu Yerlerine Göre Sayıca Dağılımı

Ephesos Grubu Seramiği kase örneklerinden beş tanesi Ephesos Antik Kenti'nde bir tanesi ise Sardeis Antik Kentinde bulunmuştur. Bir tanesinin yeri bilinmemektedir.

Kat. No. 3 numaralı kase parçasının buluntu yeri bilinmemektedir. Hamuru iyi pişmiş ve yoğun mika katkılıdır. Astarı fildişi renktedir, üzerinde koyu kahverengi, kırmızımsı kahverengi boya bulunmaktadır. Her iki yüzeyde kalın fildişi renkli bir tabaka bulunur ve porselen bir görünüme sahiptir.

Kat. No. 4 eser Artemis Kutsal Alanı'ndan ele geçmiştir. Eserin hamurunda yoğun mika katkısı tespit edilmiştir. Eser iyi derecede pişirilmiştir. Dupont söz konusu seramiğin benzerlerinin Miletos ve Sardeis kentinde de bulunduğunu ifade etmektedir. Oldukça kaliteli işçiliğe sahip olan eserin bir kase formuna ait olabileceğini düşünmektedir⁴⁴. Parça kırık halde bulunan bir ağız kenarına aittir. Hafif içe çekik sığ bir ağız kenarına sahip olup, iç ve dış yüzeyi pürüzsüz bir yapıda bezenmiştir. Yapılan kil analizleri sonucu söz konusu parçanın Ephesos ya da yakınındaki bir merkezde üretildiği önerilmektedir⁴⁵.

Yine Ephesos Antik Kenti buluntusu olduğu düşünülen ağız kenarı profili veren bir kase örneği 1907 yılında satın alma yoluyla elde edilmiştir⁴⁶. **Kat. No. 6** numaralı eserin Artemis Kutsal Alanından bulunduğu düşünülmektedir⁴⁷. Yoğun mika katkılı, pürüzsüz yüzeye sahip, iyi pişme derecesi gözlenen seramiğin çapının 25 cm. olabileceği ve yüksekliğinin 3,1 cm. olup sığ bir görünümü olabileceği ifade edilmiştir. Beyaz astarın üzerine koyu kırmızı ve kahve renkli bezeme görülmektedir⁴⁸. Ağız kenarı sığ ve hafif içe çekik olarak verilmiştir.

Kat. No. 7 numaralı ağız kenarı parçası 1907 yılında satın alma yoluyla elde edilmiştir, Artemis Kutsal Alanı'ndan bulunduğu tahmin edilmektedir. Yoğun mika katkılı ve iyi pişme derecesine sahip ağız kenarı parçasının çapı 14 cm. olarak belirlenmiştir. Yüksekliği ise 5,5 cm. verilmiştir. Beyaz astar üzeri kırmızı siyah renkte boya bezeme görülmektedir. Dışa çekik ve yukarı doğru düz yassı bir görüntü sergileyen bir ağız kenarına sahiptir. Kabın iç kısmı, ağız kenarının hemen altı hafif derinlik oluşturularak verilmiştir ve iç kısmına doğru az bir kavisle devam etmiştir.

---

⁴⁴ Cook-Dupont 1998, fig. 8. 14.

⁴⁵ https://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=462613&partId=1&searchText=ephesus&images=true&page=13

⁴⁶ Greenewalt 1973, 119.

⁴⁷ Greenewalt 1973, plate 2/ 2.

⁴⁸ Greenewalt 1973, plate 2/ 2.

Kat. No. 9 numaralı seramik parçası 1907 yılında satın alma yoluyla elde edilmiştir⁴⁹. Eserin Artemis Kutsal Alanı'ndan ele geçirildiği düşünülmektedir. Eser 6,4 cm. yüksekliğe sahiptir. İyi pişmiş, yoğun mika katkılı olan seramiğin beyaz astar boya üzerine kırmızı koyu kahve boya bezeme yapıldığı görülmektedir⁵⁰. Kasenin gövdesi 3 kırık parça halinde karşımıza çıkmaktadır. Her iki kısmı bezemeli olarak ele geçmiş olan parçanın boyalı kısımları tahrip olmuştur.

Kat. No. 10 numaralı seramik parçası 1907 yılında satın alma yoluyla elde edilmiştir. Eserin Ephesos Artemis Kutsal Alanından bulunduğu düşünülmektedir. İyi pişme dercesine sahip ve yoğun mikalı olan seramik parçasının cidarı 0.9 cm. olarak belirlenmiştir. 11,5 cm. genişliğine sahip bir kırık gövde parçasıdır. Beyaz astar üzerine kırmızımsı kahve tonlarında bezeme olduğu görülmektedir⁵¹.

Kat. No. 23 numaralı kase örneği Sardeis antik kentinde ortaya çıkarılmıştır. 1963-1965 yılları arasında gerçekleştirilen kazı çalışmaları sırasında bulunan eserin envanteri yapılmamıştır. Birbirine bağlanamayan iki parçadan oluşan eserin üzerindeki bezeme ve renk geleneğine bakılarak aynı forma ait olduğu iddia edilmiştir⁵². Kili turuncumsu renkte ve mika katkılıdır. Dış yüzeyde beyaz astar üzerine kahverengimsi kırmızı boya ile yapılmış geometrik desenler dikkat çekmektedir⁵³.

2.2.5. Pyxis

Genellikle kadınlar tarafından yaygın kullanıldığı bilinen kapaklı bir kap formudur. Takı ve makyaj malzemelerin muhafaza edilmesi amaçlı üretildiği öngörülmektedir. Küçük bir ihtimal parfüm/esanslı kokular için kullanıldığı da düşünülmüştür. Eksaleiptron, skyphoid pyxis, stamnoid pyxis olarak adlandırılan farklı türlerinin olduğu ve ahşaptan örneklerin de mevcut olduğu bilinmektedir⁵⁴.

---

⁴⁹ Greenewalt 1973, plate 2/ 3.

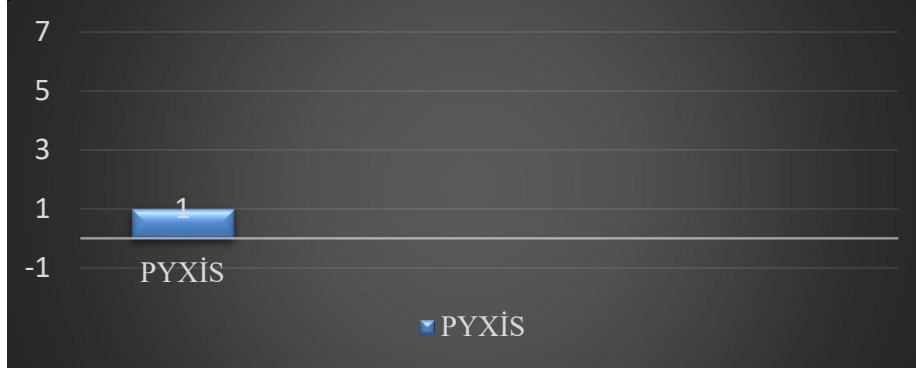
⁵⁰ Greenewalt 1973, plate 2/ 3.

⁵¹ Greenewalt 1973, plate 2/6 .

⁵² Greenewalt 1973, pl. 10:3.

⁵³ Greenewalt 1973, plate 10:3 no:23.

⁵⁴ Çokay-Kepçe 2009, 24.

Tablo 2.7. Pyxis Formu Buluntu Sayısı

2.2.5.1. Ephesos Grubu Seramiği Pyxis Örnekleri

Ephesos Grubu Seramikleri içerisinde değerlendirebileceğimiz bir pyxis örneği Ephesos antik kenitinde bulunmuştur. **Kat. No. 26** numaralı eser Artemis Kutsal Alanı'nda Peripteros'un kuzeyinde ele geçmiştir. 1989 çalışmaları sırasında bulunan seramik parçasının muhtemel pyxis gövdesine ait olabileceği düşünülmektedir⁵⁵. Eser birbirini tamamlayan iki kırık parçanın birleşiminden oluşur. Turuncumsu kil rengi ve mikalı hamur katkısına sahiptir. Ağza doğru daralan, gövdesi silindirik biçimli bir pyxis parçasıdır. Üretim yerinin Sardeis veya Ephesos olabileceği önerilmiştir⁵⁶. Beyaz astar üzeri kırmızımsı bezemeler görülmektedir.

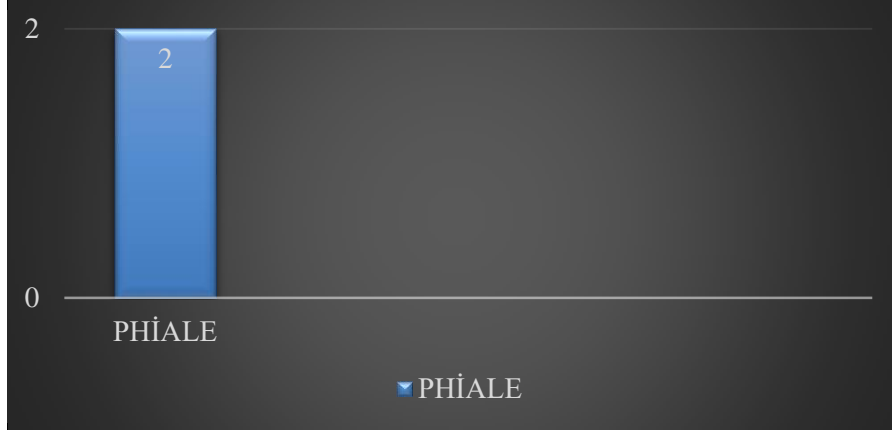
2.2.6. Phiale (Omphaloslu Kase)

Phialeler (omphaloslu kaseler) biçimsel olarak yarım küre şeklinde, kaseğin orta kısmında içe doğru çıkıntı yapan yarım daire şekilli yükseltisi olan sığ gövdeli kaplardır. Bu kaselerin içki tası ve sıvı sunum kabı olarak kullanıldığı bilinmektedir⁵⁷. Tez çalışması kapsamında iki adet phiale (omphaloslu kase) örneği incelenmiştir.

⁵⁵ Kerscher 2007, res.19; Seipel 2008, s.343.

⁵⁶ Seipel 2008, s.343.

⁵⁷ Çokay-Kepçe 2009, 22.

Tablo 2.8. Phiale Formu Buluntu Sayısı

2.2.6.1. Ephesos Grubu Seramiği Phiale Örnekleri

Ephesos Grubu Seramiği phiale örnekleri Artemis Kutsal Alanı'nda bulunmuştur⁵⁸. **Kat. No. 1** numaralı eser Ephesos Artemis Tapınağı Kült Kaidesi D'nin bulunduğu alanda ele geçmiştir. Kırık halde bulunan seramik parçasının phiale formuna ait olduğu düşünülmektedir. İçe eğik ve düz ağızlı eserin merkezinde çıkıntısı (omphalos) bulunmaktadır⁵⁹. Kremsi beyaz hamur ve kırmızı kahve tonlarında boya bezemeye sahiptir. Ağız kenarında iki ince merdiven bant arasında içleri farklı geometrik bezeklerle doldurulmuş karelerden oluşan bant yer alır. Kabın gövdesinin alt kısmında koyu kahve ve kırmızı renkte boyanmış ışın dizisi motifi görülür. İç yüzün tamamı kırmızı kahve astarla kaplıdır. Ağız kenarında koyu kahve çizgi görülmektedir.

Kat. No. 5 numaralı phiale parçası Ephesos Artemis Tapınağı'nda Apsisli yapının bulunduğu alanda ele geçmiştir⁶⁰. Yarım küre şeklindeki eserin merkezinde omphalos olarak tanımlamamıza neden olan bir çıkıntısı bulunmaktadır. Kalın beyaz astarlı eserin üzerinde kahvemsiz kırmızı boya ile yapılmış bezemeler bulunmaktadır. Eserin üzerinde detaylı bir şekilde işlenmiş volüt-palmet frizi görülmektedir. Palmetlerin etrafı nokta doldurma bezelerle doldurulmuştur ve bu stili ile Orientalizan seramiklerle benzerlik gösterdiği söylenebilir.

⁵⁸ Kerschner 2007, 246.

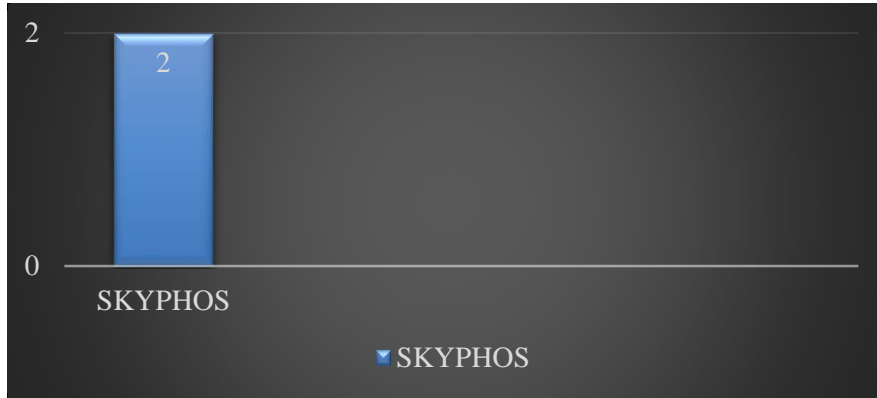
⁵⁹ Kerschner 2007, 236, Taf. 33/ 5a.

⁶⁰ Seipel 2008, 342.

2.2.7. Skyphos

Myken etkili olan bu kaplar büyük içki kabı olarak bilinmektedir. Gövdeye göre küçük boyutlu kulplara sahiptir. Kulpları taşıma amaçlı değildir, kabın gövdeden tutularak kullanıldığı bilinir. Kabın ağız kenarı geniş dibe doğru daralan bir formu vardır. Korinth tipi ve Attika formu gibi adlandırılan farklı türleri vardır⁶¹. Tez kapsamında incelenen eserler arasından iki adet skyphos formunda eser ele geçmiştir.

Tablo 2.9. Skyphos Formu Buluntu Sayısı

2.2.7.1. Ephesos Grubu Seramiği Skyphos Örnekleri

Ephesos Grubu içerisinde değerlendirebileceğimiz bir skyphos parçası Daskyleion 2004 yılı kazısında HT Doğu I açmasından bulunmuştur. **Kat. No. 34** numaralı skyphos parçasının ağız ve gövdesinin bir bölümü korunmuştur. Devetüyü renginde hamura ve kırmızımsı kahverenginde astar rengine sahiptir. Bezeme ince beyaz bir astar üzerine mat koyu kahve renkte, ağız kenarını çevreleyen bezeme kuşağı alttan ve üstten merdiven motifi ile sınırlıdır⁶². İçe dönük bir ağız kenarına sahip olan bu parçanın gövde kısmında dışa çıkıntı yapan yiv şeklinde şerit izleri bulunmaktadır. Ağız kenarı ilk kabartma şeride kadar boyalı verilmiş, şeritin alt kısmı düz olarak boyanmıştır.

Skyphos başlığı altında inceleyebileceğimiz bir diğer eser Sardeis kazılarında bulunmuştur. Günümüzde Metropolitan Museum'da sergilenmekte olan **Kat. No. 33** numaralı eser sağlam olarak ele geçmiştir. Bütün halde formu görebildiğimiz eser 8.1 cm. yüksekliğinde, içe kıvrık ağız kenarlı ve yukarıdan aşağı doğru daralan konik bir gövde

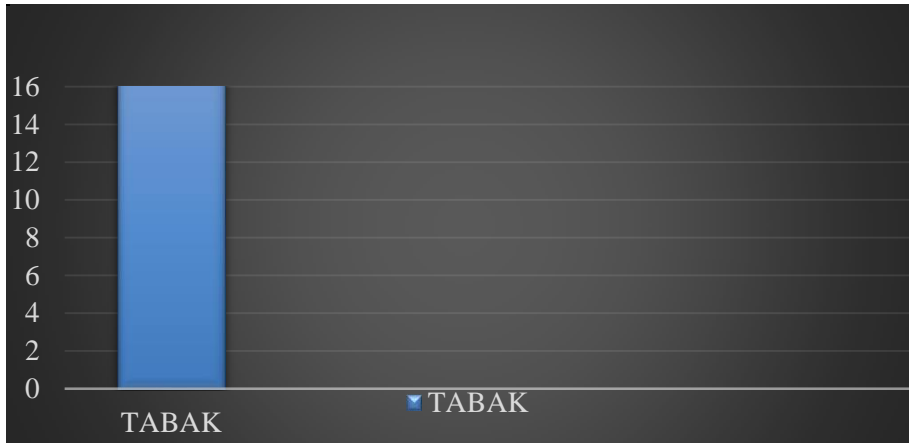
⁶¹ Çokay-Kepçe 2009, 26.

⁶² Koçak 2009, lev.2 L23 (Doktora Tezi).

yapısına sahiptir. Ağız kenarı hizasında karşılıklı çift kulba sahip olan eserin küçük bir kaidesi bulunmaktadır⁶³.

2.2.8. Tabak

Derin hazneli olmayan, sığ, ve düze yakın bir profil veren parçadır. Tez kapsamında incelenen örneklerin hepsi kırık halde ele geçtiği için net bir profil tanımlanması yapılamamaktadır.

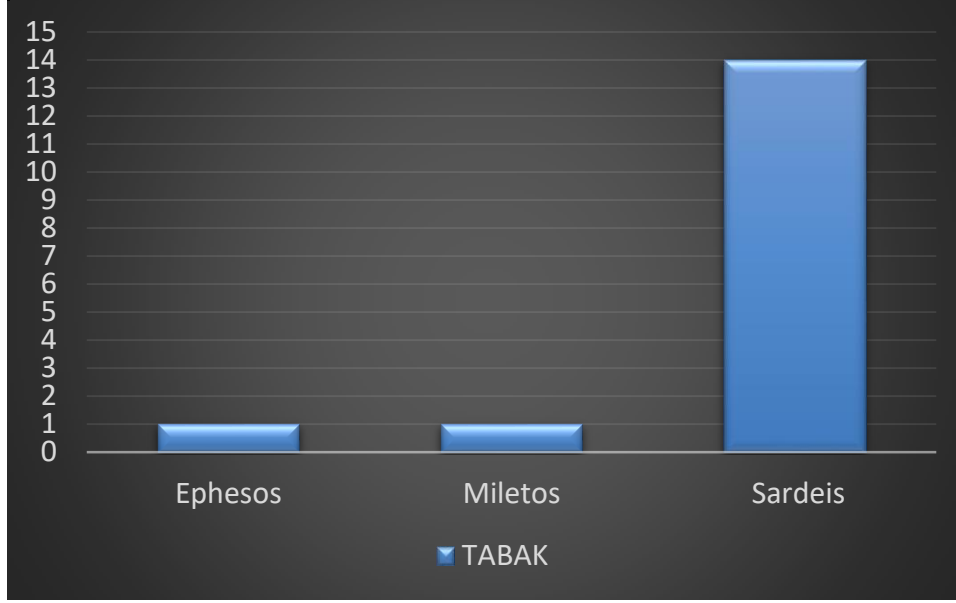

Tablo 2.10. Tabak Formu Buluntu Sayısı

2.2.8.1. Ephesos Grubu Seramiği Tabak Örnekleri

Tabaklar Ephesos Grubu Seramiklerin en çok tercih edilen formu konumundadır. Tez çalışması kapsamında incelenen eserlerin 16 tanesini tabak örnekleri oluşturmaktadır. Ephesos, Miletos ve Sardeis’de ele geçmiş olan örnekler Ephesos Grubu Seramiklerin en yoğun grubunu oluşturmaktadır.

⁶³<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/249083?&searchField=All&sortBy=Relevance&ft=lydia+skyphos&offset=0&rpp=20&pos=1>

Tablo 2.11. Tabak Formunun Buluntu Yerlerine Göre Sayıca Dağılımı

Kat. No. 2 numaralı tabak örneği Artemis Kutsal Alanı'nda Kült Kaidesi B'nin altındaki adak gömüsü olarak adlandırılan alanda bulunmuştur⁶⁴. Söz konusu parça kremi beyaz astarlı kırmızı koyu kahve tonlarında boyalıdır. Ayaksız, içe eğik ve düz ağızlı kırık halde ele geçmiş, içi ve dışı bezemeli parçadır⁶⁵.

Kat. No. 12 numaralı tabak parçasının Miletos'tan bulunduğu düşünülmektedir⁶⁶. Günümüzde Louvre Müzesi'nde yer almaktadır. Eserin formu tartışmalıdır. Tabak ya da kapak olarak kullanılmış olabileceği düşünülmektedir⁶⁷. Eser küçük kırık bir parça olarak ele geçmiştir, düze yakın profil vermesinden dolayı tabak olabileceği görüşü ağır basmaktadır. Beyaz astara sahip olan bu parçanın iç ve dış kısım kırmızımsı kahverengi boyalıdır⁶⁸.

Kat. No. 13 numaralı tabak parçası Sardeis'te bulunmuştur⁶⁹. İyi derecede pişirildiği anlaşılabilir eserin hamurunda yoğun mika katkısı göze çarpmaktadır. Mevcut parça çok küçük ve kırık olarak ele geçmesi sebebi ile form tanımlaması oldukça zordur. İçe doğru

⁶⁴ Kerschner 1997, 133.

⁶⁵ Kerschner 2007, 221- 242, Taf. 33. Resim 5a.

⁶⁶ Greenewalt 1973, pl. 3:1.

⁶⁷ Greenewalt 1973, pl. 3:1 no:8.

⁶⁸ Greenewalt 1973, pl. 3:1 no:8.

⁶⁹ Greenewalt 1973, pl. 3:2.

hafif eğim göstermesinden yola çıkılarak açık kap ya da tabak olarak tanımlanması uygun görülmüştür⁷⁰.

Kat. No. 14 numaralı tabak parçası da Sardeis'te bulunmuştur⁷¹. Eserin hamurunda yoğun mika katkısı dikkati çekmektedir. 3 cm. boyutunda parça kırık olarak ele geçmiştir. Boyutunun küçüklüğü ve amorf parça olması form tanımlanmasının yapılmasını güçleştirmektedir. Beyaz astar boyasına sahip olan tabak parçasının üzerinde kırmızımsı kahve ve koyu gri renkte bezeme görülmektedir⁷².

Kat. No. 15 numaralı tabak parçası Sardeis kazılarında bulunmuştur⁷³. Eserin hamurunda hafif tanecikli mika katkısı bulunmaktadır. İç ve dışı bezemeli olan bu kırık parçanın profili düze yakın bir eğim vermektedir. Çok küçük kırık bir parça olmasına karşın verdiği profilden yola çıkarak tabak olarak tanımlamak uygun görülmüştür⁷⁴.

Kat. No. 16 numaralı örnek Sardeis'te bulunmuştur⁷⁵. Kırık halde ele geçmiş olan amorf parçaları düze yakın bir profil vermektedir. İç kavisleri çok az olması sebebi ile tabak olarak isimlendirilmiştir⁷⁶.

Kat. No. 17 numaralı kırık seramik parçası Sardeis'ten ele geçmiştir⁷⁷. İç kavsinin çok az olması sebebi ile tabak olarak isimlendirilmiştir⁷⁸.

Kat. No. 18 numaralı kırık seramik parçası envantersiz bir parça olup Sardeis yerleşiminden ele geçtiği bilinmektedir⁷⁹. Kırmızımsı renkte yoğun mika katkılı bir kili vardır. Ele geçen kırık haldeki bu amorf eser az kavisli olması sebebi ile tabak olarak tanımlanmıştır. Eser beyaz astar boyalıdır⁸⁰.

Kat. No. 19 numaralı kırık seramik parçası Sardeis'ten ele geçmiştir⁸¹. Ağız kenarından kırılmış olarak ele geçen parça sığ bir profil verdiği için tabak formu içerisinde

---

⁷⁰ Greenewalt 1973, plate 3:2 no:9.

⁷¹ Greenewalt 1973, pl. 3:3.

⁷² Greenewalt 1973, pl. 3:3 no:10.

⁷³ Greenewalt 1973, pl. 4:1-3.

⁷⁴ Greenewalt 1973, pl. 4:1-3, no:12.

⁷⁵ Greenewalt 1973, pl 5:1.

⁷⁶ Greenewalt 1973, pl. 5:1-3, no:13.

⁷⁷ Greenewalt 1973, pl. 6:1-3.

⁷⁸ Greenewalt 1973, pl. 6:1-3, no:14.

⁷⁹ Greenewalt 1973, pl. 6:1, no:15.

⁸⁰ Greenewalt 1973, pl. 6:1, no:15.

⁸¹ Greenewalt 1973, plate 7, no:16.

incelenmiştir. Beyaz astara sahip tabak formuna ait olduğu düşünülen bu parçanın dış ve iç kısmında kahverengi boya görülmektedir⁸².

Kat. No. 20 numaralı seramik parçası Sardeis'ten ele geçmiş olup tabak formuna ait olabileceği düşünülmektedir⁸³. Eser sığ bir profil vermektedir ve dış kısmında yine kırık halde küçük bir dip yükseltisi görülmektedir. Beyaz astara sahip bu parçanın dış ve iç kısmı kahverengi astar boyalıdır⁸⁴.

Kat. No. 21 numaralı tabak parçasının Sardeis buluntusu olduğu düşünülmektedir⁸⁵. Söz konusu eser satın alma yoluyla ele geçmiştir. Hamurunda mika katkısı göze çarpmaktadır. Ephesos Grubu Seramiklerin diğer buluntularına nazaran daha pürüzlü bir yapısı bulunmaktadır fakat hem içte hem dışta görülen bezeme repertuarıyla söz konusu seramikler ile aynı değerlendirilmektedir. Kırık halde ele geçmiş olan bu parça sığ bir profil yansıması sebebi ile tabak olarak adlandırılmıştır. Boya bezemesi ağız kenarından başlar ve gövdenin büyük bir bölümün kapladığı düşünülmektedir. Beyaz astar üzerine kahverengimsi kırmızı boya bezeme görülmektedir⁸⁶.

Kat. No. 22 numaralı seramik parçası da Sardeis buluntusudur⁸⁷. Kırık halde ele geçmiş, içi ve dışı boya bezemeli olan bu ağız kenarı parçası sığ bir profil vermektedir⁸⁸. Ağız kenarı hafif içe çekik profildedir. Eserin ağız kenarının hemen altından bezemeler başlamaktadır.

Kat. No. 25 numaralı tabak örneği yine Sardeis kazılarında bulunmuştur⁸⁹. 1963-1965 yılları arasında gerçekleştirilen kazı çalışmaları sırasında bulunan eserin envanter kaydına ulaşılamamıştır. Eserin hamur rengi açık kırmızımsıdır. Mika katkısı oldukça karakteristiktir. İçi ve dışı boya bezemeli olan bu kırık eser sığ bir profil vermektedir⁹⁰.

Sardeis buluntusu **Kat. No. 27** numaralı tabak parçasının da envanter kaydı bulunamamıştır. Eserin hamuru turuncu-pembe renkte, gözenekli ve mika katkılıdır. Kremsemi beyaz astara sahip olan kırık seramik parçasıdır. Düze yakın az kıvrımlı bir profil yansıması

---

⁸² Greenewalt 1973, plate 7, no:16.

⁸³ Greenewalt 1973, plate 8:1-3, no:17.

⁸⁴ Greenewalt 1973, plate 8:1-3, no:17.

⁸⁵ Greenewalt 1973, plate 9 no:18.

⁸⁶ Greenewalt 1973, plate 9 no:18.

⁸⁷ Greenewalt 1973, plate 10 no:19.

⁸⁸ Greenewalt 1973, plate 10 no:19.

⁸⁹ Greenewalt 1973, plate 11, no:20, 103.

⁹⁰ Greenewalt 1973, plate 11, no:20, 103.

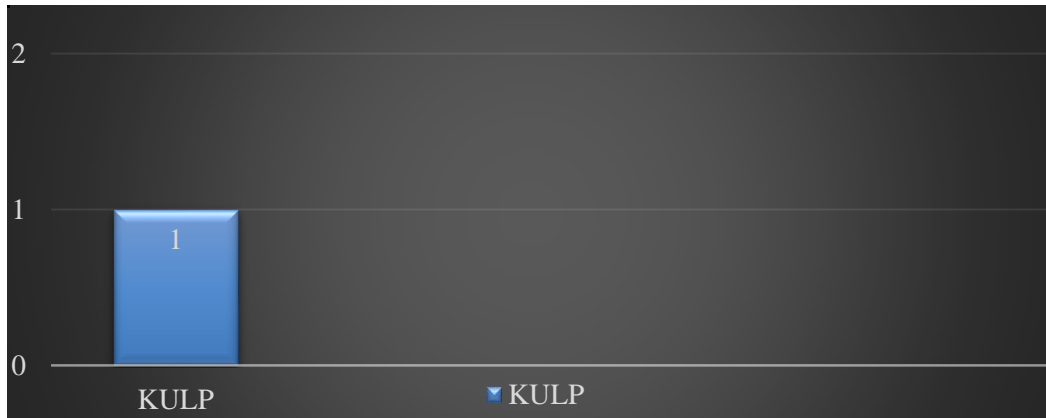
sebebiyle tabak olarak tanımlanmıştır. İç ve dışta parlak krem beyaz astar görülür, üzerinde kırmızımsı kehverengi boya bezeme hakimdir⁹¹.

Kat. No. 28 numaralı tabak parçasının buluntu yeri bilinmemektedir. Envanersiz olan ve ölçüleri tanımlanmamış olan bu kırık parça üzerindeki bezemelerden yola çıkılarak söz konusu seramik grubuna dahil edilmiş ve tabak olarak tanımlanmıştır⁹².

Tabak başlığı altında incelenecek olan son örnek Sardeis antik kendinde bulunmuştur. **Kat. No. 30** numaralı parça 1963 yılı kazı sezonunda ortaya çıkarılmıştır. Oldukça kaliteli beyaz renkli bir astara sahiptir. Diğer seramiklere nazaran biraz daha kabarcıklı bir hamura sahip olmasına karşın bezeme repertuarının benzerliği nedeniyle bu gruba dahil edilmiştir. Kırık halde bulunmuş olan eserin gövde yapısı nedeniyle tabak olarak tanımlanması uygun görülmüştür. Dış yüzeyde, beyaz astar üzeri pembe-kahverengi tonlarında boya bezeme görülmektedir⁹³.

2.2.9. Kulp

Kulp eklentileri seramik formlarının işlevselliği açısından oldukça önemlidir. Kapların genellikle ağız kenarlarına yakın ya da gövdeye bağlı olarak konumlandırılan, kabı tutmayı kolaylaştıran eklemelerdir. Duruş açısından dikey, yatay, sepet kulp olarak farklı isimlendirilirken; biçim açısından boynuz, çekiç, ilmek gibi farklı gruplara da ayrılarak tanımlanmaktadır⁹⁴.

Tablo 2.12. Kulp Örneği Buluntu Sayısı

⁹¹ Greenewalt 1973, plate 12, no:22.

⁹² Greenewalt 1973, plate 13, no:25.

⁹³ Greenewalt 1973, plate 13, no:26.

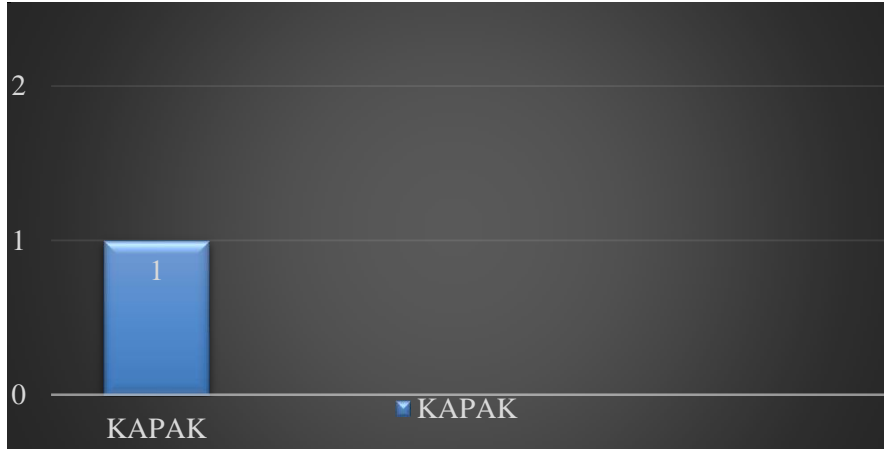
⁹⁴ Ökse 2012, 130.

2.2.9.1. Ephesos Grubu Seramiği Kulp Örneği

Kat. No. 29 numaralı kulp parçası Sardeis antik kentinde bulunmuştur⁹⁵. Eserin pembe-kahve renkli hamuru mika katkılıdır, kabarcıklı ve kumlu bir dokuya sahiptir. İçe eğimi biraz az olmasına karşın yatay kulp özelliği göstermektedir. Yassı bir profil veren kırık parçanın iki uzun kenarında boyalar tespit edilmiş ve hem iç hem dış yüzeyin boya bezemeli olduğu görölmüştür. Kremsi beyaz renkte astar üzerine kahverengi ve kırmızı boya bezeme görölmektedir. Düz bir parçadır, kayda değer bir kavsi yoktur. Bezemelerin rengi ve deseni açısından Ephesos Artemis Tapınağı buluntularıyla çok yakın benzerlik kurulmuştur⁹⁶.

2.2.10. Kapak

Seramik kapların içine koyulan maddeyi koruma amaçlı üzerine kapatılan parçadır. Tutamaklı ve bezemeli örnekleri görölmektedir. Genellikle dışa bombeli ve üstten tutamaklı bir profil sergilemektedir. Tez kapsamında incelenmiş olan örnekte kapağın oturacağı düzlük bellidir, dışa hafif kavis yapar şekilde yapılmış ve ağız kısmında bezeme kullanılmıştır.

Tablo 2.13. Kapak Örneği Buluntu Sayısı

2.2.10.1. Ephesos Grubu Seramiği kapak örneği

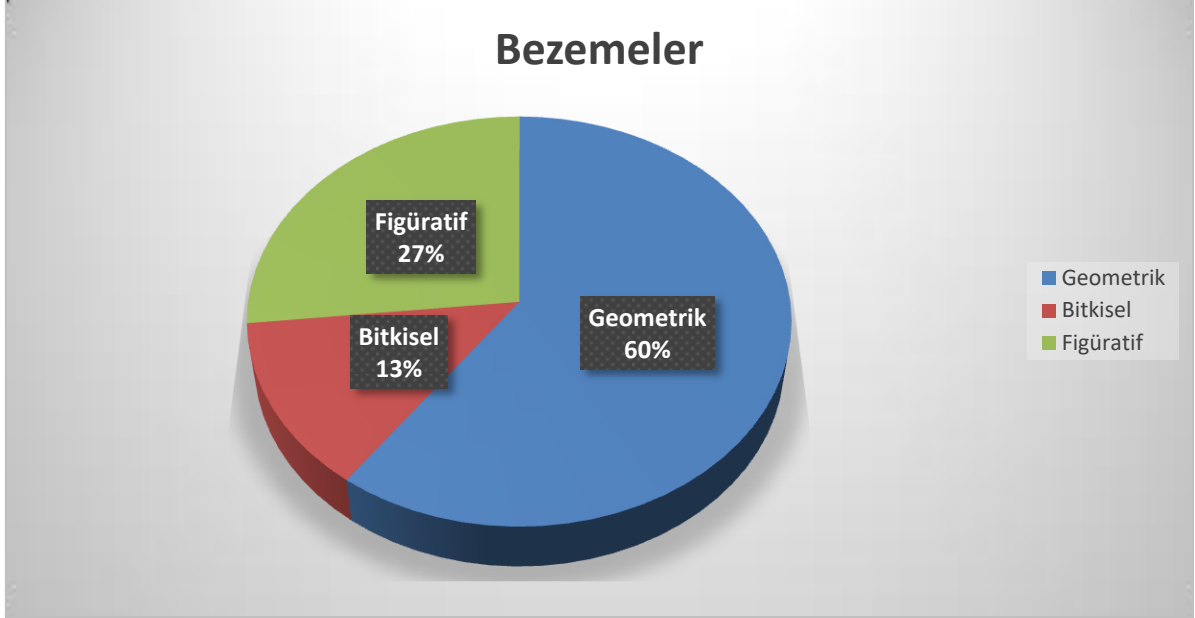
Ephesos Grubu Seramiği kapak buluntuları başlığı altında inceleyebilceğimiz eser Daskyleion kazılarında bulunmuştur. **Kat. No. 31** numaralı seramik parçası kapak veya ağız

⁹⁵ Greenewalt 1973, plate 13, no:27.

⁹⁶ Greenewalt 1973, plate 13, no:27.

kenarı olarak tanımlıdır. Eserin mika katkılı bir hamuru bulunmaktadır. İç ve dış yüzeyde boya bezeme görülen bu eserin ağız kenarı kısmında başka bir kabın üzerine kapatılacak gibi bir yassılığı mevcuttur.

2.3. Bezemeler

Tablo 2.14. Kullanılan Bezemelerin Dağılım Oranları

Ephesos Grubu Seramiklerinin kendine has bezeme özellikleri oldukça dikkat çekicidir. İlk olarak Ephesos Artemis Kutsal Alanında bulunan ve devamında Sardeis, Metropolis, Daskyleion ve Miletos gibi döneminin önemli merkezlerinde saptanan seramik buluntuları incelendiğinde bezemeleri geometrik ve figüratif başlıkları altında incelemek doğru olacaktır. Figüratif bezeme adı altında söz edilen ana bezemeler içerisinde keçi, geyik, köpek ve kırlangıç figürleri görülmektedir. Bunun yanı sıra geometrik motifler ve boşluk doldurma motifleri yoğun görülmektedir. Motiflerin yerleştirilmesi bakımından Güney Ionia Yaban Keçisi Stili ile yakın benzerlik gösterdiği söylenebilir. Ancak yardımcı bantlarda gördüğümüz motif dizileri, Yaban Keçisi Stili ile aynı benzerlikte değildir. Anadolu geleneği içerisinde yer alan “Black-on-Red” boyama tekniğinde benzer motif dizilerinin kullanıldığı açıkça görülmektedir⁹⁷. Ephesos Grubu Seramiklerinde kullanılan bezemeler ile Yaban Keçisi Stili vazolar üzerinde kullanılan bezemeler arasında yakın ilişkiler görülmektedir. Örneğin koşar tasvirli köpek, geyik ve tek boynuzlu keçi figürleri

⁹⁷ Kerschner 2008, 228.

her iki bezeme kültüründe de karşımıza çıkar. Bitkisel bezemelerde lotus-tomurcuk dizileri ve volüt-palmet motifleri de oldukça benzerlikler göstermektedir. Bitkisel motiflerin içlerinin noktalarla doldurulmuş olması Güney İonia Erken Orientalizan vazoları ile yakın bir benzerlik ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra Yaban Keçisi Stili vazolarda en yaygın kullanılan bezeme olan saç örgüsü motifinin Ephesos tipi seramikte kullanılmadığı da görülmektedir⁹⁸. Seramikler üzerindeki çok düzgün olan çizgiler, dengeli bir kompozisyon şeması çizmektedir ve canlı figürler, boyama sonrası fırınlama koşulları ile ilintili olarak, pürüzsüz beyaz astar üzerinde son derece iyi bir görsel etki yaratmaktadır⁹⁹. Elde mevcut olan parçalarda şablon kullanımını düşündürecek ölçüde başarılı kompozisyon gözlenmektedir. Yardımcı bantlar veya bordürlerde kullanılan ince yatay çizgiler dar bir alan yaratır. Nokta dizisi, kısa dikey çizgi sıraları, köpek dişi veya meander ve merdiven motifinin yerleştirilmesi düzenli bir şema oluşturur şekildedir¹⁰⁰.

Ephesos Grubu Seramikler ile Yaban Keçisi Stili'nin orta evresinde kullanılan hayvan frizlerinin repertuarı arasında büyük ölçüde benzerlik gözlenmektedir. Köpek, keçi ve geyiklerin koşma, diz çökme pozları, otlayan keçi pozu, tüneyen kırlangıç figürü; bitkisel bezemeler de ise lotus-tomurcuk ve volüt-palmet motifleri her iki seramik geleneğinde de karşımıza çıkmaktadır¹⁰¹.

Seramiklerde genel olarak kabın alt kısımları boyalı küçük kareler ve kılavuz çizgileriyle, kareler ve köşe bantları doldurma motifleriyle bezenmektedir. Lotus çiçeği, palmetler, lotus tomurcuk motifleri renk kombinasyonlarıyla görsellik katmaktadır. Kabın boyun ve üst kısmı arası köpek figürleri arasında çeşitli doldurma motiflerine (Lev.1a) yer verilmesi geleneği bu bezeme kültüründe de karşımıza çıkmaktadır¹⁰².

2.3.1. Geometrik Bezemeler

2.3.1.1. Meander Motifi

Ephesos Grubu Seramikleri içerisinde meander bezemeli örnekler önemli bir yer tutmaktadır. Tez çalışması kapsamında incelenen eserlerden Sardeis, Miletos ve Ephesos

---

⁹⁸ Greenewalt 1973, 110- 113.

⁹⁹ Hogarth 1908, 221- 223.

¹⁰⁰ Hogarth 1908, 219, fig. 45.

¹⁰¹ Greenewalt 1973, 110.

¹⁰² Greenewalt 1973, 102.

buluntusu **Kat No. 4, 12, 15, 16, 21, 25, 27** ve **33** numaralı parçaların üzerinde meander bezemesi bulunmaktadır.

Meander dizisi motifi, özellikle Geometrik Dönem'in bezeme geleneğinin en önemli parçalarından biri olarak görülmektedir. Erken Protoattik Dönemde söz konusu bezeme hala popülerdir (Lev. 1c). Fakat bu dönemde kullanılan bezeme stili ile Ephesos örnekleri birbirine yakın benzerlikte değildir. Orientalizan Dönem'de de sevilerek kullanılan meander dizilerinden yola çıkarak ressamlar "z" şeklinde bir bezeme elde etmişlerdir ve bezemeye yeni bir biçim kazandırmışlardır (Lev. 1b). Aynı tarihe verilen **Kat. No. 4** numaralı parça ile kıyaslayacak olursak; bölgesel ve tarihsel benzerlik göstermesine rağmen Ephesos'da kullanılan bezeme örneklerinin önceki dönemlerden çok daha farklı stilde olduğu anlaşılmaktadır. Başlangıçta tek çizgi olarak yapılan meander sıraları, içleri tek renk koyu tonda boyanarak ya da çapraz taranarak gelişirler. Meanderlerin tek olarak tabakların dudak kısmında kullanıldığı **Kat. 4** ve **Kat. 21** no.lu örneklerdeki gibi ağız kenarına yakın başka bir motif ile birleşerek şerit oluşturduğu tarzda işlendiği de bilinmektedir¹⁰³.

Söz konusu motifin çıkışı ile gelişimi konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Ephesos Grubu Seramikler ile Sardeis buluntusu çağdaş Orientalizan Dönem seramikler konusunda çalışmaları olan Greenewalt söz konusu bezemelerin benzerliğine değinmektedir. Özgünel Karia Geometrik seramiklerinde karşılaştığı meanderlerin bazılarının Attika bazılarının ise Phryg etkisinde yerel olarak yapılmış olabileceklere görüşündedir¹⁰⁴. Akurgal çalışmalarında Phryg seramiğindeki meander motifinin Yunan etkisi sonucu ortaya çıktığını belirtmektedir¹⁰⁵. Sams ise Makedonya'da Geç Bronz Çağ'da (yaklaşık MÖ 1500)¹⁰⁶ varlığını bilinen bu motifin, Makedonya kökenli olabileceği görüşünü savunmaktadır¹⁰⁷. Fakat Makedonya'da ele geçen meander motifinin Anadolu'da benzer örneğinin hiç bulunmadığını, Phryg seramiklerinde ağırlıklı olarak Yunan tipi meanderlerin yaygın olduğunu ifade etmektedir¹⁰⁸. Phryg örneklerini kendi içinde ayrı incelememiz gerekirse Doğu Phryg seramiklerinden daha az tanıdığımız bu bezemeye kabaca MÖ 8. yy'larda Alışar ve Boğazköy yerleşimlerinde rastlanmıştır, yine aynı tarihlerde Batı Phryg seramiklerinde doğu örneklerine kıyasla çok sık kullanılan bir bezeme

---

¹⁰³ Richter 1923, 179.

¹⁰⁴ Özgünel 2006, 71-72.

¹⁰⁵ Akurgal 1955, 37.

¹⁰⁶ Heurtley 1939, 228, Fig. 100 c-d.

¹⁰⁷ Sams 1971, 349.

¹⁰⁸ Sams 1971, 350.

olduğu görülmektedir¹⁰⁹. Makedonya'nın erken dönem seramiğinde gördüğümüz meander tipinin Anadolu seramiğinde olmadığı görüşünü savunan Sams'ın bu görüşü son dönem çalışmaları ile geçerliliğini yitirmiştir. Çünkü Büyükkale¹¹⁰, Maşat¹¹¹ ve Kaman-Kalehöyük'te¹¹² ele geçen seramiklerde Makedonya örneğindeki gibi içi ağ taralı olarak görülen meander tipiyle karşılaşılmaktadır. Bununla birlikte Kuzey Suriye'de bu motifin varlığı konusunda herhangi bir ipucu olmaması motifin Makedonya etkili olabileceği görüşünü arttırdığını düşündürmüştür. Öte yandan Gordion¹¹³ (en erkeni Tümülüs III ve P'de), Boğazköy¹¹⁴, Alişar¹¹⁵, Maşat¹¹⁶, Kültepe¹¹⁷ Pazarlı¹¹⁸, Kaman-Kalehöyük¹¹⁹, Kerkenes¹²⁰ ve Tarsus Gözlükule'deki¹²¹ seramiklerde karşılaşılan bazı meander tiplerinin Yunan Geometrik Dönem etkili olduğu yadsınamaz bir gerçektir¹²².

2.3.1.2. Merdiven Bant

Ephesos Grubu Seramikler içerisinde merdiven bant dizisi eserler üzerinde tamamlayıcı bir unsur olarak kullanılan bezemeler arasındadır. Söz konusu tez kapsamında incelenen eserlerden Ephesos'da ele geçen **Kat. 1** ve **26** no.lu seramikler ile Sardeis'de ele geçen **Kat. No. 25, 27, 30** numaralı parçalar üzerinde merdiven bant dizisi kullanıldığı tespit edilmiştir. Merdiven bant dizisinde genellikle kırmızı ve kahverengi tonlarının tercih edildiği anlaşılmaktadır.

Merdiven bant dizisi olarak tanımlanan iki düz yatay dar çizgi arasına yapılan dikey çizgilendirmeye oluşturulan bu şerit motif Geometrik Dönemden itibaren yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır. Protoattik Dönem örneklerine baktığımızda sanatçıların merdiven sıralarına çok az yer verdikleri görülmektedir. Bezemeyi kullanan sanatçılar arasından Analathos Ressamı, merdiven sıralarını en çok tercih eden Protoattik Dönem ressamıdır¹²³.

¹⁰⁹ Osten 1937a, 2.

¹¹⁰ Bossert 2000, Taf.105 Res.154,161; Taf. 110, Res. 254,284.

¹¹¹ Özgüç 1982, Fig.161.

¹¹² Matsumura 2005, Taf. 163 KL88-1015.

¹¹³ Sams 1994, Fig. 24 Res. 640, Fig. 30 Res. 1041, Pl. 92 Res. 1041, Pl. 97 Res. 832, Pl.123 Res. 927

¹¹⁴ Bossert 2000, Taf. 81 Çiz. 970, Taf. 104 Res. 146, Taf. 105 Res. 156.

¹¹⁵ Osten 1937a, 396, Çiz. 1.

¹¹⁶ Özgüç 1982 Fig. 161.

¹¹⁷ Özgüç 1971, plate XXXII resim 4, plate XXVI resim 5.

¹¹⁸ Koşay 1941, Lev. LI

¹¹⁹ Mikami- Omura 1991a, Fig.7 Çiz. 8.

¹²⁰ Schmidt 1929,267, Çiz. K115a

¹²¹ Goldman 1963, Pl. 74 Res. 644.

¹²² Yunan seramikleri üzerinde görülen meanderler ile olan benzerlikleri için bakınız: Coldstream 2003.

¹²³ Burr 1933, Fig.31,38.

Fakat söz konusu eserler üzerinde karşımıza çıkan merdiven bant dizileri ile Ephesos Grubu Seramikler üzerinde gördüğümüz örnekler arasında benzerlik azdır.

Tez kapsamında ele alınan örneklerden **Kat. No. 1, 25, 26, 27, 30** numaraları eserlere baktığımızda kabın tamamında değil, ağız kenarına ya da dip kısmına yakın yerlerde bezeme sahnesini sınırlayan düz hatlı motif olarak kullanıldığı görülmektedir. **Kat. No. 25** numaralı eser üzerinde gördüğümüz merdiven bant dizisi ise çok daha geometrik bezemeleri sınırlandırıcı bir bezeme olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ephesos Artemis Tapınağında peripterosın kuzeyinden, 1989 yılı çalışmalarında ele geçen **Kat. No. 26** numaralı seramik üzerinde kare çevresinde merdiven motif dizisi düz çizgilerle birlikte verilmiş şekilde görülmektedir¹²⁴.

2.3.1.3. Dama Tahtası

Ephesos Grubu Seramiklerde dama tahtası motifi tamamlayıcı unsurlardan biri olarak kullanılmıştır. Tez kapsamında ele alınan eserlerden **Kat. 27 no.lu** parçanın üzerinde bu motif görülmektedir.

Küçük karelere bölünmüş alanların bir dolu bir boş bırakılması ile oluşturulan bir motif türüdür. Dama tahtası motifi, Protogeometrik ve Geometrik Dönem'den itibaren sevilen bir bezeme unsuru olarak Kıta Yunanistan'da tercih edilmiştir. Esasen karelerden yola çıkılarak bir dolu bir boş karenin yan yana getirilmesiyle oluşturulmuştur. Yan yana kare gruplar bir boş bir dolu boyanarak ortaya çıkmıştır. Genellikle vazoların boyun kısmında ya da panelleri ayırıcı bant sıralarının arasında kullanılmıştır (Lev. 2a). Erken Protoattik Dönem'de ve Orta Protoattik Dönemde de karşımıza çıkmaktadır¹²⁵. Çok yaygın kullanılmış bir bezeme unsuru olan bu motifin, Orta Anadolu'da birçok Demir Çağ merkezinde farklı tipte ve düzende kullanıldığı bilinmektedir¹²⁶. Phrygia Bölgesi'nin sevilen motifleri (Lev.2b) arasında sayabileceğimiz dama tahtası motiflerinin benzerlerini Kültepe¹²⁷, Gordion¹²⁸, Boğazköy Büyükkale¹²⁹, Porsuk¹³⁰ ve Alişar'da¹³¹ görmekteyiz. Gordion'da sadece bir tane örneği bulunan bu dama tahtası motifi yıkım tabakası olarak

¹²⁴ Kerscher 2007, res.19.

¹²⁵ Smith 1902, 29-45.

¹²⁶ Sams 1994, Fig. 64/ 1A-C; Haspel 1951, plate 7c/1-2.

¹²⁷ Özgüç 1971, 17, Fig. 56.

¹²⁸ Sams 1994, Fig. 37 çiz. 898.

¹²⁹ Bossert 2000, Pl. 32 Çiz. 296: Pl. 35 Çiz. 327: Pl. 56 Çiz. 626.

¹³⁰ Dupre 1983, 224, Pl. 83 Çiz. 174.

¹³¹ Osten 1937a, Fig. 462 Çiz. 18, 405.

adlandırılan alandan gelmiş olup MÖ 800'lere tarihlendirilmektedir. Boğazköy buluntusu dama tahtası bezemeli seramik örnekleri genel olarak iki farklı tabakadan ele geçmiştir. Büyükkale IIb tabakasındaki eserler MÖ 760'lara¹³² ve Büyükkale I tabakasındaki eserler ise MÖ 8. yüzyıl sonu ile 7. yüzyıl başlarına arasına tarihlendirilmektedir¹³³. Kültepe buluntularından da karşımıza çıkmakta olan benzer motifler MÖ 8. yüzyıl sonu ile 7. yüzyıl başlarıarasına tarihlendirilirken, Porsuk'ta III. Tabakadan ele geçen örnek ise MÖ 8. yüzyıl ortalarına tarihlendirilmektedir. Öte yandan yine Gordion'daki iki renk boya kullanarak yapılmış olan Tümüls B örneğinde de karşımıza çıkmakta olan motif yaklaşık olarak MÖ 630'a verilmiştir¹³⁴.

2.3.1.4. Kare

Kare motifler Ephesos Grubu Seramikler üzerinde yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır. Kare eşit boyutta dört çizginin birleştirilip oluşturulduğu dörtgene verilen adlandırmadır. Motifin tek başına doldurma motifi olarak kullanımı yaygındır. İçleri bazen başka motiflerle dolu, bazen boyalı, bazen de boş şekilde karşımıza çıkmaktadır. Çoğunlukla dama tahtası gibi motifleri oluşturmada da kullanıldığı bilinmektedir¹³⁵.

Kat. No. 1, 2, 3, 7, 15, 17, 22, 23, 25, 26 numaralı eserler üzerinde gördüğümüz kare motifleri birbiriyle neredeyse aynı bezeme repertuarına sahiptir. Bu parçalarda karenin işlendiği alan seramiklerin ağız kenarlarına yakındır. Bir dolu bir boş yan yana gelecek şekilde bezenmiştir. Dolu kareler sırasıyla içi nokta dolu araya bir boş metop bıraktıktan sonra sıradaki karenin içi tarama çizgilerle dolu olacak şekilde yan yana bir kompozisyon dizisi oluşturularak bezenmiştir. **Kat. No. 33** numaralı skyphos örneğinde kareler yine ağız kenarına işlenmiş olup, bu sefer kareler arası boşluk verilmeden tasarlanmıştır. Her kare motifini merdiven dizisi çevrelemiş, bir tanesinin içi çapraz taralı verilirken yanındaki kare içinde ufak bir kare verilerek ardarda bir kompozisyon oluşturulmuştur.

2.3.1.5. Işın Motifi

Ephesos Grubu Seramikler üzerinde ışın dizisi motiflerine sevilerek yer verilmiştir. Tez çalışması içerisinde incelenen Sardeis ve Ephesos buluntusu **Kat. No. 1, 3, 10, 14, 15, 16, 17, 26, 30** ve **33** numaralı parçaların üzerinde ışın dizisi motifine yer verilmiştir. Işın

¹³² Bossert 2000,156.

¹³³ Genz 2006, 133.

¹³⁴ Kohler 1995, 15.

¹³⁵ Smith 1902, 29-45.

dizisi motiflerinde genel olarak kırmızı ve kahverengimsi renklerin tercih edildiği anlaşılmaktadır. Bezeme çoğunlukla kabın dip kısmında ya da orta bölümüne yakın bir alanda karşımıza çıkmaktadır.

Işın olarak adlandırılan bezeme grubu başlangıçta sayıları az ve eşkenar üçgenlerden yola çıkılarak yapılmış bir bezeme türüdür. Attikalı sanatçılar ışın demetlerini amphora ve loutrophoros gibi büyük boyutlu kapların kaideye yakın kısmında kullanmışlar, geç dönemlere doğru ışın demetleri katlanarak çiftli sıra haline gelmişlerdir. Fakat coğrafi ve dönem olarak yakınlık göstermesine karşın Ephesos grubu örnekleriyle birebir örtüşmemektedir (Lev. 3a, lev. 3b). Anadolu'da ise özellikle MÖ 8.yy sonlarında incelenen Alishar IV seramiklerinde silüet geyik motifleriyle birlikte kullanıldığını bildiğimiz bu motif türü başta Alishar¹³⁶ olmak üzere Boğazköy¹³⁷, Kaman-Kalehöyük¹³⁸, Maşat Höyük¹³⁹, Çadır Höyük¹⁴⁰, Kültepe¹⁴¹, Gordion¹⁴² ve Kırşehir ili yüzey araştırmaları¹⁴³, Oluz Höyük¹⁴⁴, Göllüdağ¹⁴⁵ ve Kargamış'ta¹⁴⁶ ele geçmiştir. Neredeyse tüm örneklerde kraterler üzerine işlenen motif, Çadır Höyük ve Alishar'da buluntuların iç ve dış yüzüne de yapılmış olmalarıyla dikkat çekmektedir. Delos (Lev. 10a) gibi adalarda da benzer bezeme geleneği karşımıza çıkmaktadır.

Işın dizisi örneklerine Doğu Phryg seramik örnekleri üzerinden baktığımızda ana motif olarak karşımıza çıkmaktayken Batı Phryg örneklerinde daha az sayıda örnek ile karşılaşmaktayız¹⁴⁷. Akurgal söz konusu motifin Doğu Phryg sanatçılarından çıkararak etkili bir şekilde yayıldığını ve Demir Çağı vazo boyamacılığında yeni bir öncü niteliği taşıdığını ifade etmektedir¹⁴⁸.

---

¹³⁶ Osten 1937a, 372-375.

¹³⁷ Bittel– Güterbock 1933, 33.

¹³⁸ Mori – Omura 1990, 348, Res. 10 Çiz. 6.

¹³⁹ Özgüç 1982, Pl. 69, Res. 3-5, Pl. 70.

¹⁴⁰ Genz 2001, 168-169, Çiz. 8, 1, 7.

¹⁴¹ Özgüç 1971, Pl. XXIV, Res. 2 ve 8, Pl. XXV, Çiz. 5.

¹⁴² Sams 1994, Pl.125, Res. 930-931

¹⁴³ Mikami– Omura 1987, 151; Res. 50 Çiz.3.

¹⁴⁴ Dönmez 2009, Res. 37.

¹⁴⁵ Tezcan 1969, 232, Res. 23

¹⁴⁶ Akurgal 1955, Taf. 13 a-b.

¹⁴⁷ Sams 1971, pl 7, Fig.1.

¹⁴⁸ Akurgal 1955, 33.

2.3.1.6. Üçgen

Üçgen motifleri MÖ 7-6. yy aralığında sevilerek kullanılmıştır. Ephesos Grubu Seramikleri içerisinde **Kat. No. 2, 3, 12, 20, 21, 22, 25, 27** ve **30** numaralı eserlerin üzerinde üçgen motifine yer verilği tespit edilmiştir. Söz konusu bezemeler genel olarak kırmızı ve kahverengimsi renklerde yapılmıştır. Üçgenlerin içinin ağ şeklinde doldurulmuş olarak verildiği görülmektedir.

Üçgen motifleri, tıpkı dörtgenler gibi tekli veya grup olarak vazolar üzerinde doldurma ögesi olarak kullanılmıştır. İçleri boş olarak bezendiği gibi içleri çapraz taralı ya da bir boy küçüğü ile iç içe geçmiş olarak da tasarlanmış olanları da mevcuttur. Bazen başka geometrik bezemeleri de içine alarak birleşik bir bezemenin ortaya çıktığı görülmektedir. Kıta Yunanistan'da Protoattik Döneme tarihlendirilen üçgenlerin uçlarına spirali hatırlatan içe kıvrılan çengel eklenerek bezemeler oluşturulmuştur. Protokorinth Dönem seramikleri üzerinde böyle bir uygulama ile henüz karşılaşılması mümkün değildir. Çoklu hatların iç içe geçmesi ve orta kısmında oluşan eşkenar dörtgenlere bağlanması ile oluşturulan üçgenler yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır. İçleri ağ taralı olarak boyanmış örnekler de bulunmaktadır.

Orta Anadolu Demir Çağ seramik geleneğinde çok tercih edilen bu motifin, birçok farklı türü Gordion'da ele geçmiştir ve Sams tarafından değerlendirilmiştir¹⁴⁹. Gordion örneklerinin ağırlıklı olarak içi ağ taralı üçgen dizilerinden oluştuğu görülmektedir. **Kat. No. 2, 3, 12** numaralı eserlerde verildiği gibi içi ağ taralı üçgenler Orta Anadolu Demir Çağ bezeme geleneğinde en çok tercih edilen motif türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Alishar¹⁵⁰, Boğazköy Büyükkaya¹⁵¹, Eskişehir¹⁵², Büyükkale¹⁵³, Porsuk¹⁵⁴, Maşat¹⁵⁵, Gordion¹⁵⁶ seramiklerinde içi ağ taralı üçgenler sık karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca Kilikya¹⁵⁷ ve Karia¹⁵⁸ Geometrik Dönem seramiklerinde ve İran'da ismini üçgen motiflerden alan "Triangle Ware" kapları üzerinde de bu motifle karşılaştığı görülmektedir¹⁵⁹. Miletos buluntusu çağdaş örneklerinde (Lev. 4a) **Kat. No. 12**'de verilen üçgen içinde boyalı baklava

¹⁴⁹ Sams 1971, 583, Pl. 1; Sams 1994, Fig. 62.

¹⁵⁰ Schmidt 1932, Pl. XXXI.

¹⁵¹ Genz 2004, Taf. 32 Çiz. 10; Taf. 42 Çiz. 4

¹⁵² Bayburtluoğlu 1979, 174 Res. 4; 175, Res. 8, 10.

¹⁵³ Bossert 2000, Taf. 11 Çiz. 117.

¹⁵⁴ Dupre 1983, 220, Pl. 79 Çiz. 127; 224.

¹⁵⁵ Özgüç 1982, Fig. H Çiz. 19, 22; Fig. I Çiz. 7.

¹⁵⁶ Sams 1994, Fig. 24 Çiz. 638; Fig. 28 Çiz. 803; Fig. 29 Çiz. 804.

¹⁵⁷ Arslan 2010, Lev. 22 Res. 262.

¹⁵⁸ Özgünel 2006, Lev. IX Res. a2-a3; Lev. XXIII Res. a.

¹⁵⁹ Dyson 1965, Pl. XL Fig. 9, Fig. 10.

ve içi taralı üçgen olarak içiçe verilmiş motifin yakın benzerine rastlamaktayız, aynı şekilde Daskyleion'dan (Lev. 4b, lev. 4c) ele geçen örneklerde de yakın benzerlik söz konusudur.

2.3.1.7. Baklava Motifi

Baklava motifleri soyut bezeme unsurları arasında en çok tercih edilenlerdendir. Tez çalışması kapsamında incelenen **Kat. No. 7, 17, 32 ve 34** numaralı eserler üzerinde baklava motiflerine yer verilmiştir.

İki üçgenin tabanlarının birleşimi olarak düşünebileceğimiz baklava bezemesi, spirallerle benekler bir arada kullanılarak yeni birleşik bezemeler oluşturulmuştur. Üçgenler kadar yoğun bir kullanım görmüş eşkenar dörtgen olarak da tanımlayabileceğimiz baklava motifleri Anadolu'da başta Gordion¹⁶⁰ olmak üzere Tatarlı Höyük¹⁶¹, Alacahöyük¹⁶², Porsuk¹⁶³, Boğazköy¹⁶⁴, Maşat¹⁶⁵, Alishar¹⁶⁶, Kültepe, Karahöyük (Kültepe)¹⁶⁷, Oluz Höyük¹⁶⁸ gibi birçok Demir Çağ'a tarihlenen yerleşimlerde değişik biçim ve düzende karşımıza çıkmaktadır.

Bunun yanı sıra Kıta Yunanistan'da Protogeometrik Dönem'den beri varlığını bildiğimiz bu bezeme, Karia Geometrik Dönem seramiklerinde de sık tercih edildiği görülmüştür¹⁶⁹. Bu tez çalışmasında ele alınan örneklerinin benzerlerini Gordion¹⁷⁰, Alishar¹⁷¹, Büyükkaya¹⁷², ve Kilikya Demir Çağı seramikleri¹⁷³ üzerinde görmekteyiz. Gordion'da bu tür motifler ağırlıklı olarak yıkım tabakası olarak adlandırılan katmandan ele geçmiştir. Daha çok amphora, dinos, çömlek gibi kapların gövde kısımlarına, fincanların ise boyun kısımlarındaki metop içerisine uygulandığı görülmektedir. Bazen Tümülüs G ve Konya örneğinde olduğu gibi içi ağ taralı çoklu eşkenar dörtgenlerin oluşturduğu ara boşluklar nokta ya da konsantrik dairelerle süslendiği de görülmektedir. Bu çok az rastlanan bir örnek grubunu temsil etmektedir. Kaman-Kalehöyük'te ise ilk kez erken dönem

¹⁶⁰ Sams 1994, Fig. 63; Sams 1971, 583, Fig. 2.

¹⁶¹ Girginer 2014, 445, Res.11.

¹⁶² Koşay – Akok 1966, Lev. 71-72.

¹⁶³ Dupre 1983, Pl. 83 Çiz. 180; Pl. 84 Çiz. 181.

¹⁶⁴ Bossert 2000, Taf. 2-140.

¹⁶⁵ Özgüç 1982, Pl. 63 Res. 3b,5.

¹⁶⁶ Schmidt 1932, 244; Fig. 317, Çiz. 1122, Pl. XXXIII.

¹⁶⁷ Özgüç 1953, Res. 33a, 36, 38.

¹⁶⁸ Dönmez 2009, Çiz. 1.

¹⁶⁹ Bulba 2010, Taf. 17 Res. K60.

¹⁷⁰ Sams 1994, Fig. 29 Çiz. 808; Fig. 36 Çiz. 882

¹⁷¹ Osten 1937a, 400, Fig. 452 Çiz. 11; Schmidt 1932, Pl. XLIV.

¹⁷² Genz 2004, Taf. 60 Çiz. 1.

¹⁷³ Arslan 2010, Lev.6 Res. 62; Lev. 14 Res. 143.

tabakalarında karşımıza çıktığı tespit edilmiştir¹⁷⁴. Bu motifin görüldüğü Gordion yıkım tabakası MÖ 800'lere, Maşat Höyük örnekleri ise MÖ 750-650/600'lere tarihlendirilmektedir¹⁷⁵. Daha çok testilerin gövde ve amphoraların boyun kısımlarına uygulandığı görülen bu motif dikey veya yatay konumlandırılmış dar kuşaklar arasına yapıldığı görülmektedir. Alishar IV ve Boğazköy örneklerinde ise çanakların ağız içlerine, çömleklerin gövde, krater türü kapların gövde ya da boyun kısımlarına bu motifin uygulandığı görülmektedir. Boğazköy'den ele geçen örneklerin Orta Demir Çağ'a tarihlendirilmesi önerilmiştir. Büyükkaya örnekleri MÖ 9. yüzyıla¹⁷⁶ Büyükkale örnekleri ise MÖ 8. yüzyıl ortalarına¹⁷⁷ tarihlenmektedir. Aynı şekilde MÖ 7. yüzyıla ait Rodos Geometrik Dönem seramikleri üzerinde benzer biçimli eşkenar dörtgen motifler ile karşılaşmaktadır.

2.3.1.8. Noktalar-Daireler

Ephesos Grubu Seramikleri içerisinde nokta ve daire sıralarından oluşan bezemeler önemli bir yer tutmaktadır. Tez çalışması kapsamında incelenen eserlerden Ephesos buluntusu **Kat No. 5 ve 9**, Sardeis buluntusu **Kat. No. 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 24, 25, 27, 29, 30**, Daskyleion buluntusu **Kat. No. 31** numaralı parçaların üzerinde birbirinden farklı işlenmiş nokta bezemesi bulunmaktadır. Bazen **Kat. No. 29**'da verilen kulp parçasının üzerindeki gibi kare motifi içerisindeki ağ taramalarının boşluklarında bazen ise **Kat. No. 28** örneğindeki gibi kare motifi içindeki çarpının ortalarında görülmektedir. Fakat en spesifik tasarımı **Kat. No. 5 ve 27** numaralı eserlerde olduğu gibi lotus çiçeğinin içini doldurma şeklinde kullanılmasıdır.

Noktalar doldurma motiflerinin arasında en küçük yapı taşı oluşturulan en önemli unsur olarak kabul edilmektedir. Kimi zaman çarpılarla kimi zamanda saç örgüleri ile birlikte kullanıldığı görülmektedir. İçleri boş ya da dolu olarak karşımıza çıkar. Gruplar halinde rozet ve bitkisel bezemelere geçişi hazırlar niteliklere sahiptir¹⁷⁸. Anadolu'da Ephesos buluntularına benzer şekilde Gordion'da ele geçmiş bir fincanın dış yüzeyinde zikzak hatlar arasına nokta dizilerinin yerleştirildiğini görmekteyiz¹⁷⁹. Aynı şekilde Boğazköy Büyükkale II a evresine ait bir çanağın dış yüzeyinde bu kez dik inen şeritler

¹⁷⁴ Matsumura 2005, Taf. 75 KL-P52.

¹⁷⁵ Özgüç 1982, 21.

¹⁷⁶ Genz 2004, 50.

¹⁷⁷ Bossert 2000, 156.

¹⁷⁸ Brann 1959, 178-179.

¹⁷⁹ Sams 1994, Fig. 23 Çiz. 617.

arasında nokta dizilerinin kullanıldığı göze çarpmaktadır¹⁸⁰. Büyükkaya IIa evresi MÖ 730-674/73 yılları arasına tarihlendirilmektedir¹⁸¹. Kültepe’de MÖ 8. Yüzyıl sonu ile MÖ 7. Yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmiş bir fincanın hem dış yüzeyinde ağız içinde benzer bir motif bulunmaktadır¹⁸².

2.3.1.9. Bant ya da Şerit Motif

Bant ya da şerit motif olarak değerlendirebileceğimiz sınırlayıcı bezeme unsurları Ephesos Grubu Seramikler üzerinde de karşımıza çıkmaktadır. Geometrik bezemeler arasında en sık tercih edilmiş olan motiflerden bir tanesidir. Kalın ve ince olmak üzere iki türü ile karşılaşılan bu motiflerin, **Kat. No. 8, 11, 17** seramikleri üzerindeki gibi çoğunlukla birbirine paralel yatay çizgi halinde işlendikleri görülmektedir. Kalın olarak çekilen şeritler daha çok kapalı kapların dış yüzeyine uygulanırken, **Kat. No. 21**’deki gibi ince paralel şeritler açık kapların hem iç hemde dış yüzeyine uygulanabilmektedir. Ana bezeme unsuru olarak da kullanım gördüğü bilinen bu motif türünün aynı zamanda başka motiflerin yapılabilmesine zemin hazırlayan yardımcı bezeme unsuru olarakta kullanıldığı bilinmektedir.

Orta Anadolu Demir Çağ seramikleri üzerinde kullanımının oldukça yaygın olduğu bilinen bu bezemenin özellikle Boğazköy¹⁸³ Eski yapar¹⁸⁴, Alacahöyük¹⁸⁵ ve Kızılırmak Havzası’nı içine alan yerleşimlerde, Erken Demir Çağ’ın erken ve orta evrelerinde, yalnızca kırmızı boya kullanılarak yapıldıkları görülmektedir. Demir Çağında yoğunluk gösteren bölgelerde daha çok asıl motif olarak değil yukarıda da ifade edildiği gibi yardımcı motif olarak tercih edildiği görülmektedir. Kırmızı boya geleneğinde yapılmış bu tür motifler Daskyleion (Lev. 5b), Klazomenai (Lev. 5a) ile Tarsus¹⁸⁶ ve Kilikya kıyısındaki yerleşimlerde, yine Demir Çağ’ın erken dönemlerinde karşılaşılmaktadır. Bununla birlikte Porsuk¹⁸⁷, Kaman-Kalehöyük¹⁸⁸ gibi yerleşimlerin Erken Demir Çağ tabakalarında, tek renkli örneklerin yanı sıra iki renkte boyanmış örneklere de rastlanmaktadır. Bu motif türü

¹⁸⁰ Bossert 2000, Taf. 87, Çiz. 1053.

¹⁸¹ Bossert 2000, 156.

¹⁸² Özgüç 1971, 17, Fig. 56.

¹⁸³ Genz 2003, 183; Genz 2004, Tafel 76.

¹⁸⁴ Bayburtluoğlu 1979, 173, Res. 1-7.

¹⁸⁵ Çınaroğlu –Genç 2004, 286; Koşay– Akok 1966, Lev. 72.

¹⁸⁶ Ünlü 2003, Plate V-VI.

¹⁸⁷ Dupre 1893, Pl. 53-58.

¹⁸⁸ Matsumura 2005, Taf. 85, 90, 96.

Alişar¹⁸⁹, Gordion¹⁹⁰, Maşat Höyük¹⁹¹ gibi kazısı yapılmış Demir Çağ yerleşimlerinin yanı sıra, Burdur civarındaki Şeref Höyük¹⁹² yerleşiminde de tespit edilmiştir.

2.3.1.10. Ağ Tarama

Ephesos Grubu Seramikler üzerinde yoğun olarak tercih edilmiştir. Sınırlandırılmış belli bir alanın iç kısmının vev çizgilerle taranması ile oluşturulan bezemleri ifade etmek için kullanılmaktadır. Tez çalışması kapsamında incelenen örnekler üzerinde genellikle beyaz ve devetüyü zemin üzerinde kırmızı tonları ve koyu kahverengi kullanılarak yapıldıkları tespit edilmiştir¹⁹³.

Ağ tarama motifi başta Anadolu'da başta Gordion¹⁹⁴ ve tümülüsleri olmak üzere Alişar¹⁹⁵, Boğazköy Büyükkaya¹⁹⁶, Kültepe¹⁹⁷, Beycesultan¹⁹⁸ yerleşimlerinde bulunan seramikler üzerinde karşımıza çıkmaktadır. Gordion'da ağ tarama motif, ağırlıklı olarak yıkım tabakası olan MÖ 800 yılı dolaylarına tarihlendirilen seramikler üzerinde görülmektedir. Porsuk ve Kaman-Kale gibi diğer Demir Çağ yerleşimlerin de ise bu motif çanak ve fincan türü kapların dudak üstü ya da dış yüzeyinin süslenmesinde kullanıldığı görülmektedir. Bu yerleşimlerde Erken Demir Çağ'ından itibaren çok az örneklerle kendini göstermeye başlayan motifin özellikle Kaman-Kalehöyük IIc2-3 olarak adlandırılmış tabakada artış gösterdiği tespit edilmiştir. Aynı şekilde Porsuk III tabakasında da bu tür çanakların varlığı bilinmektedir¹⁹⁹. Batı Phrygia coğrafyasında MÖ 8. yy'larda içi taralı üçgen dizilerinin sık kullanıldığı görülmüştür. Ancak bu bölgede hayvan figürlü metoplarda sarkık olarak verilen ağ tarama motifine Doğu Phrygia'da rastlanmamaktadır²⁰⁰. Bu dönem seramiklerinde genellikle kraterlerde boyun üzerindeki panellerde, omuzlarda dikey yerleştirilmiş alanlarda, metal taklidi kaplarda gövdenin alt yarısındaki dil bezeklerinin iç dolgularında kullanılmıştır.

¹⁸⁹ Osten 1937a, 369, Res. 595, 370, Res. 1078.

¹⁹⁰ Akurgal 1955, Taf. 15, 18; Kohler 1995, Fig. 27/c.

¹⁹¹ Özgüç 1982, Lev.-Pl. 63, Res. 9; Lev.-Pl. 67, Res. 4-5.

¹⁹² Özşait – Özşait 1996, 382, Çiz. 1, 2, 3, 5.

¹⁹³ Kat. No. 12 ve 15 numaralı eserler.

¹⁹⁴ Sams 1994, Fig. 27 Çiz. 789.

¹⁹⁵ Schmidt 1933, Pl. XXXI Çiz. B 742

¹⁹⁶ Genz 2004, Taf. 35 Çiz. 9.

¹⁹⁷ Özgüç 1971, 16, Fig. 32-55.

¹⁹⁸ Mellaart 1955, 91, Çiz. 1.

¹⁹⁹ Dupre 1983, 208, Pl. 67 Çiz. 70.

²⁰⁰ Sams 1971, Pl. 1, Fig. 1.

2.3.2. Bitkisel Bezemeler

2.3.2.1. Lotus Çiçeği

Ephesos Grubu Seramikler içerisinde **Kat. No. 2, 3, 5, 9(?), 21, 27** numaralı parçalar üzerinde lotus çiçeği bezemesine yer verilmiştir. Lotus çiçekleri Antik Dönemin en çok tercih edilen bitkisel bezemeleri arasında yer almaktadır. Lotus tomurcuklarının Kyklad Adaları'nın etkisinde yapılmış süslemeler olduğu iddia edilmektedir²⁰¹. Fakat bu konuda bir kesinlik yoktur. Tez çalışması kapsamında incelenen lotus çiçeğinin benzerleri Miletos²⁰², Ephesos²⁰³, Klozomenai²⁰⁴, Daskyleion²⁰⁵ ve Aiolis²⁰⁶ Bölgesi yerleşimlerde bulunan çağdaş Orientalizan Dönem seramiklerinde karşımıza çıkmaktadır.

2.3.3. Figüratif Bezemeler

2.3.3.1. Köpek

Ephesos Grubu Seramikleri üzerinde karşımıza çıkan köpek figürleri dönem modasının anlaşılması açısından oldukça önemlidir. İncelenen parçalar arasında **Kat. No. 2** ve **12** numaralı eserler üzerinde köpek tasvirinin bulunduğu görülmektedir.

Ephesos Artemis Tapınağı, kült kaidesi B'nin altındaki adak gömüsünde bulunan **Kat. No. 2** numaralı eserin dış yüzeyinde koşar pozisyonda muhtemelen yaban keçisini kovalayan bir köpek figürüne yer verilmiştir²⁰⁷. Tez çalışması kapsamında incelen **Kat. No. 2** numaralı eserin üzerindeki köpek figürünün benzerleri Miletos, Samos (Lev. 8a)²⁰⁸, Pitane (Lev. 8b)²⁰⁹ ve Al Mina (Lev. 8c) yerleşimlerinde karşımıza çıkmaktadır (Lev. 7b)²¹⁰.

---

²⁰¹ Schaus 1986, 256–295.

²⁰² Walter-Karydi, 1973.

²⁰³ Greenewalt 1973, Pl. 9 Çiz. 4.

²⁰⁴ Hürmüzlü 2003, Fig. 19.

²⁰⁵ Gürtekin 1996, 87-95.

²⁰⁶ İren 2003, Taf. 11: Taf. 21: Taf. 24 Res. 123-124.

²⁰⁷ Kerschler 1997, Taf. 7:48; Kerschner 2007, Taf 33:5b.

²⁰⁸ Kerschler 1997, band 66; Samos Heraion kat c alanından ele geçmiş, köpek figürlerinde benzerliği temsil eden parça.

²⁰⁹ Aytaçlar 2005, Levha 15; Pitane'den Klazomenai'nin orientalizan dönem parçasıdır, Koşan köpek tasviri, Ephesos'daki örnekler ile yakın benzerlik göstermektedir.

²¹⁰ Kerschler 1999, Taf. 32:4, Dinos, Ephesos'tan ele geçer, Ephesos agora üretimi parça. Büyük parçada bir hayvan frizi, hayvanın ayağı ikili düz bantlar arası geometrik bezekle süslü firize basar, sahnenin altında volüt, volütün üst sınırı noktalı firizle sınırlı. Ortadaki parçada hayvanın altındaki geometrik bezeli frizin devamı, frizin hemen altında yarım daire şeklinde dil sırası motifi ve doldurma olarak geometrik desenler. Mikalı hamur, beyaz astar, benzerleri; Miletos'ta ve Samos'ta.

Miletos buluntusu **Kat. No. 12** numaralı seramiğin üzerinde hareket halinde bir köpeğin başı ve ön patisi görülmektedir. Köpeğin önünde başka bir figür mevcuttur²¹¹. Miletos'da söz konusu köpek figürlü sahnelerin kullanımının (Lev. 6b, lev. 6c) daha sonraki dönemlerde de devam ettiği tespit edilmiştir.

Silüet koşan köpek figürlü seramikler Geç Protokorinth Dönemden itibaren görülmeye başlar. Koşan köpek figürü Klazomenai'de Orientalizan Dönem parçalarının (Lev. 9a) üzerinde de Ephesos **Kat. No. 2**'de tanımlanan parçada olduğu gibi koşar pozisyonda tasvir edilmiştir. Protokorinth Dönem'de av sahnelerinde tavşanlar köpeklerle birlikte tasvir edilir.

Anadolu'da Daskyleion'da ele geçmiş kotylelerin üzerinde de koşan köpek figürlerinin yer aldığı görülmektedir²¹². Bu örneklerin yakın benzerleri Rhodos (Lev. 9b) ve Delos'ta (Lev.10a) da ele geçmiştir. Sardeis'te Orientalizan etkili bir aryballosun gövdesi üzerinde silüet tekniğinde köpek (yanında aslan ile beraber) tasviri görülmektedir. Söz konusu eser tez çalışması kapsamında incelenen örneklerle yakın benzerlik göstermektedir²¹³.

2.3.3.2. Yaban Keçisi

Yaban Keçileri Ephesos Grubu Seramikler üzerinde en çok tercih edilen figürlerden bir tanesidir. Tez çalışması kapsamında incelenen **Kat. No. 2, 4, 14** ve **21** numaralı eserler üzerinde yaban keçisi figürü olduğu tespit edilmiştir.

Söz konusu eserlerden **Kat. No. 2** numaralı parça üzerindeki yaba keçisi figürü koşan bir köpeğin önünde kaçır tarzda tasvir edilmiştir. Yaban keçisi figürünün sadece arka ayağının toynak kısmı görülebilmektedir. **Kat. No. 4** numaralı kase parçasının iç ve dış yüzünde ikişer tane yaban keçisi figürü karşımıza çıkmaktadır. Eserin dış yüzündeki yaban keçisi figürlerinden önde olanı başı arkasına dönük koşar tarzda tasvir edilmiştir. Arkada yer alan yaban keçisi figürü ise önüne bakar tarzda koşarken işlenmiştir. Eserin iç yüzündeki yaban keçileri önüne bakar tarzda koşarken tasvir edilmiştir. Söz konusu figürlerin boynuz ve sakal detayları oldukça başarılıdır.

²¹¹ Greenewalt 1973, plate 3:1 no:8.

²¹² Aylin Koçak Yaldir'ın yayınlanmamış olan 'MÖ 7-6. Yy'larda Daskyleion'da ticari ilişkiler' doktora tezinde; 321 nolu dipnotta bu bilgiye yer verilmiştir. Bu bilgiye Greenewalt'ın 1973 yayını, 110- 113 sayfaları arasından ulaşıldığı belirtilmiştir.

²¹³ Shaeffer 1990, 22: Shaeffer 1997.

Sardeis antik kentinde bulunan **Kat. No. 14** numaralı tabak parçasının iç yüzünde bir yaban keçisi figürünün yüzünün alt bölümü korunabilmiştir. Yine Sardeis antik kenti buluntusu olasılıkla bir tabak parçasının iç yüzünde otladığı düşünülen bir yaban keçisi figürüne yer verilmiştir. **Kat. No. 21** numaralı eserin üzerindeki yaban keçisinin sadece arka ayakları ve gövdesinin bir bölümü kalmıştır.

Orta Anadolu Bölgesi'nin çağdaş seramiklerine baktığımızda figürlerin boyun ve baş dik, göğüs hafif şişkin tasvirlidir. Boynuzlar gövde üzerinde arkaya doğru kıvrık şekilde uzanır. Sakallar kısa çizgilerle verilmiştir. Kulaklar kısa ve düz, gözler badem biçimli veya yuvarlak verilmiş olup içi noktalı ya da noktasız olabilmektedir. Burun kırıksıklıkları vurgulu, gövde noktalı, omuzlar boş, boyun ise aralarında nokta dizili ya da boş bırakılmış şekilde işlenmiştir. Kuyruklar genelde aşağıya doğru sarkıktır fakat kısa ve küt olan örnekler de vardır. Hayvanların topuk eklemi daima gösterilmiştir. Toynaklar tırnaklara ayrılmadan tek parça olarak boyanmıştır. Bazı örneklerde toynakla bacak arasındaki geçiş keskin bir daralma göstermektedir. Bacaklar noktalı ya da çizgilerle taranmıştır. Ayak hareketleri yürür şekildedir²¹⁴. Orientalizan seramikler içerisinde çok sevilerek kullanıldığı bilinen yaban keçisi motifi ,Ephesos Grubu örneklerinde de orientalizan etkilerle bezenmiştir. Orientalizan etkili benzer örneklerin en seçkinleri Miletos ve Samos yerleşimlerinden karşımıza çıkmaktadır. Bu bezemelerin görüldüğü Orta Anadolu merkezlerinden biri olan Gordion ve Gordion etkisinde stil olarak örtüşmese de çağdaş örnekleri; Alaattin Tepe (Lev. 10c) ve Midas Kenti'nde de benzer örnekler görülmektedir²¹⁵. Doğu merkezlerinde görülen keçi betimlemeleri siluet tekniğinde olup geyiklerden vücudun arka kısmına doğru uzanan yay şeklindeki boynuz özellikleriyle ayırt edilirler. Rhodos (Lev. 9b) etkili kaplarda köpeklerle birlikte tasvir edilmiş olarak Ephesos örneklerine çağdaş ve bezeme stilleri benzer şekilde karşımıza çıkmaktadır.

2.3.3.3. Kuş

Ephesos Grubu Seramiklerde kuş figürleri nasir olarak karşımıza çıkmaktadır. Ephesos Artemis Tapınağı buluntusu **Kat. No. 2** ve **4** numaralı eserler üzerinde kuş figürlerine yer verilmiştir. **Kat. No. 2** numaralı parçanın iç yüzünde yer alan üçgen motifinin üzerinde ters şekilde duran bir kuş figürüne yer verilmiştir. Söz konusu figürün bir kırlangıç olduğu düşünülmektedir. **Kat. No. 4** numaralı parçanın iç yüzünde yer alan yaban

---

²¹⁴ Sams 1971 207-209.

²¹⁵ Özkaya 1995 120-121.

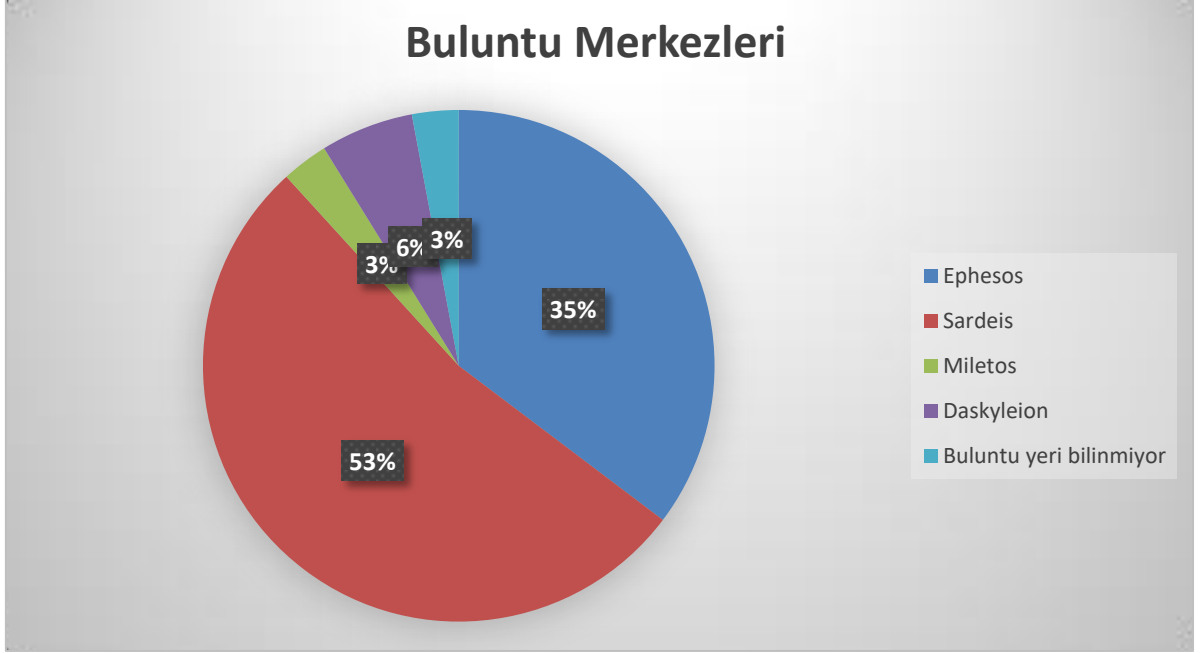
keçisi figürlerinden arkadakinin üzerinde arkasına dönük tarzda tasvir edilmiş bir kuş figürü bulunmaktadır.

2.3.3.4. At

At figürü Protokorinth Dönemin başından itibaren görülen ve sevilerek mitleştirilen bir motiftir. Söz konusu figürler bazen yürür, bazen de koşar halde tasvir edilmektedir. At ve yanında arabasının tasvir edilmesi repertuarı başlarda Protoattik Dönem'e ait boyunlu bir amphoranın (Lev. 11a) üzerinde tasvir edilmiş halde karşımıza çıkmaktadır. Tez çalışması kapsamında incelenen **Kat. No. 32** numaralı eserinde kanatlı at figürlerine yer verilmiştir. Söz konusu eser Phrygia, Rhodos ve Korinth özellikleri sergileyen bir anlatım şemasına sahiptir. Bu eser üzerindeki atlar mitolojik anlatımın bir parçası halindedir. Kabın şişkin karın kısmının üst tarafında atlar kanatlı olarak betimlenmiştir. Atlarla birlikte tasvirli at koşum arabasının üzerinde ve yerde atları tutan insan figürleri görülmektedir. At figürü koşar halde değil yürüyen bir pozisyonda tasvirlenmiştir.

3. BÖLÜM

3. EPHEOS GRUBU SERAMİKLERİN GÖRÜLDÜĞÜ MERKEZLER

Tablo 3.1. Ephesos Grubu Seramiklerin Buluntu Merkezleri

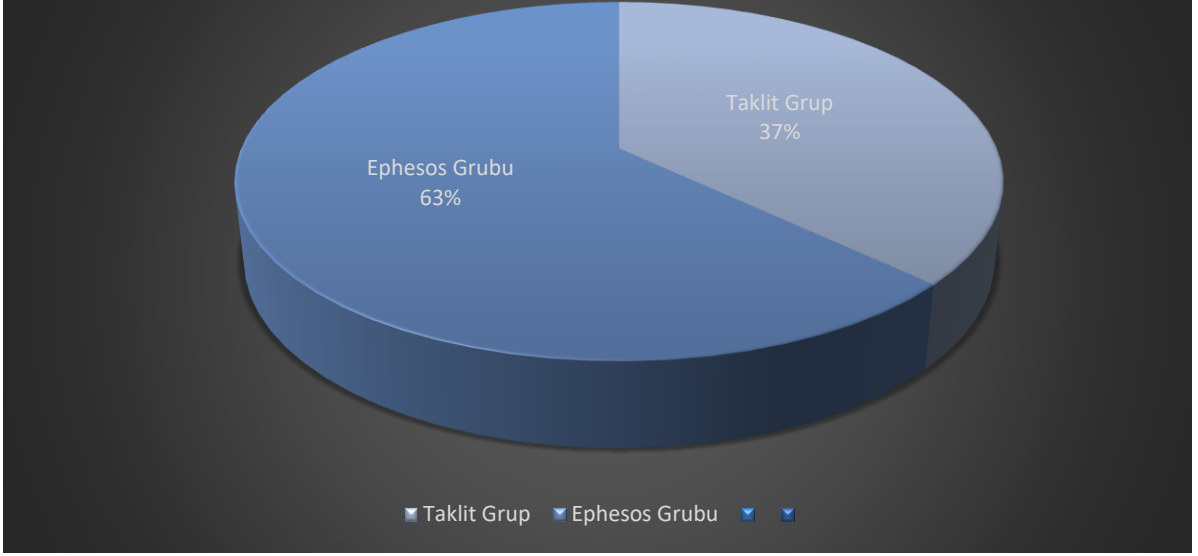
Ephesos Grubu Seramiklerin Batı Anadolu'da Ephesos, Sardeis, Miletos, ve Daskyleion gibi dönemin önemli merkezlerinde bulunmuş olması oldukça önemlidir. Söz konusu yerleşimlere ek olarak Didyma (Lev. 17a), Metropolis ve Güre'de de ele geçtiği bilinmektedir²¹⁶.

²¹⁶ Gürtekin Demir 2002, 114.

4. BÖLÜM

4. EPHEOSOS GRUBU SERAMİKLERİN TAKLİTLERİ

Tablo 4.1. Ephesos Grubu Seramiklerin, Taklit Grup Seramiklere Oranı

Ephesos Grubu Seramiklerin taklidi olduğu düşünülen parçalar Daskyleion yerleşiminde bulunmuştur. Söz konusu taklit seramik örnekleri (Lev. 14-16) 20 parçadan oluşmaktadır. Ephesos Grubu adıyla tanımladığımız ve tez kapsamında incelediğimiz seramik grubu bildiğimiz üzere; sarımsı kili, yoğun mika katkılı hamuru ile genel anlamda kalın beyaz astar üzerine kahverengimsi siyah ve kırmızı renkleriyle tanınmaktadır. Söz konusu taklit seramiklerin bezeme repertuarı Ephesos Grubu Seramikleri ile benzerlik göstermesine karşılık daha basit ve özensizdir. Her iki grupta da linear motiflerden oluşan dar bantlar görülmektedir

Taklitleri ile Ephesos Grubu Seramiklerin arasındaki bezeme işçiliğindeki farklılıklar dikkat çekmektedir. Taklit Gruptaki bezeme üslubu, asıl Ephesos Grubu Seramiklerden çok daha özensizdir ve kaba bir görünüm oluşturmaktadır (Lev. 14c). Taklit grupta farklı görebileceğimiz bir başka nokta da Yaban Keçisi Stilinde yapılmış hayvan ve bitkisel bezemelerin bulunmamasıdır. Söz konusu örneklerde yer alan dar bantların içerisinde sıklıkla rastlanan linear motiflerin (Lev. 15a) dil motifi, içi noktalı küçük kareler ve merdiven olduğunu görmekteyiz. Bu Linear bezemelerin benzerleri Batı Anadolu'da Orientalizan Dönem'e tarihlendirilen birçok eser üzerinde karşımıza çıkmaktadır. Ele alınan söz konusu linear motifleri Orta Anadolu ve Güneybatı Anadolu'da üretilen 'Black-on-Red'

grubu seramikler ile Sardeis'ten tanıdığımız 'Linear Black-on- Red' grubu seramiklerden de tanınmaktadır²¹⁷. Taklit seramik grubunun (Lev. 15b); asıl Ephesos Grubundan boyama tekniği ve dar bantlı linear motifler bakımından etkilenmiş olduğu görüşü hakimdir. Taklit grubu bezeme açısından ele alırsak 'Linear Black-on-Red'seramikleri ve Batı Anadolu Orientalizan Dönem seramikleri ile arasında yakın benzerlik görebilmekteyiz. Özellikle Daskyleion merkezinde karşılaştığımız bu taklit mal grubu, gözlemlenen farklı iki çizim tekniğinden yola çıkarak atölye olarak Ephesos'da üretilmiş olup, bu grubu taklit eden farklı atölyelerin de var olabileceğini düşündüğünü söylemek mümkündür²¹⁸. Taklit Grup eserler, Ephesos Grubu Seramiklerle çağdaş zamanlarda üretilmiş olmalıdırlar.

Tablo 4.2. Daskyleion, Taklit Grup Form Dağılımı

²¹⁷ Gürtekin- Demir 1998, 181.

²¹⁸ Gürtekin- Demir 2002, 6.

5. BÖLÜM

5. EPHEOS GRUBU SERAMİKLERLE BENZERLİK GÖSTEREN SERAMİKLER

5.1. Orientalizan Seramik

Orientalizan seramiğin doğduğu yer olarak kabul edilen Güney Ionia Bölgesi'nde Miletos ve Samos öncü merkez rolünü üstlenmişken, Kuzey Ionia'da Klazomenai'nin etkili olduğunu görmekteyiz. MÖ 7. yüzyılın ilk yarısında geçiş dönemi olarak adlandırılan safhada, Geometrik Stil'in bezeme anlayışı varlığını sürdürürken, rezerve tekniğin kullanılmaya başladığı ve palmet motifi gibi yeni bezeme elemanlarının repertuara katıldığı fark edilmektedir. Farklı farklı denemelerin yapıldığı bu sürecin devamında Erken Orientalizan Stilin ortaya çıktığını görmekteyiz. Orientalizan seramiğin erken dönemindeki en yaygın formları arasında yuvarlak ağızlı oval gövdeli oinokhoeyi görmekteyiz ve Güney Ionia'da Geometrik dönemden Orientalizan döneme geçişin bu form üzerinden yaşandığı öngörüsünü edinmekteyiz. Batı Anadolu coğrafyasının diğer bölgelerine bakıldığında bu formun erken örneklerine henüz rastlanamamıştır ve eldeki bilgiler üzerinden formun bir Güney Ionia keşfi olduğu söylenebilmektedir. Yuvarlak ağızlı, oval gövdeli bir form veren oinokhoe varlığını MÖ 7. yüzyılın sonlarına kadar sürdürdüğü bilinmektedir. Erken dönemde oinokhoenin yanında nadiren de olsa ikinci bir form olarak krater de sayılabilmektedir. Bu yeni form olan krater de oinokhoe ile benzer bir şekilde Geometrik Dönem'den gelen bir devamlılık göstermektedir²¹⁹. Bezeme repertuarlarına bakacak olursak figüratif bezemeler başlangıç yıllarında, seramiklerin omuz alanına yapılmış bir metop içinde yer alan basit örneklerle sınırlıdır. Genellikle soyut bir motifin, kimi durumlarda ise bir yaban keçisinin iki yanına yerleştirilmiş etoburlar veya hibrid canlılar anlatımının temel ögesi niteliğindedir. Diğer ekollerle kıyaslamak gerekirse; Güney Ionia sanatçılarının betimlemiş olduğu hayvan figürleri özenli çizimleri ile dikkat çekmektedir. Dönemin başlarında figürler tamamıyla silüet boyanırken zaman içerisinde baş, kürek kemikleri, karın bölgesi ve boyun çizgisi rezerve teknikle gösterilmeye başlanmıştır²²⁰. En sık karşılaşılan figür olan yaban keçisinin karın altındaki rezerve alan bir kural olarak nokta sıralarıyla detaylandırılmaya başlanmıştır. Yaban keçisi figürünün rezerve karın bölgesini olduğu kadar, motiflerin de iç kısmının noktalarla bezenmesi MÖ 7. yüzyılın ortalarında oldukça

²¹⁹ Cook 1992, 256; Walter 1968, 42.

²²⁰ Cook-Dupont 1998, 34.

yaygın bir özellik olarak gözükür²²¹. **Kat. No. 4'** de yer verilen eserde; yaban keçisinin bu özelliklerin aksine; gövdesi noktalarla değil boyanarak verilmiştir. Seramik üzerindeki bezemeler kırmızı ve koyu kahve tonlarında işlenmiştir. Yaban keçisinden sonra popüler olarak kullanılmış olan figürler arasında ikinci sırayı griphon almaktadır. Bu ikisini geyik, domuz, aslan, boğa, köpek ve tavşan takip eder. İnsan figürlü sahneler ise ancak istisnai örnekler olarak kabul edilebilir. Orientalizan stilde boyun ve gövdede dama tahtası motifi, ince bandlar, noktalı çözümlü saç örgüsü sık kullanılır. Bu serbest motifler içerisinde Ephesos örneklerinde de dama tahtası ve ince bantlar görülmektedir. Çizim ve fırça kullanımı Ephesos grubunda olduğu gibi ince işlenmiş değildir. Vazoların alt kısmında basit ışınlar²²² veya daha nadir olarak dil dizileri ile dekore edildiği görülmektedir. Dil motiflerinin kaide üzerinde olduğu kadar omuz alanında da kullanımı yaygındır. Tez kapsamında incelenen eserlerde ise bu motif orientizan örneklerle birebir aynı olmasa da **Kat. No. 5, 15, 16, 21, 31** parçalarında görüldüğü gibi çift renkle boyanarak kullanılmıştır.

Bezeme açısından Ephesos Grubuna yakın bulduğumuz Erken Orientalizan Dönemi; doldurma motifleri ve hayvanları ile bir şekil verme dönemi olarak da tanımlanmaktadır.²²³ Bu stilin Orta Evrelerine baktığımızda doldurma motiflerinin önceki evreye göre daha kabalaşmış olduğu dikkatimizi çekmektedir, örneğin üçgen motiflerinin ucundaki ilmiç gibi detayları görmezden gelinmeye başlanmıştır. Seramiklerin boyun kısmında, dikkatli bir çizim isteyen zarif saç örgüsü motifinin yerini artık meanderin aldığı görülmektedir²²⁴. Meanderler **Kat. No. 4'**te incelediğimiz eserdeki ile yakın işlenmektedir. Omuzdaki frizin üstündeki dil dizilerinin, yerini basit çizgilere bıraktığı görülmektedir. Kaidenin kısmının üst tarafına incelikli yapılmış lotos-tomurcuk dizisinin yerini de hızlı ve kaba bir çizimle kondurulmuş üç adet lotos-tomurcuk motifi almıştır.

Khios Orientalizan stil olarak tanımlanan seramiklere baktığımızda MÖ 7 yy. ortalarına yani MÖ 650'lerde başladığı önerilen bir gruba karşılaşmaktayız²²⁵. Seramiklerinin kili içerisinde katkı maddeleri olarak kum, mika ve az oranda beyaz kireç partikülleri bulunduğu görülmektedir. Genel olarak kili Ephesos Grubu örneklerine göre çok daha serttir ve Ephesos eserleri kadar pürüzsüz bir yapıya sahip değildir. Çoğunlukla Ainos'da ele geçen Khios malzemesi pişirilmesinin kötü olmasından dolayı çoğunlukla

---

²²¹ Ducat 1971, 84.

²²² Walter 1968, lev. 69 no.381.

²²³ Cook 1992, 256.

²²⁴ Cook 1972, 119; Walter 1968, lev.98 no 511-512.

²²⁵ Lemos 1991, 14; 67; 184.

hamurun iç kısmı gri tonlarda kalmıştır. Khios Orientalizan seramiklerinde yoğun olarak görülen kil renk aralığı mat turuncu ve turuncudur²²⁶. Seramikler üzerinde büyük oranda kahverengiye çalan siyah, kırmızımsı kahverengi ve siyah renk firmis boya hakimdir. Çoğunlukla parçaların üzerinde bir rengin birden fazla tonu görülebilmektedir. Khios Orientalizan Stil Etkili Grup üzerinde kırmızımsı koyu kahverengi, koyu kırmızımsı kahverengi, koyu kırmızı ve beyaz boya görülmektedir. Bezeme renkleri açısından değerlendirildiğinde Ephesos Seramikleriyle yakın olduğu gözlemlenmekte ve çağdaş olması sebebiyle etkileşim içerisinde olan bölgelere ve döneme ait bir renk repertuarı olabileceğini bize düşündürmektedir²²⁷.

5.2. Lydia Seramiği

Lydia Krallığı'nın başkenti olarak tanıdığımız Sardeis yerleşimi, yerli seramik buluntularının zenginliği ve çeşitliliği bakımından en önemli merkez olarak kabul edilmektedir. Yerli üretime dair güçlü kanıtların yanı sıra ithal seramiklerin de var oluşu, Sardeis'in ticari ve ekonomik yaşamın odağı olmasıyla ve coğrafi konumuyla açıklanabilmektedir. Ancak Lydia Bölgesi'nde Sardeis dışında, güçlü veriler sağlayabilecek kazı ve araştırmaların yetersizliği sonucu, seramik endüstrisinin Sardeis ve yakın çevresinde, Sardeis'e kıyasla daha iyi değerlendirilebildiğini söylemek mümkündür. Sardeis'in yakın çevresinde yer alan araştırmaları yapılmış olan Thyateira, Alaşehir, Kula, Turgutlu, Saruhanlı, Torbalı ve Göl Marmara çeşitli oranlarda Lydia seramikleri bulunan başlıca merkezlerdir²²⁸.

Ayrıca, Hermos Vadisi'nde yapılmış olan yüzey araştırmaları, Sardeis üretimine işaret eden bir grup seramiğin varlığını ortaya koyar niteliktedir²²⁹. Sardeis'te seramik endüstrisi oldukça gelişmiştir. En erken buluntuları ise yoğun olarak 'Bronz Ev' alanından gelen homojen ve yerli üretime işaret eden gruptur²³⁰. Lydia seramiklerinin yayılımına bakacak olursak, Aiolis'te Pitane ve Larisa; İonia'da Ephesos, Smyrna, Kolophon ve Miletos; Propontus'ta Daskyleion (kat. 15, 16, 31 no.lu eserler ile Lev. 11c, lev.12a, lev.

²²⁶ 'Enez'de ele geçen orientalizan Seramikler' Yüksek Lisans Tezi içerisinde; Ainos da ele geçen malzemelerde tespit edilen kil, firmis, astar ve ek boya renkleri için Munsell Renk Kataloğu kullanılmıştır. Kişisel değerlendirme farklılıkların doğabileceği göz önünde bulundurularak tezde yayımlanmıştır. Munsell Renk Kataloğu, 1975.

²²⁷ Cook-Dupont 1998, 50.

²²⁸ Gürtekin Demir 2007, 50

²²⁹ Bozkurt D. Lydia Krallığı Dönemindeki Lydia ve İonia İlişkileri Ege Üniversitesi Yüksek Lisans tezinde; Gül Gürtekin Demir'e ait 2009 yılında yayına hazırlanmakta olduğu belirtilen "Lydian Pottery from the Hermus Valley" isimli çalışmada bu bilgiye yer verildiğinden söz edilmiştir.

²³⁰ Hanfmann 1959, 28, 29; Hanfmann 1960, 30, 31.

12b tanımlanan eserler arasında bezeme stili açısından yakın benzerlik söz konusudur); Karia'da Aphrodisias; Pisidia'da Düver, Uylupınar, Lykia'da Ksanthos; Phrygia'da Gordion, Midas Şehri ve Bagis'te ayrıca Konya Alibey Höyük; Kayseri'de Kültepe ve Yozgat'ta Alishar'da dağılım gösterdiği tespit edilmiştir²³¹.

Seramikler üzerindeki renk repertuarı baktığımızda temel olarak üç renk mevcuttur. Bunlar kırmızı, kremi beyaz ve siyah-morumsu kahverenginin tonlarıdır. Boyanın seramik üzerine uygulanışı boyanın sululuk oranına, uygulamada kullanılan fırçanın cinsine ve boyutuna, boyanın miktarına bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir²³². Sardeis seramiklerinin kili, devetüyü, pembemsi-kahverengidir; bol mikalı, bazen altın mikalı, yumuşak ve pişme sonrası ise kırılğan/gevrek bir yapıdadır²³³. Sardeis'te ele geçen seramikler üzerinde yapılan gözlemlere dayanarak; içinde, mika dışında katkı maddesi bulunmayan hamur (kaliteli seramik); mika ve az miktarda katkı maddesi içeren hamur (kaliteli ve günlük seramik); yoğun oranda kuvars ve mika içeren hamur (mutfak kapları); iri kuvars ve iri mika parçaları içeren hamur (pişirme kapları ve tepsiler) olmak üzere dört ana grup belirlenmiştir²³⁴. Kili, hamuru, astarı, firnis ve boya özellikleri, bazı boyama ve bezeme tekniklerine göre değişiklikler göstermektedir. Lydia seramiğinde katkı olarak kullanılan manganez içerikli firnis, tek aşamalı fırınlama koşulları altında istenen renk başarısını gösterirken; geleneksel Yunan seramiğinde tercihen kullanılan demiroksit içerikli firnis, üç aşamalı fırınlama koşulunu gerektirmektedir²³⁵. Genel anlamda değerlendirecek "Black-on-Red", "Bikrom", "Erken Fikellura" ve "Sardeis Yaban Keçisi Stili" ile bezenmiş seramiklerde kullanılan firnis, manganez içerikli ve mat morumsu/kahverengi renklidir. Ephesos Grubu Seramikler ile Yaban Keçisi Stili'nin orta evresinde kullanılan hayvan frizlerinin repertuarı arasında yer alan; keçi, köpek ve geyiklerin koşma, diz çökme pozları, otlayan keçi pozu, tüneyen kırlangıç figürü (**Kat. No. 2 ve 4**); bitkisel bezemede ise lotus-tomurcuk (**Kat. No. 2, 5 ve 21**) ve volüt-palmet motifleri benzerlik göstermektedir²³⁶. Lydia Krallığı boyunca, Sardeis atölyelerinin kullandığı formlar arasında, başlıca Yunan formları olarak kabul gören skyphos, oinokhoe, krater, amphora, hydria, kotyle, dinos, lekythos, kyliks, tabak ve farklı türde kase formları yer almaktadır. Anadolu veya daha kesin bir ifade ile Phrygia etkisi altında Sardeis'te, makara tipi eklentiye sahip kase, omphaloslu kase,

²³¹ Gürtekin Demir 2007, 47, 1. dipnot.

²³² Gürtekin 1998, 16.

²³³ Greenewalt 1966, 8; Greenewalt 1970, 58

²³⁴ Gürtekin 1998, 15.

²³⁵ Greenewalt 1978a, 40.

²³⁶ Greenewalt 1973, 110.

akıtacı süzgeçli sürahi ve tek kulplu maşrapa gibi olasılıkla metal taklidi kaplardan sözü edilebilmektedir. Sardeis'te Yaban Keçisi Stili'nin, MÖ 7. yüzyılın 3. dörtlüğünde başlayıp 6.yüzyılın ilk dörtlüğü boyunca devam ettiği düşünülmektedir. Doğrudan etkilerin yanı sıra dolaylı etkilerin gözlemlendiği, hayvan figürlü bezemenin esas alındığı teknik, stil ve gruplar İon kentlerinden gelen örnekler ile kıyaslanarak tarihlendirilmektedir. Sardeis'te ele geçen seramikler arasında Fikellura grubu seramikler de bulunmaktadır²³⁷. Fikellura Grubu'ndan önce üretildiği düşünülen "Erken Fikellura" Grubu seramikleri hakkında, C. H. Greenewalt tarafından MÖ 625 yıllarında ortaya çıktığı ve MÖ 575 yılları sonrasında yerini, Fikellura Grubu'na bıraktığı ileri sürülmektedir.²³⁸ Benzer bir buluntu grubu ise Z. T. H. Kökten tarafından yapılan araştırma kapsamında MÖ 625-600 yıllarına tarihlendirilmektedir²³⁹.

5.3. Fikellura Seramiği

Fikellura Seramikleri MÖ 560'larda başladığı düşünülen esas olarak Orientalizan Stilden sonra devam etmiş bir seramik geleneği gibi görülmektedir. Tez kapsamında incelenen seramiklerle esas olarak çağdaş değil, bir sonraki dönemde ortaya çıkan bir gruptur. Bölgesel olarak birbirlerinden etkileşimleri göz önünde tutulmak istenirse özellikle köpek gibi bazı figürleri Ephesos Grubundan sonra da devam ettiren bir seramik geleneği olduğu görülmektedir. Fikellura Stili olarak tanımlanan grup, Orientalizan Seramik gruplarının içinde en fazla fikir ayrılığına düşüldüğü ve en tartışmalı sonuçlara ulaşıldığı stilini oluşturur. Stile Fikellura ismini Biliotti ve Salzman vermiştir ve onların adlandırmada esin kaynağı; bu üslupta bezenmiş olan çok sayıda vazanın çıkarıldığı Rhodos Adası'ndaki antik Kamiros Kenti'nin bulunduğu modern kasabadır²⁴⁰. Seramik grubunun kökeni üzerine ortaya konulan teoriler, doğuşunu tetikleyen etmenler, stilin gelişim aşamasında bezeme anlayışına etki eden faktörler ve üretim merkezleri üzerine yapılan tartışmalar bir kenara bırakıldığında tanımlanması en kolay olan stillerden biri olduğu söylenebilmektedir. Bezeme anlayışı ve standart kompozisyonların yanında, kendisine özgü formları da bulunmaktadır. Stil üzerine yapılmış en kapsamlı yayın olma durumunu sürdüren, Cook'un 'Fikellura Pottery' çalışması ele alınarak değerlendirilmeler yapılmaktadır. Aynı zamanda, kökeni, kronolojisi ve üretim merkezleri üzerine çeşitli fikir ayrılıklarının ortaya çıktığı zamanların miladı olarak da bu yayın verilebilmektedir. Bu yayının temelleri üzerine oturan sonraki çalışmaların hedefi, Cook'un önerdiği kronolojideki boşlukları doldurmaya

²³⁷ Greenewalt 1971, 154.

²³⁸ Greenewalt 1971, 163-164.

²³⁹ Kökten 1987, 64.

²⁴⁰ Cook 1972, 130; Cook-Dupont 1998, 77.

çalışmaktadır. Yaban Keçisi Stili ile Fikellura Stili arasındaki bağlantıyı ya da geçişi ispatlamaya çalışmak ve üretim merkezleri üzerine yeni öneriler getirmek bir diğer hedef olmuştur. Bu grup üzerine Fazlıoğlu'nun çalışmaları, Dupont'un çalışmalarının ve kil analizlerinin arkeolojik araştırmalara yardımcı olmaya başladığı dönem aralıklarını kapsamaktadır²⁴¹. Dupont yapmış olduğu kimyasal analizler ile stilin orijininin kesin olarak olduğunu ortaya koymaktadır²⁴². Bu çalışmalardan sonra, araştırmacıların başlıca hedefi, Miletos'ta MÖ 6. yüzyılın başına doğru üretimi sona eren Yaban Keçisi Stili ile üretimine 560'lı yıllardan sonra başladığı düşünülen Fikellura Stili arasındaki bağları yakalayabilmek olmuştur. Schaus'un getirdiği öneriler²⁴³, Cook'un fikirlerini revize ettiği yayınlar²⁴⁴ ve Fazlıoğlu'nun çalışması²⁴⁵ bu son aşama içinde önemle değerlendirilmesi gereken yayın niteliği taşımaktadırlar. Fikellura Stili'nde dekore edilmiş vazoların en yoğun bulunduğu merkezler, Orta Yaban Keçisi Stili ile benzerlik gösterir bir şekilde, Miletos, Samos ve Rhodos yerleşimleridir²⁴⁶. Genel olarak Batı Anadolu dünyasının güney bölümlerinde sık rastlanırken, Ephesos'un kuzeyine doğru seyrekleşmeye başladığı görülmektedir²⁴⁷. Kıbrıs'ta yine seyrek görülürken; Naukratis ve Tel Defenneh'de çok sayıda ele geçmektedir. İtalya ile Sicilya yerleşimlerinde yok denecek kadar az karşılaşırken, Karadeniz'deki Miletos kolonilerinde (Berezan, Olbia, Histria) yoğun bir şekilde karşılaşımıza çıkmaktadır²⁴⁸.

Yapılmış olan kil analizlerinden daha önce, bu stildeki vazoların üretim merkezi olarak, buluntuların yoğunluğu üzerinden en güçlü adaylar Rhodos ve Samos adaları olarak önerilmiştir²⁴⁹. Bu yıllarda başta Cook olmak üzere kimi araştırmacılar ise, bu tipteki vazoların, aynı Yaban Keçisi Stili'ndeki vazolar gibi, birden fazla yerde üretilmiş olduğu düşüncesini taşıyor niteliktedir²⁵⁰. Aynı düşüncüyü destekleyen Walter-Karydi, üretim merkezleri olarak; Samos, Miletos, Rhodos ve Ephesos'u önermektedir²⁵¹.

---

²⁴¹ Fazlıoğlu 1998, 281.

²⁴² Dupont 1983, 19-43; 1986, 57-71.

²⁴³ Schaus 1986, 251-295.

²⁴⁴ Cook 1992, 255-266; Cook-Dupont 1998, 77-91.

²⁴⁵ Fazlıoğlu 1998, 280-341.

²⁴⁶ Schaus 1986, 284; Cook-Dupont 1998, 88.

²⁴⁷ Cook-Dupont 1998, 88.

²⁴⁸ Schaus 1986, 284; Cook-Dupont 1998, 89.

²⁴⁹ Schaus 1986, 283.

²⁵⁰ Cook 1972, 134.

²⁵¹ Schaus 1986, 283.

Dupont'un kil analizleri sonrasında ise, Fikellura Stili'ndeki vazoların orijininin Miletos olduğu anlaşılmış ve Miletos dışında, bir Miletos kolonisi olan Histria'nın²⁵², Doğu Dor yerleşimlerinin²⁵³ ve Karia'daki yerel bazı atölyelerin²⁵⁴ Fikellura vazolarının taklitlerini ürettiği anlaşılmıştır. Tarihsel olarak Ephesos Grubu Seramiklerden daha sonra ortaya çıkmış bir seramik grubu olarak tanınmaktadır. Coğrafyalarının yakınlığı sebebiyle Ephesos Grubu Seramiklerin kültürel anlamda Fikellura seramik gelişiminde rolü olduğu söylenebilir. Ephesos Grubuna göre daha özensiz bezeniyor olsa da yaban keçilerinin ve köpek figürlerinin aynı bezeme anlayışıyla bu seramik grubuna yansıdığı görülmektedir. Benzer olarak lotus palmet motifleri ve meander motiflerinin kullanıldığı görülse de, insan figürlerinin kullanılmaya başlanması Ephesos Grubundan seramikleri ayırır ve farklı bölge veya yerel bezeme etkilerini de yansıtır olabileceğini göstermektedir.

5.4. Phryg Seramiği

“Orta Anadolu Demir Çağı Seramiği” olarak tanıdığımız bu grup kabaca MÖ 950-330 tarih aralıklarında görülmektedir. Biçim yönünden Phryg Seramiği diyebileceğimiz örneklerin en belirgin özellikleri madeni kapları taklit eden tipte olmalarıdır. Phryg seramiklerinin Batı Anadolu bölgelerde genellikle, Tunç Çağı'ndan beri kullanılan, gri ya da kırmızı tek renkli seramiklerin yanında boya ya da kazıma bezeklerle süslediği de görülmektedir (Lev. 13b). Tekniksel açıdan incelendiğinde kiremit rengi, koyu veya açık devetüyü, gri ve kırmızı renklerde iyi kalitede kilin üzerine parlak, açık ve koyu devetüyü, kiremit rengi, beyaz, krem, kızılkahverengi, turuncu astar kullanılmıştır²⁵⁵. Kil renkleri Ephesos ile birebir örtüşmese de pembemsi turuncu ve sarımsı tonlar iki grup arasında benzerlik göstermektedir. Ankara, Midas, Gordion (Lev. 13c) ve civarında bu tür seramiklerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Gordion'da ve Kızılırmak'ın batısında, çok iyi bezenmiş olan, çok renkli vazolarla karşılaşmıştır. Genellikle geometrik desenli çerçeveler içine alınmış, çizgi tekniğindeki aslan ve boğa motifleriyle bezenmiş çok renkli kaplar olarak karşımıza çıkmaktadır. Ephesos Grubu seramiklerde aslan ve boğa figürü hiç karşımıza çıkmamaktadır. Fakat Phryglerde sevilerek kullanılan dama tahtası motifinin neredeyse birebir kullanımı Ephesos Grubunda karşımıza çıkmaktadır. MÖ sekizinci ve yedinci yüzyıllarda, Kızılırmak'ın doğusunda ve batısında olmak üzere, aynı ortak kökene dayanan ve sonradan farklı ürünler vermeye başlayan, iki ayrı çömlek bezeme geleneğinin

²⁵² Cook-Dupont 1998, 89; Schaus 1986, 283

²⁵³ Schaus 1986, 293-295; Cook 1992, 260.

²⁵⁴ Fazlıoğlu 1998, 280-285.

²⁵⁵ Polat 1993, 9.

bulunduğu anlaşılmaktadır. Her iki stilin ortaklaşa kullandığı görülen en belirgin motif, kap yüzeylerindeki boş alanların doldurulmasına yarayan, tek merkezli dairelerdir. Gordion tümülüslerinde geyik motifleriyle süslü, doğuya özgü siluet tekniğinde kaplara rastlanmaması, bu türün Batı Phryg soyluları tarafından benimsenmediğine işaret ettiğini düşündürmektedir.

5.5. Aiol Seramiği

Coğrafi olarak Aiolis Bilgesinin sınırları tartışmalı olsa da genel olarak İzmir'in kuzeyi ve Yunanistan'ın Midilli Adası'nı kapsadığı kabul görmektedir. Batısında Ege Denizi, doğusunda Lydia, güneyinde Ionia, kuzeyinde Troas ve Mysia yer almaktadır. MÖ 1000 yılından sonra Anadolu'ya göçler gerçekleşmiş ve bu dönem "Karanlık Çağ" olarak tarihte yerini almıştır. Bu akımlar Aiolia göçmenlerinin Thesselia ve Boiotia'dan, Ionlar'ın Attika'dan, Mysler'in (Thrak boyu) de Balkanlar'dan Anadolu'ya girmeleriyle gerçekleşir. MÖ. 7. yy.'da Aiolis, Ionia ve Mysia daha sonra Lydia egemenliğine girer.

Genel olarak baktığımızda seramik hamurların kırmızımsı sarı renkte oldukları görülmektedir. Tabaklarının hamur rengi ise çok soluk kahverengi olup, gri renkte hamurlu eserler ise testi ve kandillerdir. Pişme durumu nedeniyle kırmızımsı sarı ve gri renkte alacalı bir görünüme sahip olan parçaları mevcuttur. Ephesos Grubu Seramikler ile yakınlık gösterdiği söylenebilir. Coğrafi olarak yakın olmaları; benzer renkte ve benzer katkıları içeren alüvyal toprakların kil için kullanılmasına sebebiyet vermiştir. Bu da üretim yerlerinin çok uzakta olmayacağı, yine içlerinde yakın bir alanda olacakları ihtimalini düşündürmektedir. Formlar genel olarak simetriktir fakat bazı testilerin karın kısmında ve kulbunda, yer yer eğrilikler görülmektedir. Bezeme olarak genelde akıtma tekniğinin kullanıldığı ya da gri astar ve perdahlamanın uygulandığı gözlenmiştir. Ephesos Grubu Seramikler gibi bezemede kırmızı tonların kullanıldığı görülmektedir. Tıpkı Ephesos Grubu Seramiklerde görüldüğü gibi; ışın dizileri, lotus çiçekleri, meander motifleri, yaban keçileri ve keçilerin üzerindeki boşluk doldurma motifleri birbirleri ile benzer tarzda yansıtılmıştır.

6. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Ephesos Grubu seramikler ilk buluntu yeri olması nedeniyle uluslararası literatürde “Ephesian Ware” yani ‘Ephesos Malları’ olarak bilinmektedir. Literatürde bu isimle tanınmasının sebebi Ephesos kazılarını 1904’de devralan Hogarth’ın ilk olarak burada bu parçalarla karşılaşmasından kaynaklanmaktadır. Söz konusu ifade günümüze kadar aynı şekilde anılmaya devam etmiştir.

Ephesos Grubu seramiklerin üretim yeri hala net olarak saptanamamıştır. C. H. Greenewalt üretim yeri olarak Ephesos ve Sardeis yerleşimlerini önermektedir. Genel anlamda buluntu merkezlerini göz önüne alırsak bugüne kadar açığa çıkarılmış kısım baz alınarak değerlendirildiğinde başta Ephesos olmak üzere Metropolis, Miletos, Daskyleion gibi buluntu merkezlerine nazaran yoğunluğun Sardeis yerleşiminden geldiği görülmektedir. R. M. Cook Ephesos Grubu seramiğinin Sardeis’te yapılmış olma olasılığını düşük görmesine rağmen, Sardeis’te ele geçirilen büyük miktar hamur ve astarın oradaki yerel kaplara benzerliğini öne sürerek Sardeis’in ya da yakın çevrede bir yerleşimin üretim merkezi olabileceği görüşünü ileri sürmektedir²⁵⁶.

Ionia’daki Orientalizan Stil içinde değerlendirilen çömlek grupları içinde kabul edilen bu grubun özellikleri, stilleri, süslemeleri ve teknik yönleri bakımından özellikleri çağdaş dönem seramikleriyle benzerlik içerisinde olsa da kendine has bir bezeme stili ortaya koymaktadır. Ephesos buluntuları Artemis Kutsal Alanında ele geçmesine karşılık diğer Ephesos Grubu örnekleri kutsal alanlardan ele geçmemiştir. Öte yandan, Sardeis’e bakacak olursak sadece buluntuların miktarı değil, aynı zamanda tasarımdaki kalite farkı da göze çarpmaktadır. Bunların yanı sıra şekil ve dekor farklılıkları da bulunmaktadır. Kil, pembemsi/turuncu veya sarımsı kahverengi tonlarındadır; mika katkısı yoğun görülür, büyük çoğunluğu pürüzsüz yapıda, krem/beyaz, yarı saydam, kaliteli astarı ile karakterize edilmektedir. Kilin bu yapı özellikleri Sardeis örnekleri ile neredeyse aynıdır²⁵⁷. Boyama açısından bakıldığında ise Black on Red Grubu ile büyük oranda benzerlik göstermektedir ve zemin üzerine kırmızı, kahverengi, siyah kullanımı sık olarak karşımıza çıkmaktadır²⁵⁸.

---

²⁵⁶ Cook-Dupont 1998, 45, n.22.

²⁵⁷ Greenewalt 1973, 96-108.

²⁵⁸ Kerschner 1999, 240.

Önceden yapılmış yayınlarda kil analizlerine yer verilmeden üretim merkezi olarak Ephesos yönünde öneriler sunulmuştur²⁵⁹. Çağdaşı olan Lydia ve Aiol seramikler ile de farklılık göstermesine dayanarak Ephesos Grubu Seramiklerin yerel üretim olabileceği yönünde görüşler ileri sürülmektedir²⁶⁰. Bu durum karşısında, olağanüstü teknik ve sanatsal donanımlara sahip bir atölyenin varlığını düşünmek yanlış olmamalıdır. Ephesos Grubu Seramiklerin Güney Ionia Yaban Keçisi Stili'nin etkisi altında, Batı Anadolu/Lydia gelenek ve tekniği ile üretilmiş özgün bir kombinasyonu olduğu da ileri sürülen görüşler arasında yer almaktadır²⁶¹.

Yayılm alanının Ephesos, Sardeis, Miletos ve Daskyleion gibi belli başlı merkezlerle sınırlı olması ve dönemsel olarak kısa bir zaman aralığını temsil etmesi açısından özel bir nitelik taşıdığı ve özel seramik usta veya ustaları tarafından yapıldığı düşünülmektedir. Söz konusu seramikleri genel olarak incelediğimizde bezeme özelliği olarak Batı Anadolu Orientalizan Stile, kullanılan kap formları açısından Phrygia seramiklerine yakın benzerliğini açıkça görmekteyiz. Seramikler üzerinde görülen bezeme repertuarı ve bezemelerin işlenişindeki ince işçilik yerel nitelik taşıyor olma düşüncesini güçlü kılmaktadır. Fakat henüz tespit edilen bir üretim merkezi bulunmamaktadır.

Çağdaş grup olan Orientalizan, Lydia, Phrygia, Aiolis seramikleriyle etkileşim içinde olduğunu düşündüren bezeme stiline sahip bir seramik grubu olduğu yapılan karşılaştırmalar sonucu söylenebilmektedir. Eldeki mevcut veriler ışığında yayılım sahasının Batı Ege kıyılarından çok uzaklaşmadığı görülmektedir.

Ephesos Grubu Seramiklerin hem Anadolu bikromuyla hem de “kırmızı üzerine siyah” tekniğiyle yapılan seramiklerle benzerliği aşikardır. Ayrıca Orientalizan Stildeki çiçek dekorasyonu ve hayvan figürlerinin işleniş şekilleri Ephesos Grubu seramikler ile büyük benzerlik göstermektedir. Ephesos Grubu Seramik'lerin çoğu tamamen süslemelidir, hayvan frizleri dikkat çekici derecede nadir olmasına karşın çok düzgün hatlarla bezenmiştir. Kullanılan dolgu motiflerinin büyük bir çoğunluğu, Lidya-Batı Anadolu'daki 'black-on-red' grubuyla benzerlik göstermektedir²⁶². Greenewalt'ın çalışmalarında belirttiği üzere bu grupta kullanılan firnisin manganez içeriyor olması ve kırmızı renginin direkt beyaz astar üzerine uygulanıyor olması Batı Anadolu seramiklerinde gördüğümüz

---

²⁵⁹ Greenewalt 1973, 91-116.

²⁶⁰ Cook-Dupont 1998, 44- 45.

²⁶¹ Kerschner 2005, 139.

²⁶² Kerschner 1999, 235-236

repertuardan farklı olduğunu düşündürmektedir. Manganezin firnis boyanın içeriğinde görülmesi Sardeis'ten de bildiğimiz bir seramik geleneğidir. Batı Anadolu seramikleri incelendiğinde seramiklerinin firnisde demiroksit içerdiği ve kırmızı boyanın çoğunlukla firnis boyanın üzerine ek olarak kullanılmış olduğu görülmektedir. Greenewalt bu sebeple çalışmalarında söz konusu seramik grubunu Anadolu, Yunan ve Lydia malzemeleriyle ortak kullanılabilecek bir alan olan Sardeis'de üretilmiş olabileceğini önermiştir ve seramikleri MÖ 650- 575 arasına tarihlemiştir²⁶³. Kerschner'e göre; 'incelemekte olduğumuz "Ephesian Ware" yani Ephesos Grubu Seramiklerin Sardeis'te mi, Ephesos'ta mı, yoksa her iki yerde mi yapıldığı önemli değildir; önemli olan bunun ancak Lydia ve Orientalizan geleneklerden gelen sanatçıların işbirliğiyle yaratılabilecek olmasıdır²⁶⁴.

---

²⁶³ Greenewalt 1973, no:9-27.

²⁶⁴ Kerschner 2007, 235-236.

7. KAYNAKLAR

Antik Kaynaklar

Herodotos Herodotos, *Historia*, (Çev. Müntekim Ökmen), İstanbul, 1973.

Strabon Strabon, Antik Anadolu Coğrafyası, *Geographika: X11-X111-X14, X111/11*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, (Çev: Adnan Pekman), İstanbul, 1993.

Modern Kaynaklar

AJA, American Journal of Archeaology.

Akurgal 1955 E. Akurgal, *Phrygische Kunst*, Ankara, 1955.

Akurgal 1962 E. Akurgal, "The Early Period and the Golden Age of Ionia", American Journal of Archaeology, Vol. 66/ 4, 1962, s.369-379.

Akurgal 1997 M. Akurgal, *Korinth Seramiği MÖ 750 - 550*, İstanbul, Kasım 1997.

Arslan 2010 N. Arslan, *Kilikya Demir Çağ Seramiği İthal Boyalı Seramikler ve İlişkiler*, Ege Yayınları, İstanbul, 2010.

Ateşlier 2006 S. Ateşlier, 'Euromos Arkaik Mimari Terrakotaları Üzerine İlk Gözlemler', *Arkeoloji Dergisi VIII* 2006/2.

Bammer- Muss 1996 A. Bammer- U. Muss, *Das Artemision Von Ephesos*, 1996.

Bayburtluoğlu 1979 İ. Bayburtluoğlu, 'Eskiyapar Phryg Çağı', *TTK VIII/ I*, 1979, s. 293-303.

Bektaş 2011 G. Bektaş, 'Thrakia, Troas, Aiolis, Ionia ve Mysia Bölgelerinden Toplanan Keramik: Prof. Dr. Aşkıdil AKARCA'nın 1950-1980 Gezilerinden Bir Değerlendirme', İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2011.

Bittel–Güterbock 1933 K. Bittel– H.G. Güterbock, "Vorläufiger Bericht über die dritte Grabung in Boğazköy", *MDOG/72*, 1-53.

Bossert 2000 E.M. Bossert, *Die Keramik Phrygischer Zeit Von Boğazköy*, Mainz, 2000.

Bothmer 1972 D.V. Bothmer, 'Greek Vase Painting', The Metropolitan Museum of Art, 1972.

Boyana 2011 H. Boyana, "Panionia Birliği" Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi, Cilt: 30 Sayı: 49, Ankara, 2011, s.13- 27.

Bozkurt 2009 D. Bozkurt, 'Lydia Krallığı Dönemindeki Lydia ve Ionia İlişkileri' Ege Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2009.

- Brann 1959 E. Brann, "An Early Protoattic Hydria" *AJA*, 63, 1959, 178-179.
- Bulba 2010 M. Bulba, *Geometrische Keramik Kariens*, Dissertation Zur Erlangung der Würde des Doktors der Philosophie an der Universität Hamburg, Hamburg, 2010.
- Burr 1933 D. Burr, "A Geometric House and a ProtoAttic Votive Deposit" *Hesperia* II, 1933, 542-640.
- Coldstream 2003 J.N. Coldstream, *Geometric Greece 900-700 BC*, London/New York, 2003.
- Connell 1968 P. Connell, *Greek Ornament*, London, 1968, 61-69.
- Cook 1933-1934 R. M. Cook, Fikellura Pottery, *BSA* 34, 1933-1934, 1-98.
- Cook 1972 R. M. Cook, *Greek Painted Pottery*, London, 1972.
- Cook 1992 R. M. Cook, 'The Wild Goat and Fikellura Styles. Some Speculations', *OJA* 11, 1992.
- Cook 1997 R. M. Cook, *Greek Painted Pottery*, London, 1997.
- Cook- Dupont 1998 R.M. Cook- P. Dupont, *East Greek Pottery*, London, 1998.
- Coskun 2007 G. Coşkun, 'Oryantalizan Dönem Seramiğinde Bezeme Gelişimi', Adnan Menderes Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Aydın, 2007.
- Çınaroğlu-Genç 2004 A. Çınaroğlu- E. Genç, "Alacahöyük ve Alacahöyük Hitit Barajı Kazıları 2002", *KST* 25/1, 2004, 279-288.
- Dönmez – Dönmez 2009 Ş. Dönmez- E.N. Dönmez, 'Amasya-Oluz Höyük Kazısı 2007 Dönemi Çalışmaları: İlk Sonuçlar', *Belleten Cilt: LXXIII, sayı 267*, 2009, 395-421.
- Dönmez 2010 Şevket Dönmez, "Demir Çağı'nı Anlamak, Anlatmak", *Türk Eski Çağ Bilimleri Enstitüsü Haberler*, cilt 30, 2010, s.15-16.
- Ducat 1971 J. Ducat, *La Céramiques de Samos et les Céramiques de Grèce de l'est du X Au VII Siecle (Samos V)*, *RA* 1971/1, 81-91.
- Dupont 1983 P. Dupont, "Classification et détermination de provenance des céramiques grecques orientales archaïques d'Istros, Rapport préliminaire" *Dacia* 27: 19-43, 1983.
- Dupre 1983 S. Dupre, *Porsuk I: La Céramique De L'Age Du Bronze Et De L'Age Du Fer*, Paris, 1983.
- Dyson 1965 R. Dyson, 'Problems of Prehistoric İnan as Seen from Hasanlu', *JNES* 24/3, 1965, 193-217.
- Ersoy 2003 Y. Ersoy, "Pottery Production and Mechanism of Workshops in Archaic Clazomenae", B.Schmaltz- M. Söldner(ed), *Griechische Keramik im kulturellen Kontext, Akten des International 257 Vasen- Symposions in Kiel vom 24. bis*

28.9.2001, veranstaltet durch das Archäologische Institut der Christian-Albrechts-Universität zu Kiel, 254- 257.

Fazlıoğlu 1998 İ. Fazlıoğlu, *Karia Orientalizan Seramiği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1998.

Genz 2004 H. Genz, *Büyükkaya I. Die Keramik Der Eisenzeit*, Mainz, 2004.

Genz 2006 H. Genz, 'Die Eisenzeitliche Besiedlung im Bereich der Grabungen am Mittleren Büyükkale-Nordwesthang 1998-2000', 2006.

Girginer vd. 2014 S. Girginer – O.Ö. Girginer – H. Akıl – M. Cevher – İ. Aklan – M.C. Fırat, '2013 Yılı Tatarlı Höyük Kazısı', *KST* 36/2, 2014, 431-446.

Greenewalt 1966 C. H. Greenewalt, *Lydian Pottery of the Sixth Century B.C., The Lydian and Marbled Ware*, University of Pennsylvania Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1966.

Greenewalt 1970 C.H. Greenewalt, "Orientalizing Pottery from Sardis: the Wild Goat Style", *University California Studies in Classical Antiquity* 3: 55-89, 1970.

Greenewalt 1973 C.H. Greenewalt, 'Ephesian Ware' *University of California Studies in Classical Antiquity* 6: 91-122, 1973

Greenewalt 1978a C. H.Greenewalt, "Lydian Elements in the Material Culture of Sardis", *Proc.Xth.Int. Cong.*, 1978.

Görkay 1999 K. Görkay, *Batı Anadolu'ya Korinth ve Siyah Figür Seramiğinin ithali, Dağılımı ve Değerlendirmesi*, Yayınlanmamış Doktora tezi- Ankara Üniversitesi, Ankara, 1999.

Gürtekin 1996 G. Gürtekin, "Wild Goat Style Pottery from Daskyleion", *Arkeoloji Dergisi* IV, 1996, 87-95.

Gürtekin 1998 R. G. Gürtekin, *Lydia Seramiğindeki Yabancı Etkiler*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 1998.

Gürtekin- Demir 2007 R. G. Gürtekin- Demir, " Provincial Production Of Lydian Painted Pottery", A.Çilingiroğlu- A.Sagona(ed), *Anatolian Iron Ages 6, The Proceedings of the Sixth Anatolian Iron Ages Colloquium held at Eskişehir, 16- 20 August 2004, Ancient Near Eastern Studies, Supp.20*, 47-77, 2007.

Gürtekin- Demir 2013 G. Gürtekin- Demir, *Lydian Art: Diversity and Cultural Interaction on an Anatolian Kingdom*, *Arkeoloji ve Sanat* 143: Mayıs 2013.

Gürtekin-Demir 2002 G. Gürtekin-Demir, "Lydian Painted Pottery at Daskyleion," *AnatSt* 52, 2002, 111 – 143.

Hanfmann 1959 G. M. A. Hanfmann, "Excavations at Sardis, 1958", *BASOR* 154, 1959.

Hanfmann 1960 G. M. A. Hanfmann, "Excavations at Sardis 1959" *BASOR* 157, 1960.

- Haspel 1951 C.H.E. Haspel, La Cite de Midas Ceramique et Trouvailles Diverses, *Phrygie Exploration Archeologique*, Paris, 1951.
- Heurtley 1939 W.A. Heurtley, *Prehistoric Macedonia*, Cambridge at The University Press, 1960.
- Hogarth 1908 D.G.Hogarth, *British Museum Excavations at Ephesus: The Archaic Artemisia*, London: British Museum, 1908.
- Hürmüzlü 2003 B. Hürmüzlü, *Klazomenai-Akpınar Nekropolis*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Doktora Tezi, İzmir, 2003.
- Irmak 2010 E.N. Irmak, 'Enez'de (Ainos) Ele Geçen Orientalizan Seramikler', Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi, Edirne, 2010.
- İren 2003 K. İren, *Aiolische Orientalisierende Keramik*, İstanbul, 2003.
- Kerschner 2006 M. Kerschner, 'Die Ionische Wanderung im Lichte neuer archäologischer Forschungen in Ephesos' Troianer sind wir gewesen" Migrationen in der antiken Welt, *Geographica Historica Band 21*, 2006.
- Kerschner 1997 M. Kerschner, *Ein Stratifizierter Opferkomplex des 7.Jh.s v.Chr. aus dem Artemision von Ephesos*, 1997.
- Kerschner 1999 M. Kerschner, 'Das Keramikbild von Ephesos im 7. und 6. Jahrhundert, Mit einem Beitrag von Hans Mommsen und Alexander Schwedt' *Milesische Forschungen Band 5, Die Orientalisierende Stilströmung In Der*, Berlin, 1999.
- Kerschner 2005 M. Kerschner, "Die Ioner und ihr Verhältnis zu den Phrygern und Lydern", *Asia Minor Studien*, 54, 2005.
- Kerschner 2008 M. Kerschner, "Die Lyder und das Artemision von Ephesos", *Die Archäologie der ephesischen Artemis, Gestalt und Ritual Wien*, 223- 233.
- Koçak Yaldır 2009 A. Koçak Yaldır, *İÖ yedinci ve altıncı yüzyıllarda Daskyleion'un Ticari İlişkileri*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yayımlanmamış doktora tezi, 2009.
- Köhler 1995 E.L. Köhler, *The Lesser Phrygian Tümlüs Part 1, The Gordion Excavations (1950-1973) Final Reports Volume II*, Pennsylvania University Museum, 1995.
- Koşay- Akok 1966 H.Z. Koşay- M. Akok, 'Alacahöyük Kazısı 1940-1948'deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor', Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1966.
- Koşay 1941 H.Z. Koşay, Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Pazarlı Hafriyatı Raporu, Ankara, 1941.
- Kökten 1987 Z. T. H. Kökten, *Manisa Arkeoloji Müzesindeki Erken Fikellura Türü Buluntu Grubu Özellikleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 1987.

KST Kazı Sonuçları Toplantıları

- Kurt 2010 M. Kurt 'II. Sargon Devri Kaynakları Işığında Anadolu ve Toros Dağları Bölgesi', *AÜDTCF Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 29 Sayı: 48, Ankara, 2010, s.77.
- Lemos 1991 A. A. Lemos, *Archaic Pottery of Chios. Decorated Styles*, Oxford, 1991.
- Matsumura 2005 K. Matsumura, *Die Eisenzeitliche Keramik in Zentralanatolien aufgrund der Keramik in Kaman-Kalehöyük*, Freie Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, Berlin.
- Mellaart 1955 J. Mellaart, "Iron Age Pottery From Southern Anatolia", *Belleten Cilt: XIX*, Sayı:74, 1955, 115-130.
- Mikami – Omura 1987 T. Mikami – S. Omura, '1986 Kırşehir İli Sınırları İçinde Yapılan Yüzey Araştırmaları', *AST V/II*, 1987, 123-156.
- Mikami –Omura 1991a T. Mikami – S. Omura, '*General Survey of Kaman-Kalehöyük İn Turkey*, 1985, 62-80.
- OJA, Oxford Journal of Archeology.
- Osten 1937a Von Der Osten, *The Alishar Hüyük Seasons of 1930-32 Part II*, Chicago University.
- Ökse 2012 T. Ökse, *Ön Asya Arkeolojisinde Çanak Çömlek*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2012, 130.
- Özgüç 1971 T. Özgüç, *Kültepe and Its Vicinity in The Iron Age*, Ankara, 1971.
- Özgüç 1953 T. Özgüç, 'Kültepe (Karahöyük) Hafriyatı 1950', *Belleten*, Sayı 65-68, Cilt XVII, 251-268.
- Özgüç 1982 T. Özgüç, *Maşat Höyük II Boğazköy'ün Kuzeydoğusunda Bir Hitit Merkezi/A Hittite Center Northeast of Boğazköy*, Ankara, 1982.
- Özgünel 2006 C. Özgünel, '*Karia Geometrik Seramiği*', İstanbul, 2006, 71-72.
- Özsait – Özsait 1996 M. Özsait– N. Özsait, "*Şeref Höyük: Komama*", Anadolu Araştırmaları XIV, Prof. Dr. Afif Erzen'e Armağan, 1996, 361-389.
- Polat 1993 G. Polat, *İstanbul Arkeoloji Müzesinden Bir Grup Frig Keramiği*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, Müze, Sergi ve Koleksiyon Katalogları Dizisi:5, 1993.
- Polat 2002 Y. Polat, *Daskyleion'da MÖ 8.- 5.Yüzyıllar Arasında Gri Seramik*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi İzmir, 2002.
- Richter 1923 G.M.A. Richter, 'Early Greek Vases', *Bulletin of the Metropolitan Museum of Art*, Vol:18, 1923, 179.
- Sams 1971 G.K. Sams, *The Phrygian Painted Pottery of Early Iron Age Gordion and Its Anatolian Setting*, Pennsylvania University Yayınlanmamış Doktora Tezi, Pennsylvania, 1971.

- Sams 1994 G.K. Sams, The Early Phrygian Pottery, *The Gordion Excavations, 1950-1973: Final Reports*, 1994.
- Schaeffer 1990 J.S.Schaeffer, *The Corinthian Pottery I*, Pennsylvania University Museum, Volume IV, New York, 1990.
- Schaeffer 1997 J.S.Schaeffer, N.H. Ramage, C.H.Greenewalt, *The Corinthian, Attic, and Lakonian Pottery From Sardis*, London, 1997, 5-73.
- Schaus 1986 G. P. Schaus, 'Two Fikellura Vase Painters', *BSA* 81, 1986, 251-295.
- Schmidt 1932 E.F. Schmidt, *Anatolia Through the Ages, Discoveries at Alishar Mound 1927-1929*, The University of Chicago Press, 1932.
- Seipel 2008 W. Seipel, *Efes Artemisionu: Bir Tanrıçanın Kutsal Mekanı*, İstanbul Arkeoloji Müzeleri, 2008.
- Sevin 1982 Veli Sevin, "Phrygler", *Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi* 2, İstanbul, 1982.
- Smith 1902 C.Smith, "A Proto-Attic Vase"*JHS*, 22, 1902, 29-45.
- Tezcan 1969 B. Tezcan, '1968 Göllüdağ Kazısı', *TAD XVII-2*, 1969, 211-235.
- Ünlü 2003 E.Ünlü, *Locally Produced Painted Pottery of Tarsus-Gözlükule: The Late Bronze to Iron Age Transition*, Boğaziçi Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2003.
- Walter 1968 H. Walter, *Frühe Samische Gefasse*, Bonn, 1968.
- Walter-Karyidi 1973 E. Walter-Karyidi, *Samische Gefasse Des 6. Jahrhunderts v. Chr.*, Bonn 1973.

8. KATALOG

Kat. No : 1

Adı/Formu : Phiale (Omphaloslu kase)

Buluntu Yeri ve Yılı: Ephesos, Artemis Tapınağı, Kült Kaidesi D'nin bulunduğu alan;
1986

Ölçüleri : **Yükseklik** : 5,6 cm **Genişlik** : 10,4 cm

Çapı : 13,4 cm **Cidar** : 0,3- 0,35 cm

Hamur : İyi derecede fırınlanmış, yoğun mika katkılı, sarımsı kırmızı renkte.

Astar Rengi : Kremimsi beyaz.

Boya Reng : Koyu kahve ve kızıl kahve.

Tanım : Ayaksız, içe eğik ve düz ağızlı, merkezinde tutamak çıkıntısı (omphalos) bulunan kase. Ağız kenarında iki ince merdiven bant arasında içleri farklı geometrik bezeklerle doldurulmuş karelerden oluşan bant, kap gövdesinin alt kısmında koyu kahve ve kızıl renkte boyanmış ışın dizisi motifi. İç yüzün tamamı kızıl kahve astarla kaplı, ağız kenarında koyu kahve çizgi. Dış yüz kalın ve fildişi renkli astar üzerine iki renkli düzgün hatlar halinde yapılmış kızıl kahve ve koyu kahve boyalı bezek.

Kaynakça : Kerschner 2007, 246, Taf. 33/ 5a.

Tarih : MÖ 630- 600

Kerschner 2007, 248, Taf. 33. Resim 5a.

Kat. No : 2

Adı/Formu : Tabak

Buluntu Yeri ve Yılı: Ephesos, Artemis Tapınağı, Kült Kaidesi B'nin altındaki adak gömüsü; 1994.

Ölçüleri : **Yükseklik** : 3,6 cm **Genişlik** : 7,2 cm **Cidar** : 0,6cm

Hamur : İyi pişmiş, yoğun mikalı, kızıl sarı renkte.

Astar Rengi : Kremimsi beyaz.

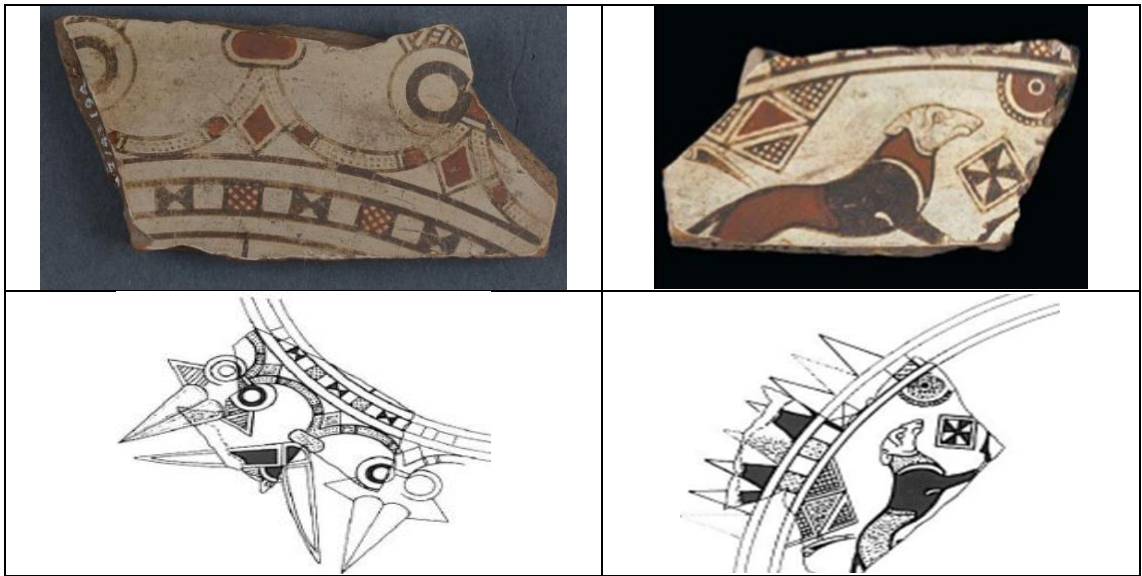
Boya Rengi : Kırmızı ve koyu kahve tonları

Tanım : Yüksek kaideli bir tabağın gövde parçası. İki yüzünde de fildişi renkli kalın bir şekilde çekilmiş astar. Kremisi beyaz astar (fildişi) üzerine kırmızı kahve boya bezek; çok sayıda motif frizi ve bir hayvan frizi. Dış yüzde lotus çiçekleri ve tomurcuk bezeli friz; altında kare bant ve yıldız motifi (olasılıkla kırık ayaktan çıkan). İç kısımda kısmen korunmuş şekilde sağa doğru koşan ve ön ayağı başka bir hayvanın (yaban keçisi veya geyik) arka ayağına dokunur/kovalar şekilde tasvir edilmiş köpeğin yer aldığı bezek; doldurma motifi olarak üçgen bezek ve bir üçgenin üzerinde kırlangıç motifi. Bu sahnenin üzerinde karelerden oluşan friz ve yıldız motifi.

Kaynakça : Kerschler 1997, 133, Taf. 7:48; Kerschner 2007, 248 Taf 33:5b;

<http://sardisexpedition.org/tr/artifacts/latw-115>

Tarih : MÖ 610 civarı

Kerschler 1997, 133, Taf. 7:48; <http://sardisexpedition.org/tr/artifacts/latw-115>

Kat. No : 3

Adı/Formu : Kase

Buluntu Yeri ve Yılı: Ephesos, yılı bilinmiyor

Ölçüleri : **Yükseklik** : 3.9 cm. **Genişlik** : 2.45 cm. **Cidar** : 0.6 cm.

Hamur : İyi pişmiş, yoğun mikalı

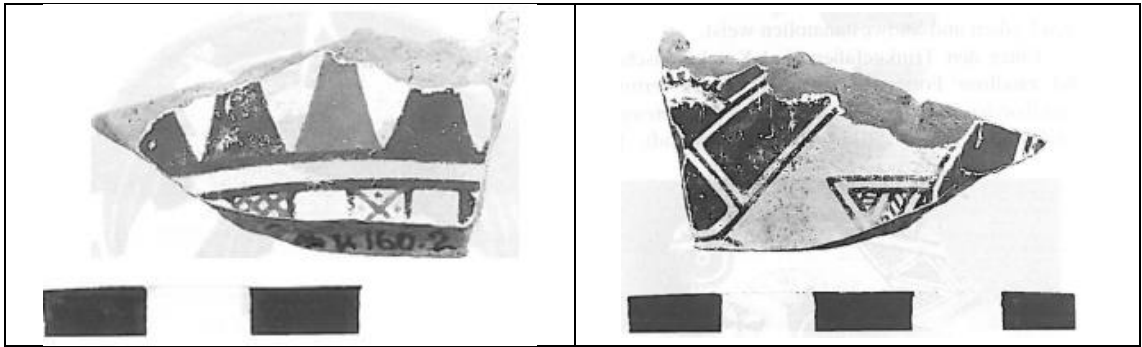
Astar Rengi : Fildişi.

Boya Rengi : Koyu kahverengi , kırmızımsı kahverengi.

Tanım : Her iki yüzeyde kalın fildişi renkli bir tabaka, porselen bir görünüme sahip. Koyu kahverengi ve kırmızımsı kahverengi cilada iki tonlu boyama. Dış yüzde iki farklı renkte ışın dizisini sınırlayan ince bant sıraları, bir boş bir dolu karelerden oluşan bant sırası, karelerin içi çarpaz ve nokta doldurma motifli. İç yüzde üçgen doldurma motif, üçgenin içinde başka bir üçgen motif (içi yatay çizgiler ve çizgilerin biri çarpaz taramalı motif diğeri boş), lotusu anımsatan yarısı kırık motif.

Kaynakça : Kerschner 1997, 187, 23

Tarih : MÖ 610 civarı

Kerschner 1997, 187, resim no: 23

Kat. No : 4

Adı/Formu : Kase

Buluntu Yeri ve Yılı: Ephesos, Artemis Tapınağı, 1907

Ölçüleri : **Uzunluk** : 11,8 cm. **Çap** : 27 cm.

Hamur : İyi pişmiş, yoğun mikalı

Astar Rengi : Kremimsi beyaz

Boya Rengi : Kırmızı ve koyu kahve

Tanım : Dış ve iç yüzde ağız kenarında noktalı bezemelerle sıralı dizi, hemen altında meander motifi. Ana sahnede boynuz ve sakalı ince belirtilmiş şekilde yaban keçisi figürleri. İç yüzeyde; hayvan tasvirlerini sınırlayan alttan ve üstte frizler, ağız kenarı frizlerin en üstü kare motifiyle dizili, altı bir boş friz, boş frizin altında meander dizisi, ana sahneye geçmeden önce son düz bir çizgi. Yaban keçilerinin birinin üzerinde kuş ve keçilerin ara boşluklarında geometrik ve rozet doldurma motifleri. Yaban keçilerinin gövdeleri kırmızı ve koyu kahve renkte boyalı. Tasvirli sahnenin altı düz bir çizgi ve çizginin altında meander dizisi frizi. Dış yüzeyde sıralı koşan yaban keçileri, bir tanesinin başı geriye dönük tasvirli, boynuzlar belirgin, tasvirler içi kırmızı ve koyu kahve boyama teknikli. Bir tanesinin gövdesi içi boş küçük dairelerle bezeli, hayvan tasvirlerini sınırlayan alttan ve üstte frizler, ağız kenarı frizlerin en üstü kare motifiyle dizili, altı bir boş friz, boş frizin altında aralarında birkaç nokta motifi de bulunan meander dizisi. Sahnenin altındaki friz bir boş, boş frizin altındaki sınırlandırılmış sahnede kareler için tek nokta motifi, bazı kare kutucuklar kırmızı ile boyalı.

Kaynakça : Cook-Dupont 1998, 47, fig. 8. 14;

https://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=462613&partId=1&searchText=ephesus&images=true&page=13

Tarih : MÖ 625-620

https://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=462613&partId=1&searchText=ephesus&images=true&page=13

Kat. No : 5

Adı/Formu : Phiale (Omphaloslu kase)

Buluntu Yeri ve Yılı: Ephesos, Artemis Tapınağı, Apsisli yapının bulunduğu alan; 1988.

Ölçüleri : **Yükseklik** : 3,7 cm. **Genişlik** : 5,9 cm.

Cidar : 0,35 cm.

Hamur : İyi pişmiş, ince mikalı.

Astar Rengi : Beyaz

Boya Rengi : Kırmızımsı kahve, Koyu ve açık kahve

Tanım : Kırmızımsı kahve, Koyu ve açık kahve renkte boya bezeli, detaylı işlenmiş volüt-palmet frizi. Palmetlerin etrafı nokta doldurma bezemeleri. Dış yüzeyde büyük palmet bezemenin içinde kendine özgü bir dekorasyon; bezemenin uzun gövde kısmı üst üste yamuk dikdörtgen ile bezenmiş, yamuk motifin içi taralı kare şeklinde doldurma. Bu geometrik motif üst ve altından düz çizgiyle sınırlandırılmış, üst kısma doğru ortadan yanlara doğru açılan düz çizgiler ve kenarlarında nokta doldurma motifi, motifin uç tomurcuk bezemesi dil motifini andıran ovalikte, lotus palmet motifin dış hattı kalın düzgün bir çizgi ile sınırlandırılmış. İç yüzeyde palmet çiçeği içi noktalarla bezeli, gövde kısmı kare bir alan içinde taralı çapraz karelerle doldurma, motifin tomurcuk kısmı dış yüzeydeki gibi oval değil uçları yukarı doğru sivri, motifin üzerini çevreleyen motifin dış sınırları kalın düz çizgi ile sınırlandırılma, İç yüzeyi içi çapraz veya noktalarla doldurulmuş olan kare motiflerle doldurma.

Kaynakça : Bammer 1991 b, 128; Lev.30a; Seipel 2008, 342;

Bammer-Muss 1996, 41, res. 42; <http://sardisexpedition.org/tr/artifacts/latw-116>

Tarih : MÖ 640- 620

Bammer 1991 b, 128; Lev.30a

Kat. No : 6

Adı/Formu : Kase

Buluntu Yeri ve Yılı: Ephesos, Artemis Tapınağı, 1907

Ölçüleri : **Yükseklik** : 3,1 cm. **Çap** : 25 cm.

Hamur : İyi pişmiş, yoğun mikalı, pürüzsüz yapıda.

Astar Rengi : Beyaz

Boya Rengi : Koyu kırmızı ve koyu kahve

Tanım : Beyaz astar üzerine kırmızı ve siyah boya bezemeli. Ağız kenarı parçası. Dış yüzeyde ağız kenarı düz şerit halinde koyu boyalı, hemen altında merdiven desenleri, bir dolu bir boş kare dizisi, karelerin içleri kırmızı çapraz çizgiler ve çaprazların ortası nokta bezemeli, İç yüzeyde, ağız kenarı ince kırmızı şerit boyalı, altında kırmızı üzerine siyah dekore edilmiş merdiven deseni, boş bırakılmış yüzeylerin yanı sıra doldurulmuş (siyah nokta bezemeli) kareler, merdiven deseni (kırmızı, siyah).

Kaynakça : Greenewalt, 1973, 119, plate 2/ 2;

https://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=462618&partId=1&searchText=ephesus&images=true&page=13

Tarih : MÖ 620- 600

https://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=462618&partId=1&searchText=ephesus&images=true&page=13

Kat. No : 7

Adı/Formu : Kase

Buluntu Yeri ve Yılı: Ephesos Artemis Tapınağı, 1907.

Ölçüleri : **Yükseklik** : 5,5 cm. **Çap** : 14 cm.

Hamur : İyi pişmiş, yoğun mikalı.

Astar Rengi : Beyaz

Boya Rengi : Kırmızı ve koyu kahve

Tanım : Beyaz astar üzeri kırmızı siyah renkte boya bezeme. Kase ağız kenarı parçası: Dış yüzeyde merdiven deseni ile sınırlandırılmış kareler (dönüşümlü olarak kırmızı ve siyah), düz bant, farklı boyutlarda kare dizisi, karelerin içi kırmızı çapraz çizgi ve koyu renk baklava doldurma motifleri. İç yüzeyde; ağız kenarı açık ve koyu bezeli farklı genişlikte kareler, karelerin çevresi merdiven firizi ile çevrili, alt kısmında merdiven dizisi, içi nokta bezeli merdiven dizisi, merdiven dizisi ve ince bant.

Kaynakça : Greenewalt 1973, plate 2/4 ;

https://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=462615&partId=1&searchText=ephesus&images=true&page=15

Tarih : MÖ 620- 600

https://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=462615&partId=1&searchText=ephesus&images=true&page=15

Kat. No : 8

Adı/Formu : Amphora

Buluntu Yeri ve Yılı: Ephesos, Artemis Tapınağı, 1907.

Ölçüleri : **Yükseklik:** 4 cm.

Hamur : İyi pişmiş, yoğun mikalı

Astar Rengi : Beyaz

Boya Rengi : Kırmızı ve siyah

Tanım : Beyaz astar üzeri kahverengimsi kırmızı ve siyah boya bezeme. Pişmiş topraktan yapılan amphoranın (?) gövde parçası: merdiven bandı, dış yüzeyde; siyahla konturlu iki kırmızı bant, bantların üst kısmında kare olarak bölünmüş alan, karelerin ortası tek nokta bezek. İç yüzey; devetüyü renkte.

Kaynakça : Greenewalt, 1973, plate 2/5;

https://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=462614&partId=1&searchText=ephesus&images=true&page=9

Tarih : MÖ 620- 600

https://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=462614&partId=1&searchText=ephesus&images=true&page=9

Kat. No : 9

Adı/Formu : Kase

Buluntu Yeri ve Yılı: Ephesos, Artemis Tapınağı, 1907.

Ölçüleri : Yükseklik : 6,4 cm.

Hamur : İyi pişmiş, yoğun mikalı.

Astar Rengi : Beyaz

Boya Rengi : Kırmızı , siyah ve koyu kahve

Tanım : Kasenin gövde parçası (3 kırık parça): Dış yüzeyde, karmaşık lotus (?) – siyah, koyu kahve ve kırmızı boyalı alanlar ve siyah noktalar, boyalı alanlar düz koyu çizgi ile sınırlandırılmış. İç yüzeyde, çizgiler, ana hatta tahmini lotus bezeme ve bazı doldurulmuş alanın bir kısmı çift çizgiler, çizgiler merdiven dizisi gibi içi doldurulmuş, dönüşümlü olarak siyah ve kırmızı renkte bezeme.

Kaynakça : Greenewalt, 1973, plate 2/ 3;

https://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=462617&partId=1&searchText=ephesus&images=true&page=11

Tarih : MÖ 620- 600

https://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=462617&partId=1&searchText=ephesus&images=true&page=11

Kat. No : 10

Adı/Formu : Kase

Buluntu Yeri ve Yılı: Ephesos, Artemis Tapınağı, 1907.

Ölçüleri : **Genişlik** : 11,5 cm. **Cidar** : 0,9 cm.

Hamur : İyi pişmiş, yoğun mikalı.

Astar Rengi : Beyaz

Boya Rengi : Kırmızı ve koyu kahve

Tanım : Kasenin gövde parçası. Dış yüzeyde ışın motifi (beyaz zemin üzerine dönüşümlü olarak siyah ve kırmızı renkle). İç yüzeyde belirgin tanımlanamayan çizgisel hatlar.

Kaynakça : Greenewalt, 1973, plate 2/6 ;

https://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=462619&partId=1&searchText=ephesus&images=true&page=11

Tarih : MÖ 620- 600

https://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=462619&partId=1&searchText=ephesus&images=true&page=11

Kat. No : 11

Adı/Formu : Fincan

Buluntu Yeri ve Yılı: Ephesos, Artemis Tapınağı, 1907.

Ölçüleri : Çap : 3 cm. Cidar : 0,25 cm.

Hamur : İyi pişmiş, yoğun mikalı, kil turuncu- kahverengi renkte.

Astar Rengi : Beyaz

Boya Rengi : Koyu kahve , kahverengimsi kırmızı

Tanım : Olası fincanın gövde parçası. Dış yüzeyde içi bir dolu bir boş çizgilerle boyalı çiçek sapı (?), beyaz astar üzeri, dönüşümlü olarak kahverengimsi kırmızı ve koyu kahve renkte bezenmiş kare motifleri, karelerin çevresi ince çizgilerle sınırlandırılmış kare aralarında bir boş metop, iç yüzeyi bezemesiz.

Kaynakça : Greenewalt, 1973, plate 2/7;

https://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=462616&partId=1&searchText=ephesus&images=true&page=11

Tarih : MÖ 620- 600

https://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=462616&partId=1&searchText=ephesus&images=true&page=11

Kat. No : 12

Adı/Formu : Tabak

Buluntu Yeri ve Yılı: Miletos, Buluntu yılı bilinmiyor, 1920 yılı Louvre Museum satın alma

Ölçüleri : -

Hamur : İyi pişmiş, yoğun mikalı, kil turuncu-kahverengimsi

Astar Rengi : Beyaz

Boya Rengi : Koyu kahverengi, kırmızı

Tanım : İç kısım kırmızımsı kahverengi astarlı. Dış yüzeyde kırmızı ve koyu kahverengi bezeme, üçgen doldurma motifi, üçgenin içinde boyama ve tarama ile doldurulmuş bir tam iki yarım üçgen ve sahneyi sınırlayan friz. Frizin üst sınırını oluşturan dar bant. Dar bantın üstünde bezeme sahnesi. Kare dizisi; kare dizisi altında düz şerit, şeritte ters halde üçgen motifi, üçgen içi üç parçaya bölünmüş, içinde bir baklava motifi ve yanındaki üçgen motifinin içini dolduran nokta bezekler ,üst banda sınır oluşturan meander dizisi ve devamında bir dolu bir boş kare dizisi. Bezeme bandının altında ana sahne, ana sahnede hareket halinde bir köpeğin başı ve ön patisi. Köpeğin önünde başka bir yarım figür.

Kaynakça : Greenewalt, 1973, plate 3:1 no:8.

Tarih : MÖ 7. Yy. Ortası 6. Yy. başı

Greenewalt, 1973, plate 3:1 no:8.

Kat. No : 13

Adı/Formu : Tabak

Buluntu Yeri ve Yılı: Sardeis

Ölçüleri : Ölçüleri yayımlanmamış

Hamur : İyi pişmiş, yoğun mikalı, kil turuncu-kahverengimsi

Astar Rengi : Beyaz

Boya Rengi : Kırmızımsı kahverengi

Tanım : Olasılıkla açık kap olarak değerlendirilmiş ve form olarak tabak verilmesi uygun görülmüş parça. Dış yüzey kırmızımsı kahverengi boyalı. Yarım halde belirli hayvan ayağı ve üstünde hayvanın kuyruğu (?), figürün arkasında yarım daire şekilli rozet motifi. Hayvan figürünün alt sınırını oluşturan bir dolu bir boş kare motifli friz, frizin üst kısmında düz çizgi ile çizilmiş hat.

Kaynakça : Greenewalt, 1973, plate 3:2 no:9.

Tarih : MÖ 7.yy sonu

Greenewalt, 1973, plate 3:2 no:9

Kat. No : 14

Adı/Formu : Tabak

Buluntu Yeri ve Yılı: Sardeis

Ölçüleri : Yükseklik : 3 cm **Cidar** : 0.5 cm

Hamur : İyi pişmiş, yoğun mikalı, kil kırmızımsı

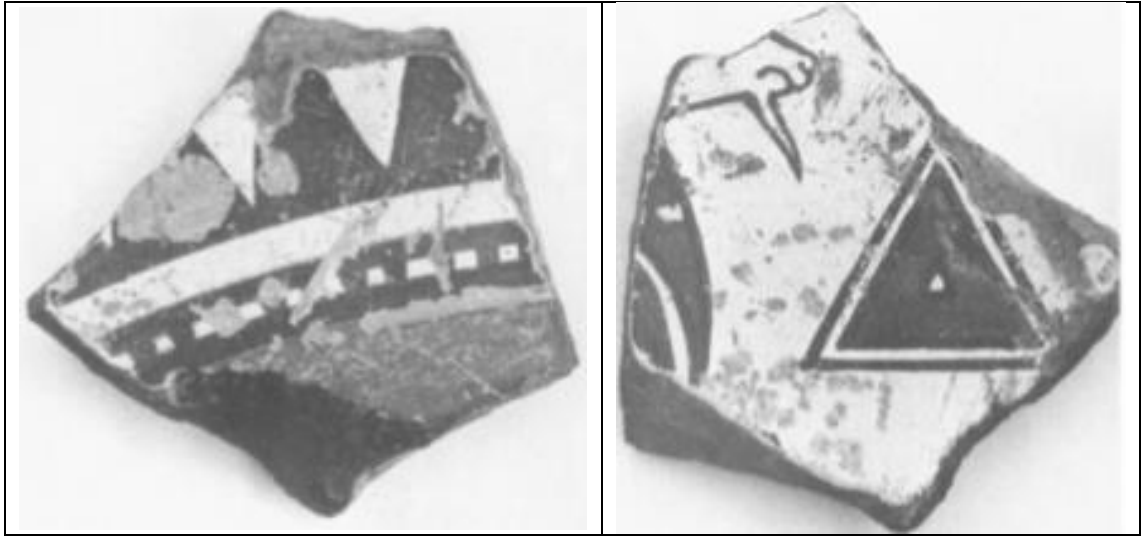
Astar Rengi : Pembe tonlu parlak beyaz

Boya Rengi : Kırmızımsı kahverengi, koyu gri

Tanım : Pembe tonlu parlak beyaz astar üzeri; kırmızımsı kahve ve koyu gri renkte bezeme. Dış yüzde merdiven bandı, alanı sınırlayan dar bant; bandın üzeri içi boyalı sıralı ışın motifi dizisi ya da sıralı üçgen motifleri. İç yüzde bir yaban keçisi figürünün ağız, sakal ve göğüs kısmı, boyun kırmızı boyalı; önünde iç içe geçmiş üçgen motifleri.

Kaynakça : Greenewalt, 1973, plate 3:3 no:10.

Tarih : MÖ yaklaşık 7.yy

Greenewalt, 1973, plate 3:3 no:10.

Kat. No : 15

Adı/Formu : Tabak

Buluntu Yeri ve Yılı: Sardeis, 1965

Ölçüleri : Cidar: 0.65 cm.

Hamur : Hafif tanecikli, mikalı, kil turuncumsu

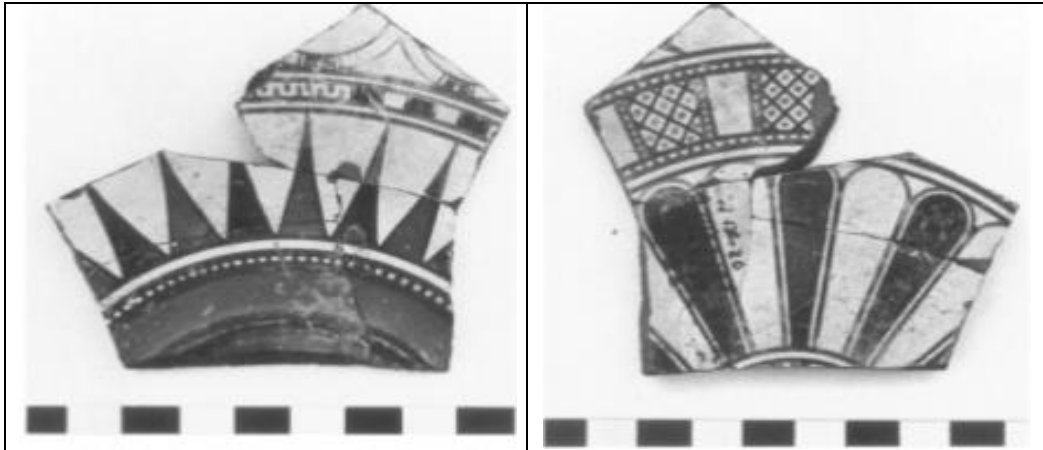
Astar Rengi : Krem, beyaz

Boya Rengi : Kırmızı, koyu gri

Tanım : Kırmızı ve koyu gri renkte bezeme. Dışta ağza yakın kısımda bir çiçek zincirinin taban çizgisini oluşturan bezeme altında dar bant, bantın içi kare ve devamı meander motifi ile koyu renkte doldurma. Orta merkezli ışın dizisi sıralı açık koyu renkli. İçte bir dizi aralıklı kareleri çerçeveleyen iki merdiven bandı, kare motifleri kırmızı ve noktalarla çapraz tarama ile doldurma. Kareler arası boş metoplu alan. İçte ; Ana sahnede kabın tabanına yakın kısmı yuvarlak çevreleyen, sıralı yer değiştiren kırmızı ve koyu renkte köpek dişi motif dizisi.

Kaynakça : Greenewalt, 1973, plate 4:1-3, no:12.

Tarih : MÖ 7.yy sonu 6.yy başı

Greenewalt 1973, plate 4:1-3, no:12

Kat. No : 16

Adı/Formu : Tabak

Buluntu Yeri ve Yılı: Sardeis

Ölçüleri : -

Hamur : Sert dokulu, mikalı, kil kırmızımsı.

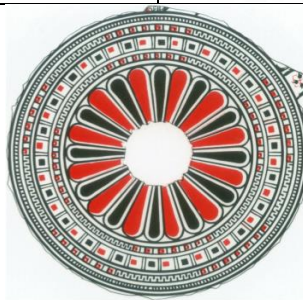
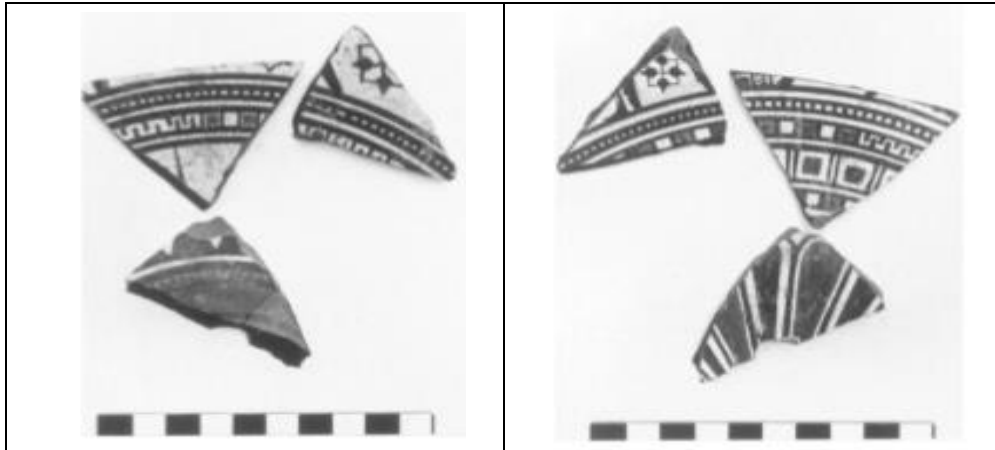
Astar Rengi : Beyaz

Boya Rengi : Kırmızımsı kahve, koyu gri

Tanım : Kırmızımsı kil, beyaz astar üzeri; kırmızımsı kahve ve koyu gri renkte bezeme. Dışta düz çizgi altında merdiven dizisi, altında sıralı kare ve meander motifi ile bezeli friz, friz üstünde doldurma geometrik doldurma motifi, ana sahnede ışın motifi. Benzeri Sardeis'te. İç yüzeyde bir dizi aralıklı kareleri çerçeveleyen iki merdiven bandı, merdiven bandın üst kısmında doldurma geometrik motif, kare dizisi devamında meander dizisi, kırmızı ve noktalarla doldurulmuş motif dizisi, çift sıra çizgi ile ayrılmış içi kare ile doldurulmuş kare dizisi, orta merkezli dönüşümlü kırmızı- siyah renkte köpek dişi motifi.

Kaynakça : Greenewalt, 1973, plate 5:1-3, no:13.

Tarih : MÖ 7.yy sonu 6. yy başı

Greenewalt, 1973, plate 5:1-3, no:13.

Kat. No : 17

Adı/Formu : Tabak

Buluntu Yeri ve Yılı: Sardeis

Ölçüleri : -

Hamur : Mikalı, kil kırmızımsı.

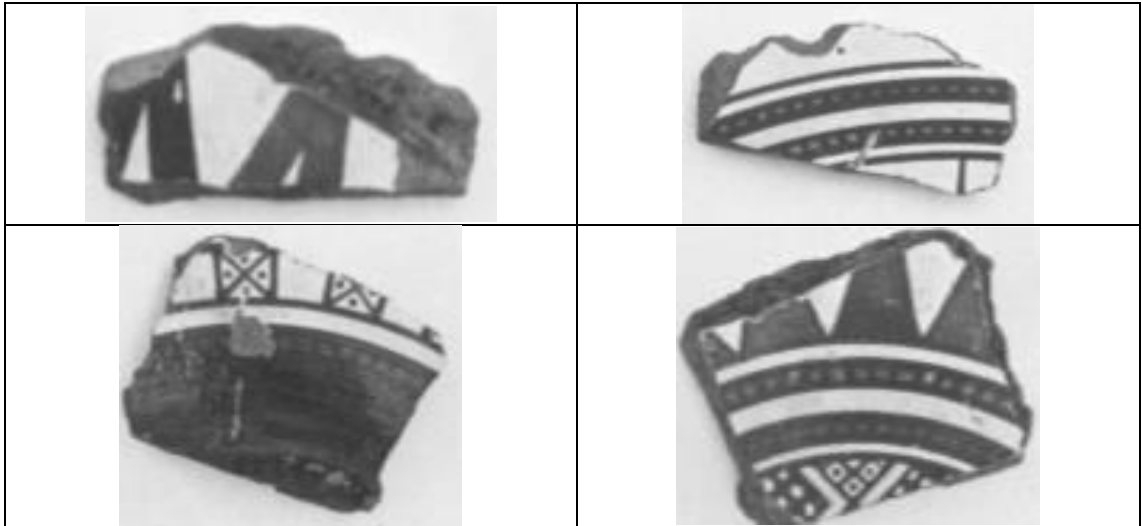
Astar Rengi : Beyaz

Boya Rengi : Kırmızımsı Kahve

Tanım : Beyaz astar üzeri; kırmızımsı ve kahve renkte bezeme. Dışta ve içte çapraz, kare ve noktalarla sıralı friz. Dışta; zigzag oluşturan çizgisel hat. İçte orta kısımdaki bir dizi aralıklı kareleri çerçeveleyen iki merdiven bandı, kareye bölünüp içi tek nokta ile doldurulmuş veya baklava motifi ile içi doldurulmuş kare motifleri, kırmızı ve noktalarla doldurulmuş motif dizisi, orta kısımda yuvarlak içine çizilen kare motifleri, açık ve koyu renkli, nokta doldurma motifli, etrafında iki sıra arası konturlu merdiven dizisi. Yuvarlak sahneyi çevreleyen ışın motifi.

Kaynakça : Greenewalt, 1973, plate 6:1-3, no:14.

Tarih : MÖ 7.yy sonu 6. Yy başı

Greenewalt 1973, plate 6:1-3, no:14.

Kat. No : 18

Adı/Formu : Tabak

Buluntu Yeri ve Yılı: Sardeis

Ölçüleri : -

Hamur : Mikalı, kil kırmızımsı.

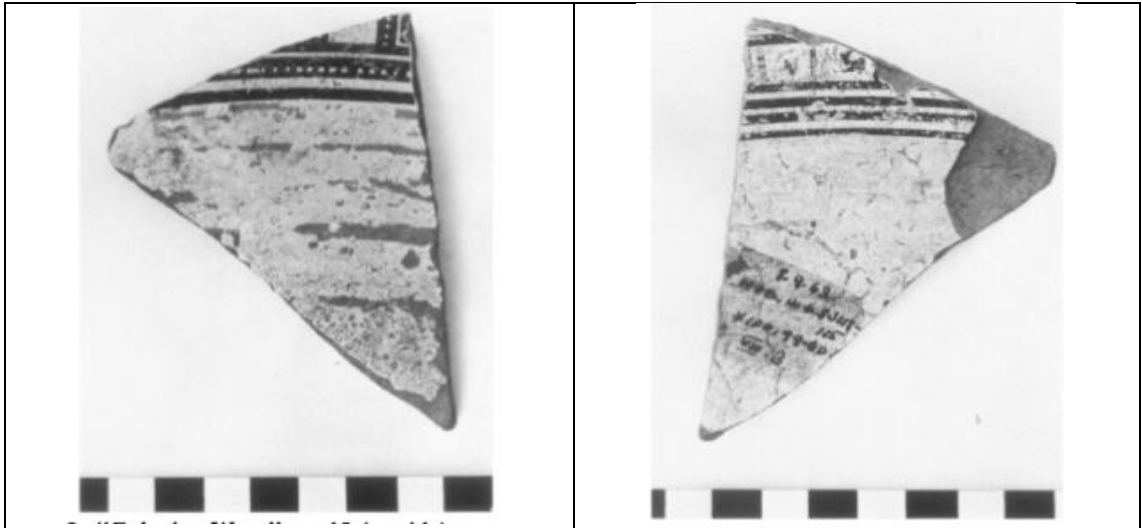
Astar Rengi : Beyaz

Boya Rengi : Kahverengi tonları

Tanım : Beyaz astar üzeri; kahverengi tonlarında bezeme. Dışta ve içte kare ve noktalarla sıralı friz. İçte bir dizi aralıklı kareleri çerçeveleyen iki merdiven bandı, kırmızı ve noktalarla doldurulmuş motif dizisi, sahneyi sınırlayan aralıklı üç siyah ince kontur. Dışta kare bezeme dizisi, karelerin araları düz nokta sıra ile bezeli, kareyi sınırlayan düz çizgi halinde hat.

Kaynakça : Greenewalt, 1973, plate 6:1, no:15.

Tarih : MÖ 7.yy sonu 6. Yy başı

Greenewalt 1973, plate 6:1, no:15.

Kat. No : 19

Adı/Formu : Tabak

Buluntu Yeri ve Yılı: Sardeis

Ölçüleri : -

Hamur : Mikalı, kil kırmızımsı.

Astar Rengi : Beyaz

Boya Rengi : Kahverengi tonları

Tanım : Beyaz astar üzeri; kahverengi tonlarında bezeme. İçte bir dizi ince bezenmiş aralarında bir sıra boşluk bırakarak bezenmiş iki kırmızı renkte merdiven bandı, kırmızı ve noktalarla doldurulmuş motif dizisi. Dışta ve içte kare ve noktalarla boyalı friz.

Kaynakça : Greenewalt, 1973, plate 7, no:16.

Tarih : MÖ 7.yy sonu 6. Yy başı

Greenewalt, 1973, plate 7, no:16.

Kat. No : 20

Adı/Formu : Tabak

Buluntu Yeri ve Yılı: Sardeis

Ölçüleri : -

Hamur : Mikalı, kil sarımtrak.

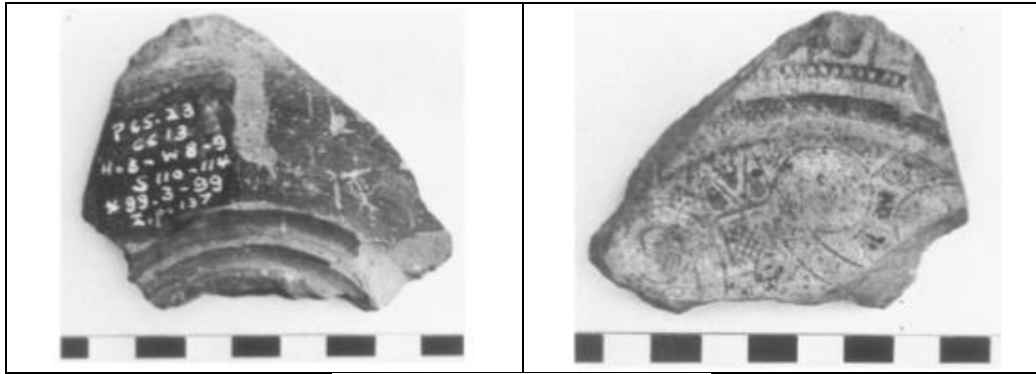
Astar Rengi : Beyaz

Boya Rengi : Kahverengi tonları

Tanım : Beyaz astar üzeri; kahverengi tonlarında bezeme. Dışta ve içte kare ve noktalarla sıralı friz. İçte bir dizi aralıklı kareleri çerçeveleyen iki merdiven bandı, kırmızı renkli noktalarla doldurulmuş motif dizisi, tondonun dış kısmına doğru karşılıklı bakan volüt motifleri, farklı iki volüt arası içi noktalı kare, motiflerin etrafı üçgen ve kare çizgilerle doldurma motifi. Olasılıkla merkezi bir dörtgen etrafına çevrelenmiş bitkisel ve geometrik motif dizisi. Volütlerin dış üst ve iç orta kısımlarında boyalı doldurma üçgen motifleri. Benzeri Sardeis'te.

Kaynakça : Greenewalt, 1973, plate 8:1-3, no:17.

Tarih : MÖ 7.yy sonu 6. Yy başı

Greenewalt, 1973, plate 8:1-3, no:17.

Kat. No : 21

Adı/Formu : Tabak ?

Buluntu Yeri ve Yılı: Sardeis

Ölçüleri : -

Hamur : Mikalı ve taneli, biraz pürüzlü yüzeye sahip.

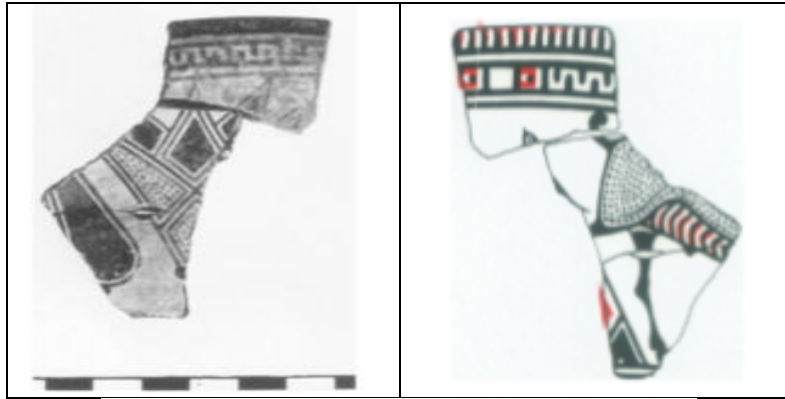
Astar Rengi : Beyaz

Boya Rengi : Kırmızı Gri

Tanım : Beyaz astar üzeri kahverengimsi kırmızı ve grimsi siyah boyalı. Dış yüzeyde, lotus çiçek ve tomurcuklanma zinciri, motiflerin içi nokta ve boyama ile doldurma, çiçek yaprakları koyu ve gölgeli kırmızı. Dar bant ve merdiven bandı. Orta kısımda fincanı çevreleyen çiçek ve tomurcuktan oluşan sıralı motif. İç yüzeyde, çizgilerle bezeli ve kare/meander motifli dar bantlar, çizgisel bant bitişi otlayan(?) keçi motifi, noktalı üst gövde ve göğüs kafesi, alt göğüs kenarı konturuna paralel kıvrımsız kanca biçimli çizgi ve gölgeli kırmızı çizgi; alt kısımda iki üçgen halinde bölünmüş, kırmızı-siyah boyalı küçük rezerv.

Kaynakça : Greenewalt, 1973, plate 9 no:18.

Tarih : MÖ 620- 600

Greenewalt, 1973, plate 9 no:18.

Kat. No : 22

Adı/Formu : Tabak

Buluntu Yeri ve Yılı: Sardeis

Ölçüleri : -

Hamur : Mika katkılı turuncumsu hamur

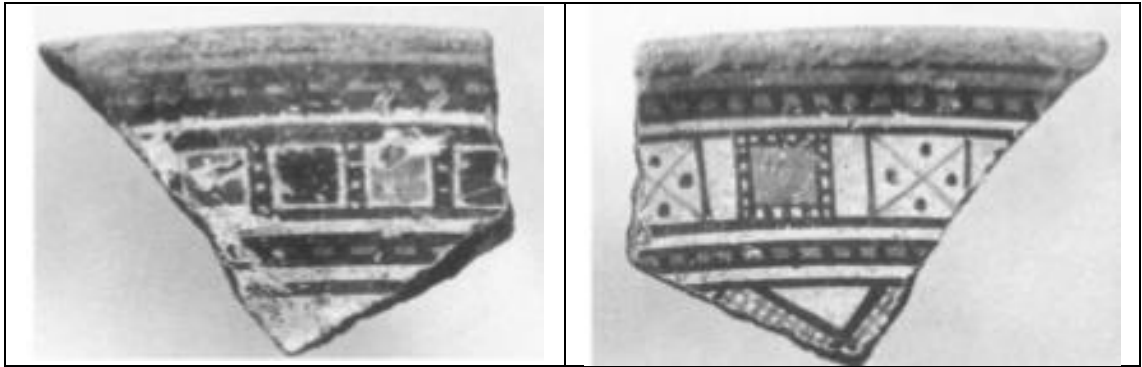
Astar Rengi : Beyaz

Boya Rengi : Kırmızı, siyah

Tanım : Dış yüzeyde, dar bant ve altında kırmızı-siyah boyalı merdiven bandı. Bir dizi dörtgeni çerçeveleyen iki dar bant, merdiven çizgileri ile bölünmüş ve merkezler dönüşümlü olarak koyu ve kırmızı olarak gölgeli. İç yüzeyde, dar bant, hemen altında merdiven bandı kırmızı olarak gölgeli. Bir dizi aralıklı dikdörtgenleri çevreleyen iki dar bant, her yanda merdiven şeritleri ile çevrelenmiş, bir taraftan kırmızı gölgelenmiş ve koyu renk kırmızı noktalarla doldurulmuş dörtgenlerin içi çarpaz çizgiler içi nokta veya etrafı merdiven sırası ile çevreli. Üçgen motifi, etrafı küçük karelerle doldurma.

Kaynakça : Greenewalt, 1973, plate 10 no:19.

Tarih : MÖ 7.yy sonu 6. yy başı

Greenewalt, 1973, plate 10 no:19.

Kat. No : 23

Adı/Formu : Kase

Buluntu Yeri ve Yılı: Sardeis, 1963-1965 kazı sezonu.

Ölçüleri : -

Hamur : Mikalı, kil turuncumsu renkte.

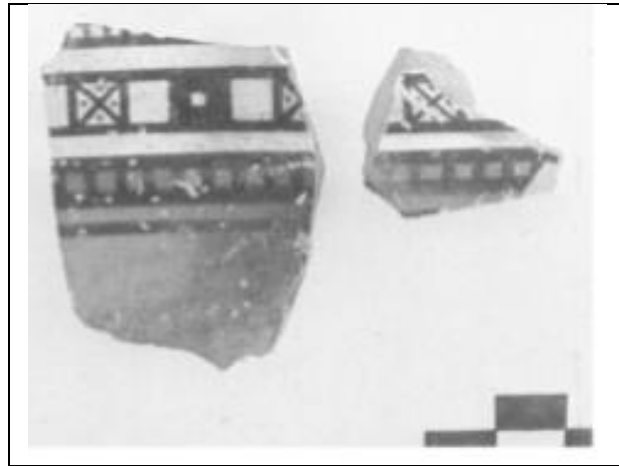
Astar Rengi : Beyaz

Boya rengi : Kahverengimsi kırmızı

Tanım : Birbirine bağlanmayan iki parça. Dış yüzey, kahverengimsi kırmızı boya bezeli dar bant ve merdiven bandı, aralıklı dikdörtgenleri çevreleyen iki dar bant, dörtgen içi çapraz çizgi ve ortası kırmızı noktalı kare doldurma motifleri, kareler arası bir boş metop. Altta merdiven dizisi ve sahneyi bitiren düz kontur. Dış üst bölgede krem astar üzeri koyu kırmızımsı bezeme; alt bölgede kırmızımsı-kahverengi boya. Benzeri Ephesos Artemis Tapınağı buluntuları.

Kaynakça : Greenewalt, 1973, plate 10:3 no:23.

Tarih : MÖ 7.yy sonu

Greenewalt, 1973, plate 10:3 no:23.

Kat. No : 24

Adı/Formu : Fincan

Buluntu Yeri ve Yılı: Sardeis, 1965 kazı sezonu.

Ölçüleri : -

Hamur : Mikalı kil, açık kırmızımsı renkte.

Astar Rengi : Kremimsi beyaz

Boya Rengi : Kahverengimsi kırmızı

Tanım : Dış yüzeyde kremimsi beyaz astar. İç yüzeyde, kırmızımsı-kahverengi boya. Kahverengimsi kırmızı tonlarda boya bezeme. Yukarıdan aşağıya doğru sıralı dar bant bezemeleri (merdiven bandı), dar boş bant ve çerçeve aralıklı dörtgen, merdiven şeridi ile sınırlı. Koyu renkte kırmızı noktalar ile doldurma.

Kaynakça : Greenewalt, 1973, plate 10:4 no:24.

Tarih : MÖ 7.yy sonu

Greenewalt, 1973, plate 10:4 no:24.

Kat. No : 25

Adı/Formu : Tabak

Buluntu Yeri ve Yılı: Sardeis

Ölçüleri : -

Hamur : Mikalı kil, açık kırmızımsı renkte.

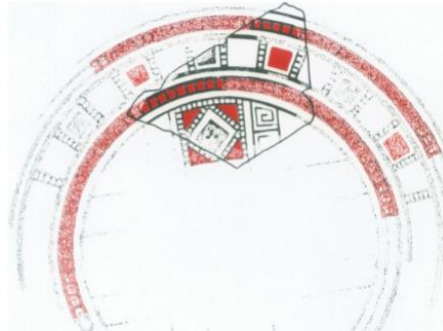
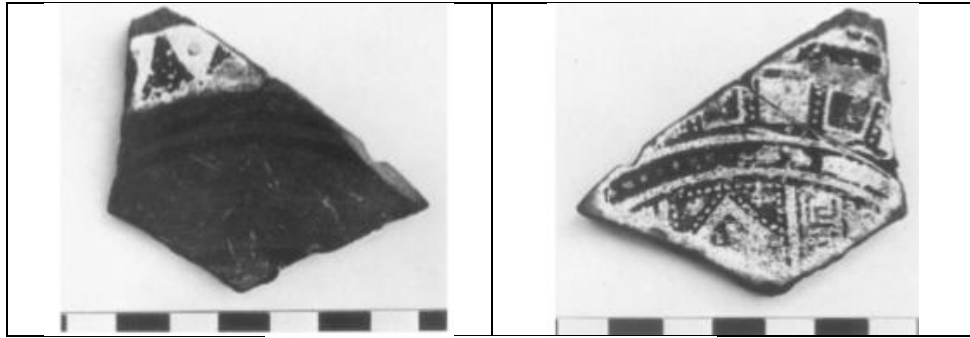
Astar Rengi : Kremimsi beyaz

Boya Rengi : Kırmızımsı kahverengi

Tanım : İç ve dışta parlak krem beyaz astar, üzeri kırmızımsı kahverengi boya bezeme. Dış yüzeyde, kırmızımsı-kahverengi boyalı dar bant, merdiven bandı, sırayla koyu ve kırmızı olarak gölgeli üçgen rezerv alanlar. İç yüzeyde, paralel çizili oval dekorasyon. Orta merkezden düzenli sıralar halinde, merdiven bantları ile çerçeveli kare bölünmüş olanlar. Ağız kenarına yakın olan karelerin içleri başka bir kare ile dolu ya da boş. Merkezdeki kare alanların içleri üçgen kare ve noktalarla doldurma motifli kompozisyon. Altta kare merkezli üçgen alanlar, boşluklar kırmızı noktalarla doldurma. Kare çevresinde merdiven motifli hat, etrafında meander motif dizisi.

Kaynakça : Greenewalt, 1973, 103, plate 11, no:20.

Tarih : MÖ 6.yy başı

Greenewalt, 1973, 103, plate 11, no:20.

Kat. No : 26

Adı/Formu : Pyxis

Buluntu Yeri ve Yılı: Ephesos, Artemis Tapınağı, peripterosun kuzeyi, 1989.

Ölçüleri : **Yükseklik** : 3,5 cm. **Genişlik** : 5,1 cm. **Cidar:** 0,4- 0,45 cm.

Hamur : Yoğun mikalı, kızıl sarı kil rengi.

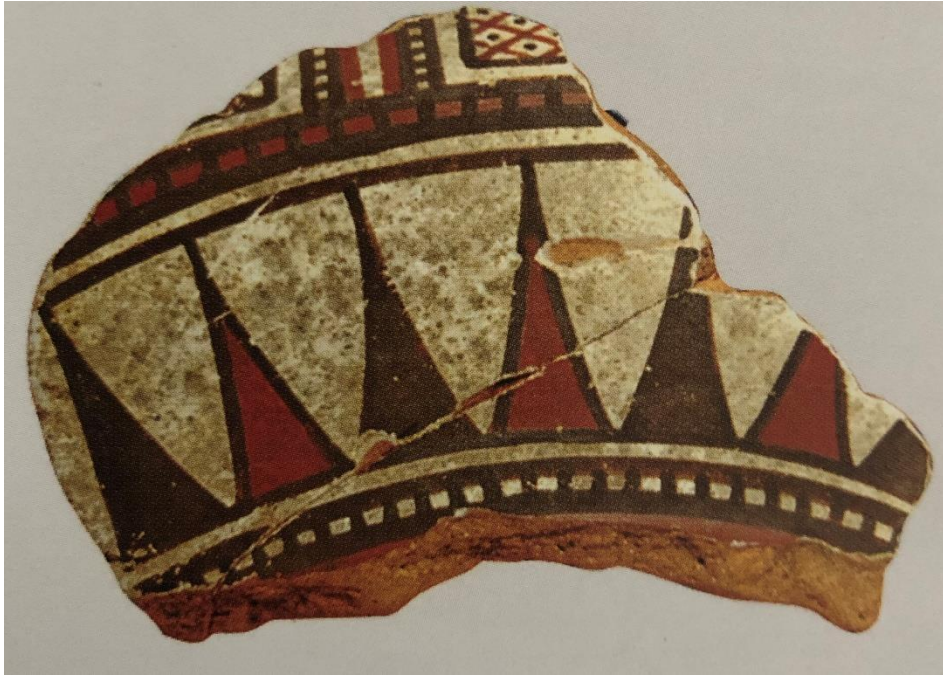
Astar Rengi : Beyaz

Boya Rengi : Kırmızı ve koyu kahve

Tanım : Ağza doğru daralan, gövdesi silindir biçimli pyxis parçası. Dış yüzeyde beyaz astar üzeri koyu kahve-kırmızı boya bezeme. Koyu renge boyanmış ince merdiven bantları, içi çapraz çizgili ve nokta ile doldulmuş kare dizileri. İki merdiven motifi arası dönüşümlü siyah ve kırmızı renkte ışın motifi. İç yüzeyi kızıl kahve renkte astarlı.

Kaynakça : Seipel 2008, 343; Kerscher 2007, res.19

Tarih : MÖ 630-600

Kerscher 2007, res.19

Kat. No : 27

Adı/Formu : Tabak

Buluntu Yeri ve Yılı: Sardeis, -

Ölçüleri : -

Hamur : Mikalı, gözenekli, kil turuncu-pembe renkte.

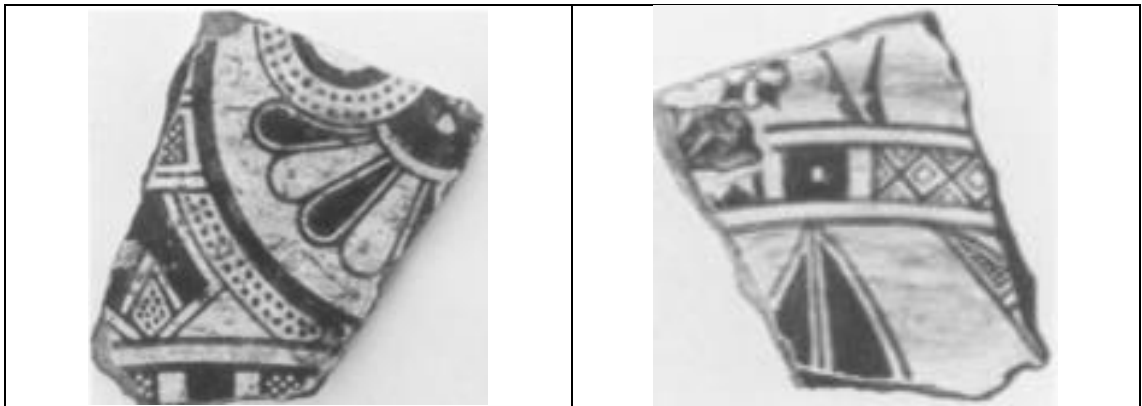
Astar Rengi : Kremimsi beyaz

Boya Rengi : Kırmızımsı kahverengi

Tanım : İç ve dışta parlak krem beyaz astar, üzeri kırmızımsı kahverengi boya bezeme. Dış yüzeyde, kırmızımsı-kahverengi boyalı dar bant, merdiven bandı, sırayla koyu ve kırmızı olarak gölgeli rezerv alanlar. Birbirine bakan volüt motifleri, iki volütün arasından tomurcuk zinciri, volütlerin dış kısmında sıralı renk değiştiren palmet yaprakları. Orta kısmını sahneyi sınırlayan daire biçimli merdiven dizisi. İç yüzeyde, paralel çizili oval dekorasyon. Orta merkezden düzenli sıralar halinde, merdiven bantları ile çerçeveli kare bölünmüş alanlar. Altta kare merkezli üçgen alanlar, boşluklar gölgeli kırmızı noktalarla doldurma. Kare çevresinde meander motif dizisi. İç yüzeyde, lotus çiçek ve tomurcuklanma zinciri, tomurcuklanan yaprakların merkezleri kırmızı ve çiçek yapraklarıyla bir çift dar çizgi ile bölünmüş ve uçta hem ana hatlarıyla hem de çizgilerle kırmızı renkte olan bir merkez. Dar bant, ana hatlarıyla belirlenmiş kare ve üçgen alanlar, kırmızı gölgeli dama tahtası (?). Figürlü frizin alt sınırını oluşturan dar bant, bir ön ve bir arka bacak korunmuş hayvan figürü ve koyu kırmızı renklendirilmiş çapraz-kare motif biçiminde bir dolgu süsü.

Kaynakça : Greenewalt, 1973, plate 12, no:22.

Tarih : MÖ 6.yy başı

Greenewalt, 1973, plate 12, no:22.

Kat. No : 28

Adı/Formu : Tabak

Buluntu Yeri ve Yılı: Envanersiz parça

Ölçüleri : -

Hamur : -

Astar Rengi : -

Boya Rengi : -

Tanım : Düz kontur altı iki merdiven dizisi, merdiven dizisinin biri içi renksiz diğeri boyalı, altta karelere bölünmüş hat, karelerin içi çapraz çizgi ve noktalarla bezeli. Kareyi sınırlayan altta içi boyalı merdiven dizisi. Merdiven dizilerinin araları birer boşluk mesafesinde boyasız düz alan.

Kaynakça : Greenewalt, 1973, plate 13, no:25.

Tarih : MÖ 6.yy başı

Greenewalt, 1973, plate 13, no:25.

Kat. No : 29

Adı/Formu : Kulp parçası

Buluntu Yeri ve Yılı: Sardeis

Ölçüleri : -

Hamur : Mikalı, kabarcıklı kumlu doku, kil pembe-kahverengi renkte.

Astar Rengi : Kremimsi beyaz

Boya Rengi : Kahverengi ve kırmızı

Tanım : Düz parça, kayda değer bir kavsi olmayan parça. Kahverengi ve kırmızı boya bezeme. Dış yüzeyde, her kenar boyunca kırmızı merdiven motifi. Kare çevresi ve merdiven motifi içi noktalı doldurma motifi ile bezeli. Kare merdiven motifi ile çevrelenmiş, çapraz çizgi ve noktalar ile içi doldurma. Yan yüzeyde de içte olduğu gibi içi çapraz ve noktalarla bezenmiş kare motifleri, karelerin arası bir boş metop.

Kaynakça : Greenewalt, 1973, plate 13, no:27.

Tarih : MÖ 6.yy başı

Greenewalt, 1973, plate 13, no:27.

Kat. No : 30

Adı/Formu : Tabak

Buluntu Yeri ve Yılı: Sardeis, 1963

Ölçüleri : -

Hamur : Mikalı, kabarcıklı kumlu doku, turuncu-kahverengi renkte.

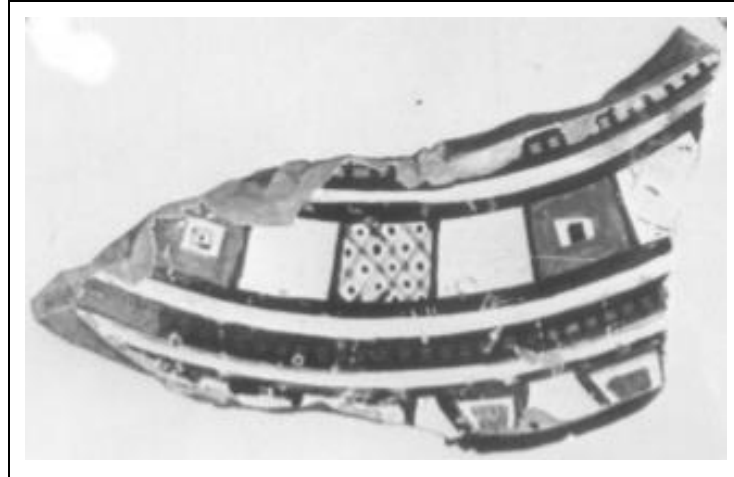
Astar Rengi : Beyaz

Boya Rengi : Pembe-kahverengi

Tanım : Dış yüzeyde, beyaz astar üzeri pembe-kahverengi tonlarında boya bezeli. Ağız kenarına yakın alanda merdiven dizisi motifi, altında boş bir çizgi alan ve hemen altında bir dizi aralıklı kareleri çevreleyen iki dar bant (pembe kahverengi), kare içi doldurma motifi olarak kullanılan ince çizgisel çapraz ve noktalar, kare içi kare motifi ile boyayarak doldurulan alanlar. Kareler arası boş metop. Merdiven bandı pembe kahverengi boyalı. Genişletilmiş aralıklı ışınların dar bantlı merkezleri pembe-kahverengi merdiven bantla sınırlı. Sahnenin altında içleri yine bir üçgenle boyanarak doldurulan üçgen motifi dizisi.

Kaynakça : Greenewalt, 1973, plate 13, no:26.

Tarih : MÖ 6.yy başı

Greenewalt, 1973, plate 13, no:26.

Kat. No : 31

Adı/Formu : Kapak

Buluntu Yeri ve Yılı: Daskyleion

Ölçüleri : -

Hamur : Mikalı, devetüyü

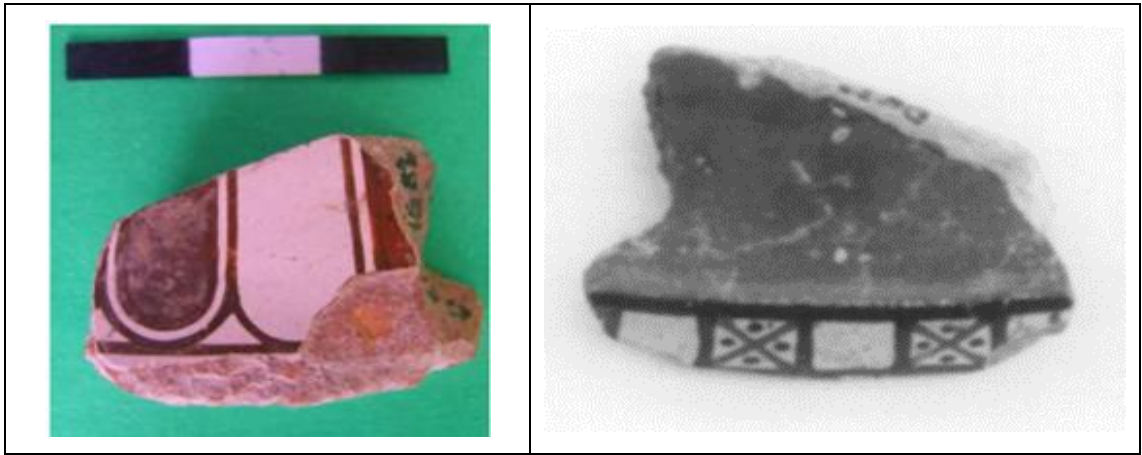
Astar Rengi : Beyaz

Boya Rengi : Kırmızımsı kahve

Tanım : Bezemesi ince bir beyaz astar üzerine mat kırmızımsı kahve renkte, dış yüzeyde dil sırası yer almakta, bunun üst kısmını sınırlayan tek bir çizgi, bu diller kırmızı ve beyaz renklerin alternatif olarak kullanılmasıyla oluşturulmuştur ve kırmızı dillerin etrafı konturlu. İç yüzeyde düz, parlak kırmızı boyalı, ağız kenarının üst yüzeyinde içlerinde çapraz çizgiler ve bunların aralarında da koyu noktalar bulunan, aralara birer boşluk verilmiş kare dizisi iki çizgi ile sınırlı.

Kaynakça : Gürtekin 2002, 115

Tarih : MÖ Geç 7. yüzyıl- 6. yüzyıl ilk yarısı.

Gürtekin 2002, s.115

Kat. No : 32

Adı/Formu : Dinos

Buluntu Yeri ve Yılı: Satın alma 1977, The Metropolitan Museum'da

Ölçüleri : **Yükseklik** : 9.8 cm

Hamur Rengi: Devetüyü

Astar Rengi : Kremi beyaz

Boya Rengi : Kırmızımsı kahve tonları

Tanım : Koç kafası portatifi (?). Dekarasyonda koçun göğüs ve arka kısmındaki kare metoplar. Koçun ense kısmında çarpaz düzenli biçimde bezenmiş baklava motifleri, ortaları sıralı iki renkli boyanmış tek nokta motif. Ense altı boyun kısmı çapı boyunca kare metoplar; sırasıyla iç içe geçmiş kareler veya içi çarpaz çizili baklava deseni oluşturulmuş kareler, karelerin arasında ince beyaz çizgili boş hat. Alt kısmında daha küçük boyutlu olarak aynı kare dizisinin devamı. Gövdeye inen boyun hizasındaki bezemeler de yine kare görülmekte; sırasıyla içi tek kırmızı noktalı ve içi çarpaz taranıp dörde bölünmüş kare bezemesi. Alt ayağın olması gereken bölümde hafif bir damla şeklinde kabartının içine düz yatay çizgiler. Kabın gövde kısmında bir kompozisyon şeması; ağız kenarında ince bir merdiven sırası, altında çeşitli kare, baklava motifi ve geometrik desenlerin bulunduğu friz, kabın şişkin karın kısmında üst sahnede atlar ile birlikte tasvirli at koşum arabasının üzerinde ve yerde atları tutan insan figürleri. Sahnelerin aralarında doldurma geometrik bezemeler. Sahneyi sınırlayan geometrik bezekli friz. Alt sahnede koşar vaziyette yaban keçisi. Yine doldurma motifleri olarak çeşitli geometrik bezemeler ve rozet motifleri. Kuyruk kısmında çeşitli karelerin iç içe , yan yana ve kısmen üst üste gelmesiyle elde edilen desen. Yaban keçileri, köpekli alt friz.

Kaynakça : The Metropolitan Museum Of Art 1972, 17.

Tarih : MÖ Geç 7. yy.

The Metropolitan Museum Of Art 1972, 17.

Kat. No : 33

Adı/Formu : Skyphos

Buluntu Yeri ve Yılı: Sardeis, 1916

Ölçüleri : Yükseklik : 8.1 cm Çap : 9.9 cm

Hamur : Mika katkılı, iyi pişmiş, pürüzsüz

Astar Rengi : Beyaz

Boya Rengi : Kıvrımsı kahve

Tanım : Ağız kenarı kare motif dizisi (sıralı zigzag ve kare ile doldurulmuş), zigzag ve içi kare ile doldurulmuş kare motiflerinin çevresi birer boşluk hatla sınırlı. Altında çeşitli geometrik bezeli şerit; meander sırası ve bir dolu bir boş kare dizisi peş peşe gelmekte. Geometrik bezeği alt ve üstten sınırlayan düz çizgili hat. Dip kısmından yukarı doğru uzanan ışın motifi; ışınların içi boş bir fırça ile çizilmiş kalın hatlı görünümde. Işınların alt kısmında bir üst bezeme sahnesinde olduğu gibi meander ve bir dolu bir boş kare dizileri peş peşe bezeli. Motiflerin en altında dibi sınırlayan düz çizgi halinde hat. Dip, kulp ve ağız kenarının üst kısmı resimden görüldüğü kadarıyla bezemesiz.

Kaynakça : <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/249083?&searchField=All&sortBy=Relevance&ft=lydia+skyphos&offset=0&rpp=20&pos=1>

Tarih : MÖ 6 yy.

<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/249083?&searchField=All&sortBy=Relevance&ft=lydia+skyphos&offset=0&rpp=20&pos=1>

Kat. No : 34

Adı/Formu : Skyphos, ağız ve gövde parçası

Buluntu Yeri ve Yılı: Daskyleion HT Doğu I Açması

Ölçüleri : -

Hamur : Devetüyü

Astar Rengi : Beyaz

Boya Rengi : Mat koyu kahve

Tanım : Bezeme ince beyaz bir astar üzerine mat koyu kahve renkte, ağız kenarını çevreleyen bezeme kuşağı alttan ve üstten merdiven motifi ile sınırlı. Bu kuşak içinde birbiri ardına sıralanmış kareler ya içleri tamamıyla doldurularak ya da kırmızı ve koyu kahve renkler kullanılarak içleri noktalı çapraz tarama, baklava dilimleri ile doldurma. Kare motifleri arası birer düz beyaz boyalı boş metop. Kabın gövdesi kahverengi boya ile tümüyle kaplanmış olup, iç içe yatay düz hatlar görülmekte. Kareleri alttan ve üstten sınırlayan merdiven dizisi.

Kaynakça : Koçak, 2009, lev.2 L23.

Tarih : M. Ö. Geç 7. yüzyıl- 6. yüzyıl ilk yarısı.

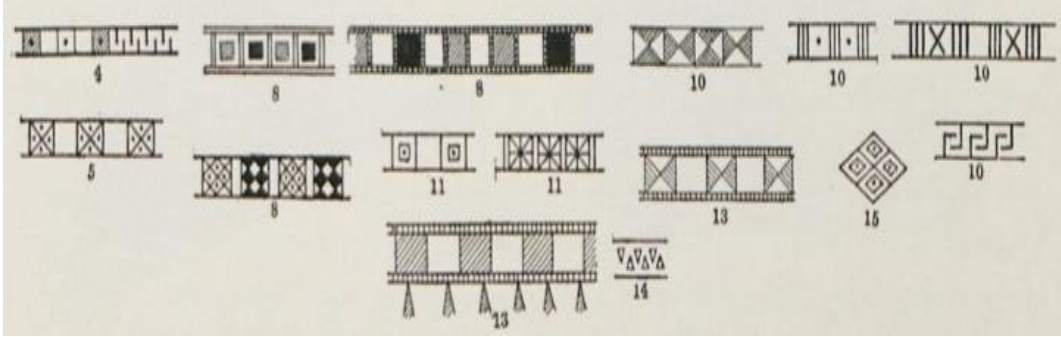

Koçak, 2009, lev.2 L23 (Doktora Tezi)

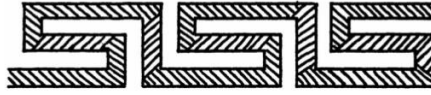

9. LEVHALAR

LEVHA 1

a) Ephesos Grubu Seramik, Doldurma Motifleri (Hogarth 1908, fig. 45)

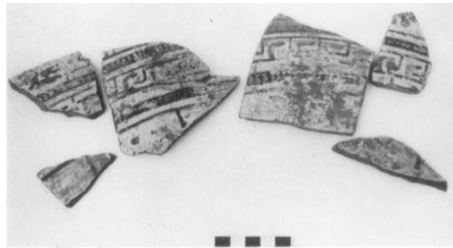

b) Orientalizan Stil Meander Motifi, MÖ 720/10- 680/75

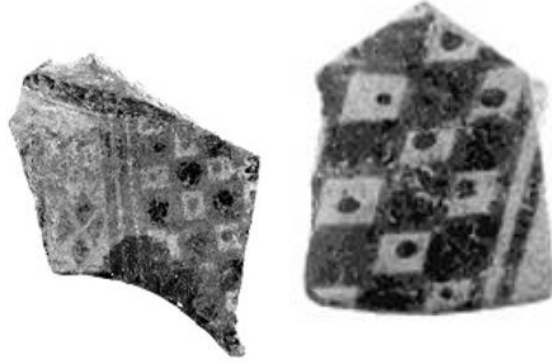
(Oryantalizan Dönem Seramiğinde Bezeme Gelişimi Adnan Menderes Üniversitesi yüksek lisans tezi, s.96.)

c) Attika'dan Boyun Kısmı Meander Motifi, MÖ 725-700

d) Meander Motifi (Greenewalt, 1970 vol.3 plate 16)

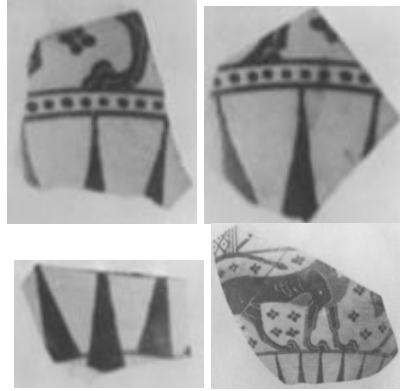
a) Dama Tahtası Motifi, Miletos Örneği
(Käufler, Die archaischen Kannen von Milet, Taf. 5 no: 85 ve 87)

b) Dama Tahtası Motifi, Phrygia Örneği (Friglerin Gizemli Uygarlığı, 2007,214)

a) Korintten Kotyle, Dip Işın Motifi, MÖ 630

b) Korint Işın Motifi

(Archaic Corinthian Pottery and the Anaploga Well, plate:2, no: 9, 11a, 11b, 11c)

c) Daskyleion Işın Motifi Örneği

(Koçak- Yaldır İ.Ö. 7. Ve 6. Yy'da Daskleion Ticari İlişkileri doktora tezi, 2009, s.478, A39)

d) Daskyleion Işın Motifi Örneği

(Koçak- Yaldır İÖ 7. Ve 6. Yy'da Daskleion Ticari İlişkileri doktora tezi, 2009, s.478, A60)

a) Miletos, Üçgen ve Kare Doldurma Motifi

(Von- Graeve, Milet, İstmitt 23-24, taf. 23 no:111)

b) Daskyleion Üçgen, Rozet Doldurma, Düz Yatay Şerit (dış ve iç örneği)

(Koçak- Yaldır İÖ 7. Ve 6. Yy'da Daskleion Ticari İlişkileri doktora tezi, 2009, s.494, O22)

c) Daskyleion Doldurma Motifi Örneği

(Koçak- Yaldır İ.Ö. 7. Ve 6. Yy'da Daskleion Ticari İlişkileri doktora tezi, 2009, s.495, O36)

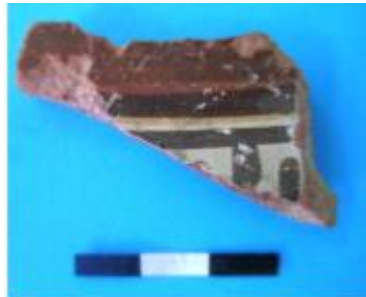
a) Klazomenai, Bant Şerit, Işın Motifi Örneği

(Uzun, Klazomenai Dalgalı Çizgi Bezekli Seramiği Doktora Tezi, 2007,222)

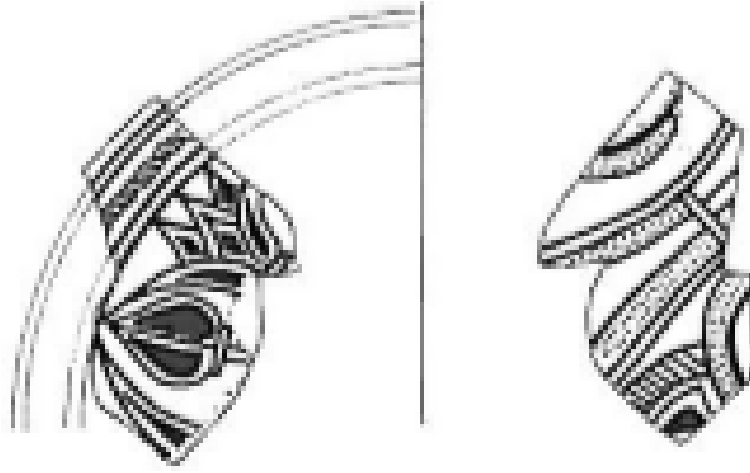
b) Daskyleion Bant Şerit Bezeme

(Koçak- Yaldır İ.Ö. 7. Ve 6. Yy'da Daskleion Ticari İlişkileri doktora tezi, 2009, s.473, L85)

c) Merdiven Dizisi Örneği, Daskyleion

(Koçak- Yaldır İ.Ö. 7. Ve 6. Yy'da Daskyleion Ticari İlişkileri doktora tezi, 2009, s.472, L36)

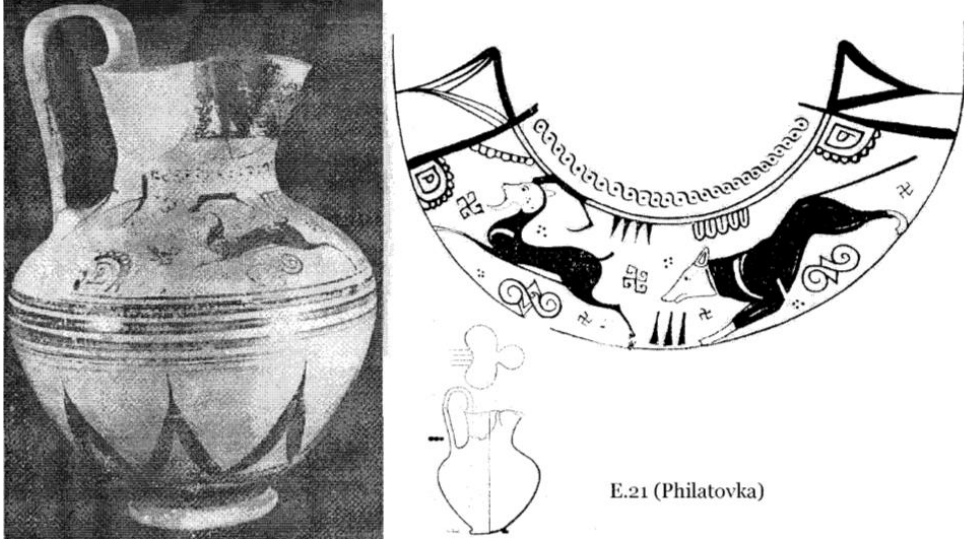
a) Ephesos'dan Kalathos Parçası (Kerschner 1997 ojh, s.170)

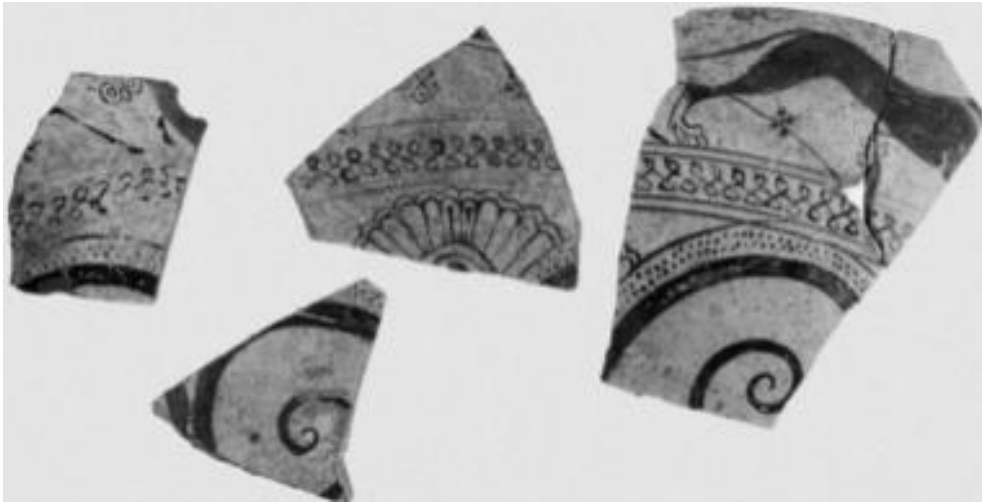
b) Miletos, Köpek ve Doldurma Motifleri (Die archaischen Kannen von Milet, Taf.9 no:180)

c) Miletos, Köpek Figürü Kaüfler (Die archaischen Kannen von Milet, Taf.14 no:285)

a) Klazomenai Orientalizan Seramiği, Koşan Köpek Figürü (Aytaçlar 2005, Levha 8/ E.21)

b) Ephesos, Dinos, Köpek tasviri (Kerscher 1999, Taf. 32:4)

a) Samos Heraion, Köpek Figürlü Parça

b) Pitane'den Klazomenai Orientalizan Örneği, Koşan Köpek Tasviri

c) Al Mina'dan Köpek Figürü, Klazomenai Orientalizan Örneği

a) Klazomenai, Koşan Köpek Figürü

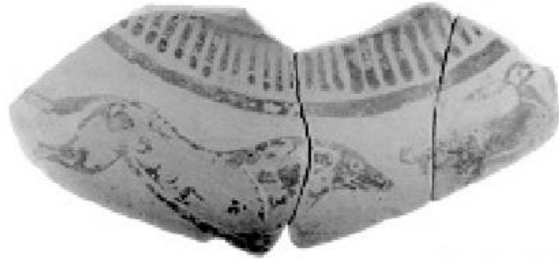

E.97 (Rhodos)

b) Rhodos, Köpek ve Dağ Keçisi Tasviri

a) Delos, Köpek Figürü

b) Miletos, Köpek ile Birlikte Koşan Tavşan Figürü

c) Dağ Keçisi, Konya Alaattintepe

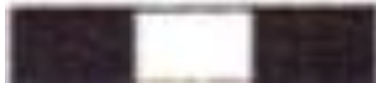
a) Atlı Araba, Protoattik Örneği

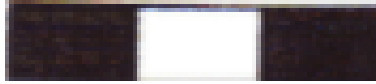
b) Kanatlı At, Arkaik Mimari Terrakota Örneği

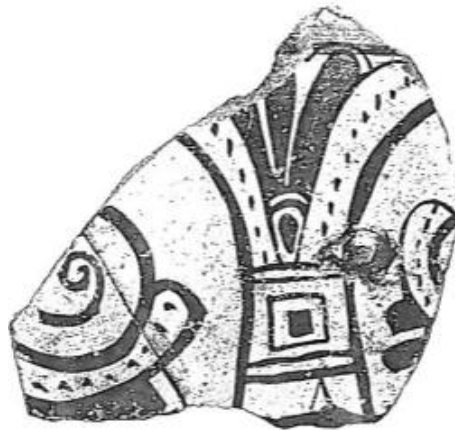
c) 6.yy Kylix, Köpek Diği ve Bant Şerit Bezeme, Daskyleion

a) Daskyleion, 6.yy Kylix, Dama Tahtası ve Dil Motifi

b) 6.yy Kylix, Düz Şerit Bant ve Dil Motifi

c) Sardeis Kat. G Alanından Ele Geçen Lotus Palmet Bezemeli Parça

a) Miletos, Bant Şerit ve Kare Alanlar

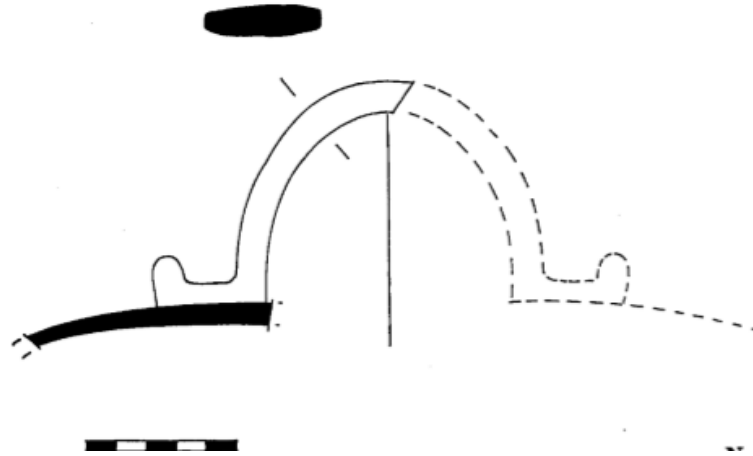
b) Phrygia Seramiği; Gordion

c) Gordion, Phrygia Seramiği

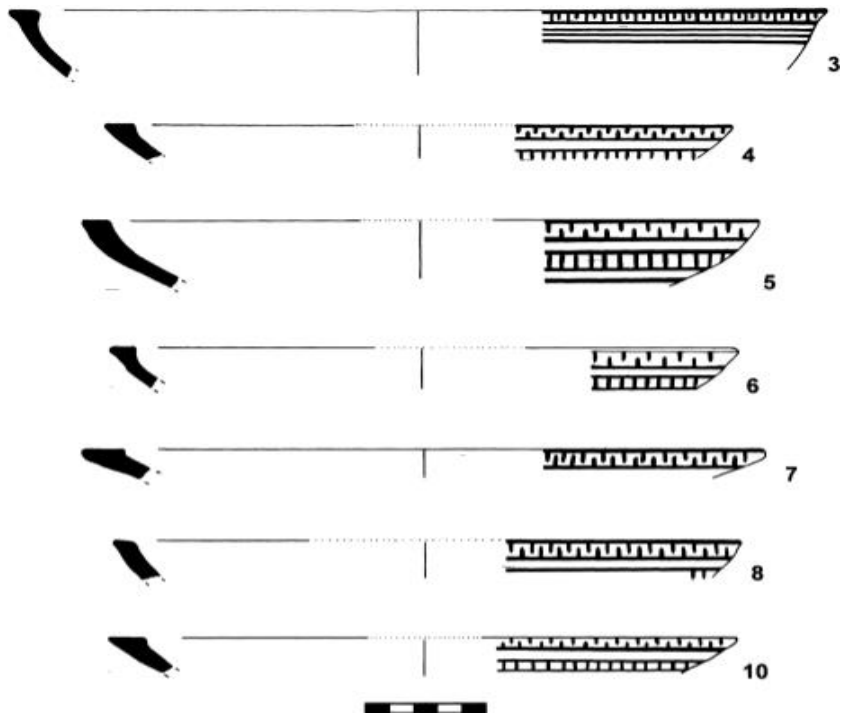
a) Ephesos Grubu Taklit

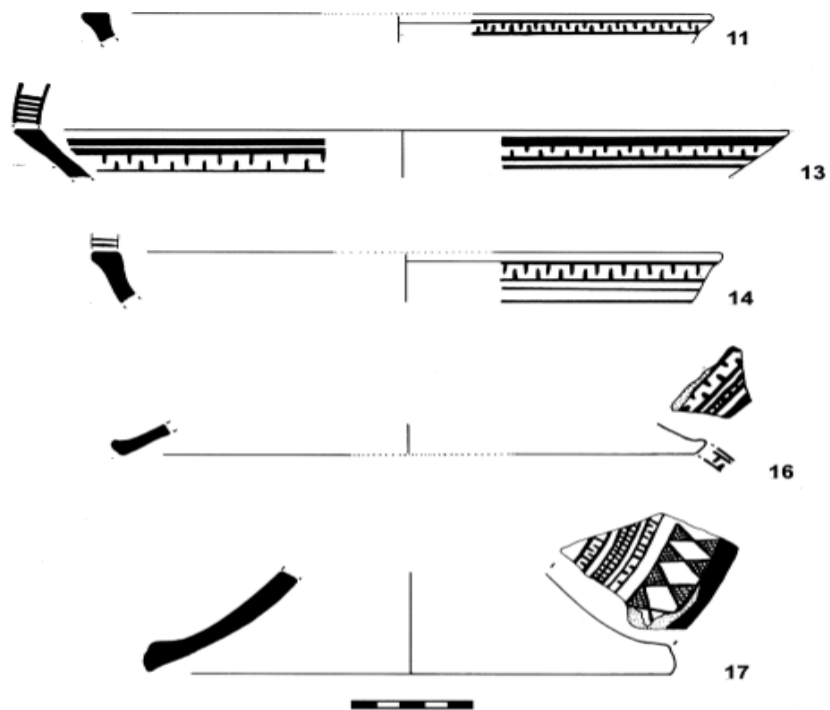
b) Ephesos Grubu Taklit

c) Daskyleion, Ephesos Grubu Taklit

a) Daskyleion, Ephesos Grubu Taklit

b) Daskyleion, Ephesos Grubu Taklit

a. Ephesos Grubu Taklit

b.

c.

d.

e.

f.

g.

h.

ı.

i.

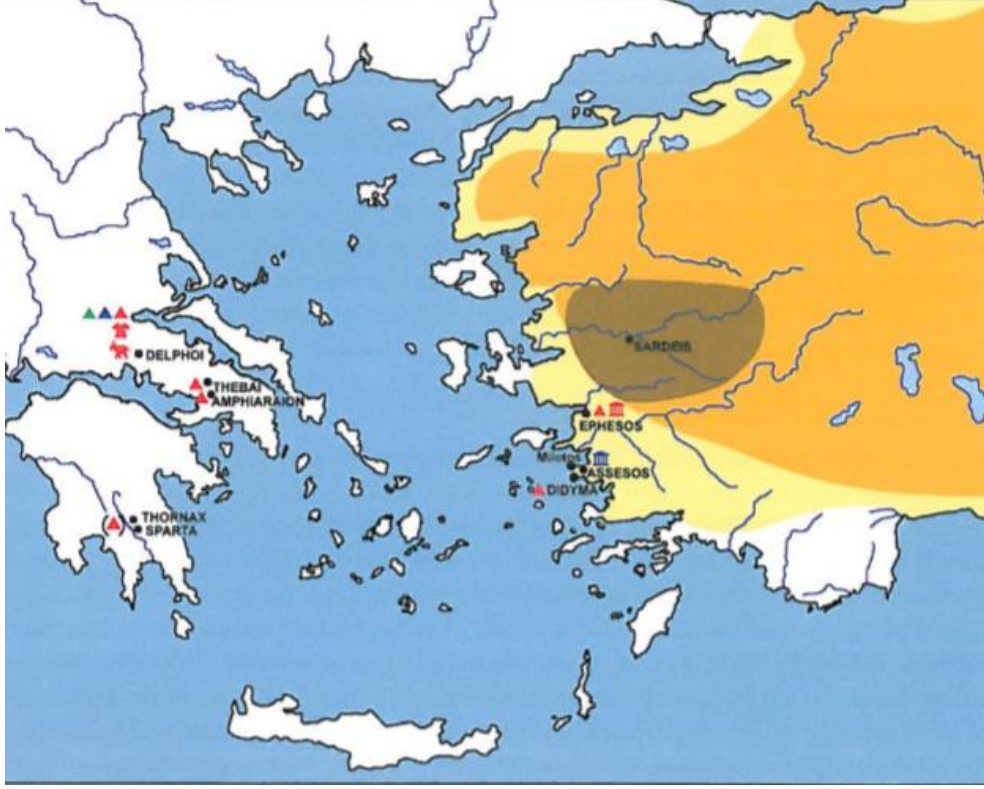
j.

k.

a) Batı Anadolu Yayılım Sahası

b) Batı Anadolu Haritası

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Aylin KILINÇ

Doğum Yeri ve Tarihi : 14.09.1991

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Hacettepe Üniversitesi Arkeoloji Bölümü

Lisansüstü Öğrenimi : Adnan Menderes Üniversitesi Arkeoloji Bölümü

Yabancı Dil : İngilizce

İş Deneyimi

Penta Yabancı Dil Okulu, Müdür - 2018

Teos Antik Kenti Arkeolojik Kazı Alanı, İzmir – 2017

Küçüktepe Höyük Kazısı, Aydın - 2016

Aydın Büyükşehir Belediyesi, Yönetici Asistanı - 2014- 2015

Panaztepe Kazı Alanı, İzmir - 2010

İletişim

e-posta Adresi : aylinkilinc91@gmail.com

Tarih :